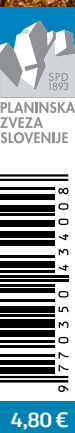

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA REVIJA, KI ŠE IZHAJA

PLANINSKI

VESTNIK

10
2025

4,80 €

TEMA MESECA
Trekingi

Z NAMI NA POT
**Vezna pot
Alpe Adria Trail**

IZ PLANINSKE ZALOŽBE – **IZDELEK MESECA NOVEMBRA**

PRAVLJIČARIJA POD TRIGLAVOM, Kristina Menih

V zadnji dolini pod Triglavom se končuje človeku poznano življenje in se začneja domišljjski svet sanj. V svetu drugačnih zgodb se ne glede na razlike pletejo povezave poštenih duš, ki mislijo dobro. Prijateljstva med hišno ljubljenco – pitbulko Dixie, medvedom Demom, ježkom Pleškom, vilami, škrti in drugo visokogorsko in obmorsko družino so še kako mogoča, zanimiva in tudi poučna.

Format: 165 x 240 mm, 124 strani, italijanska vezava

CENA: V času od 1. 11. do 30. 11. 2025 lahko KNJIGO kupite po akcijski ceni s 50-odstotnim popustom: **8,95 €* (redna cena: 17,90 €*).**

*DDV je vračunan v ceno. Stroške poštne plača naročnik.

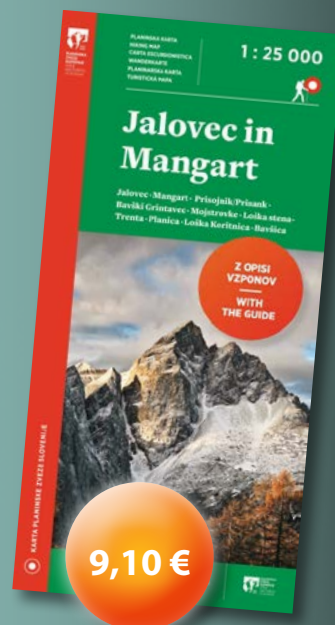

JALOVEC IN MANGART 1:25.000

Zemljevid *Jalovec in Mangart* – 1:25.000 obsega območje severno od reke Soče med Vršičem in Bovcem. Obsega številne priljubljene gorniške cilje, med katerimi najbolj izstopajo Jalovec, Mangart, Mala Mojstrovka, Prisojnik, Bavški Grintavec, Svinjak in Tromeja.

Območje ponuja mnogo izletniških ciljev, primernih tudi za družine z mlajšimi otroki: Planica in Tamar, Soška pot, Zapotoški slapovi, Kluže, dolini Bavšica in Loška Koritnica ter Belopeška jezera v Italiji.

CENA: 9,10 €

I N F O R M A C I J E · N A K U P · N A R O Č I L A

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Ob železnici 30a, Ljubljana, v času uradnih ur
(v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico: 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>.

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

IZDAJATELJI IN ZALOŽNIK

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja osemnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.
125. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA

Planinska zveza Slovenije

Uredništvo Planinskega vestnika

Ob železnici 30a, p. p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

www.pvkazalo.si

www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl, Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate, Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Šteinbuch

ZUNANJI SODELAVCI

Peter Šilak, Miha Pavšek, Simona Nahtigal

LEKTORIRANJE

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško, Sonja Čokl, Darja Horvatič (korektorica)

OBLIKOVNA ZASNOVA

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

NAKLADA: 4200 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Posiljeni prispevkov ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročeni prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana, po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po telefonu 080 1893 (24 ur na dan) in na naslovu: <https://clanarina.pzs.si/vestnik.php>.

MODRA ŠTEVILKA

080 18 93

Transakcijski račun PZS

IBAN: SI56 6100 0001 6522 551

SWIFT: HDLSI22

DELAVSKA HRANILNICA D.D. LJUBLJANA

Naročnina 48 EUR, 72 EUR za tujino, posamezna številka 4,80 EUR, poletna številka 5,90 EUR. Člani PZS so upravičeni do 25 % popusta na letno naročnino Planinskega vestnika (36 EUR, tujina 62 EUR). Letna naročnina e-revije 40 EUR, za člane PZS 30 EUR, kombinacija tiskane in e-revije 64 EUR (za člane PZS 48 EUR). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

FS Fundacija za šport

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Jesen

Foto Otton Naglost

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti, ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Ko strežba ni use

»Pa sta potem bila na Vieresu?« me je spraševal Angelo, jaz pa sem še kar govoril in govoril, tako da me je moral vprašati celo dvakrat ...

Spominjam se časov, ko smo z družino v planinskih kočah preživljali precejšen del poletja. Ne vem, ali zgolj idealiziram svoje mladostne čase, ampak takrat se mi je zdelo, da je bila večina oskrbnikov dobro podkovanih z znanjem o gorah. Poznali so jih, znali pa so ti tudi svetovati ali te opozoriti na nevarnosti in njihovo mnenje je imelo težo. To sem zaznal v mnogih očetovih pogovorih z njimi. Znali pa so se posvetiti tudi otrokom in jih spodbujati v ljubezni do gora.

Zdi se mi, da so danes časi precej drugačni. Spremenili smo se mi planinci in gotovo tudi oskrbniki. Tako sem opazil, da so nekateri oskrbniki ali njihovo osebje planinsko dokaj neizobraženi in bi ti težko znali svetovati ali te celo opozorili na trenutne razmere na svojem območju. Razumem, časi so takšni, da osebja primanjkuje, ljudi, ki bi bili pripravljeni trdo delati v včasih neugodnih razmerah, pač ni v izobilju.

Ko sem se leta 2018 po le na pol uspešno opravljenem prečenu Rassetum-Frate oglasil v koči Pradut, sem nehote naletel na pravega poznavalca okoliških vrhov, na mladega oskrbnika Angela. Obiskovalcev ni bilo in v miru sva se lahko posvetila gorskim ciljem. Povedal sem mu, da sem se že vzpel na Vacalizzo, zelo zahteven vrh, zanimala pa sta me še sosednja Cima dei Vieres in Turlon. Na dolgo mi je vse razložil in pristope tudi pokazal v malem vodničku *Dolomiti Orientali*. Na Vieres naj grem z juga, Turlon pa je možen z obeh strani, z juga in s severa. Ampak vse to so zelo dolge, tehnično zahtevne in telesno naporne ture, me je opozoril. Kar dolgo sva klepetala, potem pa me je še z avtom zapeljal v dolino, da mi ni bilo treba dve uri pešačiti. Čez štiri dni sem prišel spet in opravil prečenje v celoti. Takrat sva se videla zadnjič.

Letošnje jesen sem po sedmih letih spet stal pred kočjo Pradut, ki pa je bila tokrat polno zasedena. Stopil sem k točilnemu pultu in počakal, da se mi je Angelo lahko za hip posvetil. Prosil sem ga, ali bi se lahko oglasil pri moji mizi. Ni me spoznal. Ko se je malce spraznilo, je le prišel. Čim sem omenil Vieres, se me je takoj spomnil ...

»Ja, seveda sva bila na Vieresu, pa tudi na Turlonu z obeh strani,« sem mu le odgovoril. Kar oči so mu zasijale. Takoj je na dan privlekel telefon in začel kazati fotografije s svojega zadnjega vzpona na to odlično goro. Če se je prej pri gostih ustavil le toliko, da je kaj prinesel in odnesel, ga zdaj ni bilo mogoče spraviti od mize. Ampak na Vieres ne gre več, je povedal. Pred dvema letoma mu je skala priletela čisto blizu glave, je postalo preveč nevarno ...

Tako je danes običajno tudi pri nas. Gorske kočje so v letni sezoni polne obiskovalcev, vse pa je skoraj bolj podobno gostilnam kot pa gorskim kočam. Verjamem, da je zato pogovor o gorah oskrbnikom, ki so sami gorniki, v veliko večje veselje kot pa sama strežba, da jih tako vsaj za hip odnese v svet, ki ga imajo radi. V zadnjih dvajsetih letih odkrivanja Karnijskih Alp sem v Furlanskih Dolomitih spoznal kar nekaj oskrbnikov, ki jim gore niso tuje, dali so mi tudi celo vrsto napotkov in informacij. Mladi oskrbnik kočje Pradut nad dolino Valcellino, Angelo Grava, je gotovo eden takšnih, kot sem jih spoznaval v otroštvu. Naj bo takih čim več, tudi pri nas.

Vladimir Habjan

4

14

20

24

28

32

UVODNIK

1 Ko strežba ni use

Vladimir Habjan

TREKING

4 Severni gorski lok Albanije

Stanko Mihev

TREKING

14 Dva dni Kotijskih Alp

Katja Petrovec

TREKING

20 Velebitska zgodba

Sandra Drmić
Prevod Barbara Gaborovič

TREKING

24 Saga Dawa

Janez Mihovec

ZGODBA

28 Na planinah ni greha!

Dušan Škodič

Z NAMI NA POT

32 Hoja po rajskem vrtu

Irena Mušič Habjan

PLANINČKOV KOTIČEK

41 Mogočni kostanj pripoveduje

Kristina Menih

41

44

52

55

58

60

**USEBINE USEH
PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI**

PLANINSKA DOŽIVETJA

44 Svilajnac skozi oči prijateljstva

Jana Remic

ZGODOVINA

52 Spomin na klene Slovence za rapalsko mejo

Žarko Rovšček

RAZMIŠLJANJE

55 O izzivih in osebni rasti v planinstvu

Valentin Batalaku

STRIP

58 Tičarjev dom na Uršiču

Urška Godec

ZGODBE IZPOD HIMALAJE

60 Solzica

Matjaž Čuk

ZDRAVJE

64 Hoja v gore kot zdravilo

Petra Zupet

64

66

70

74

TEST OPREME

66 Nekateri so za dež

Aljaž Anderle

U SPOMIN

70 Danica Blažina

Jure Krejan Čokl

72 LITERATURA

73 PLANINSKA ORGANIZACIJA

76 U SPOMIN

Naročilo na Planinski vestnik

Brezplačna številka
24/7: 080 18 93
01 43 45 684
trgovina@pzs.si
Ljubljana,
Ob železnici 30a

e-revija.planinskivestnik.com

Stanko Mihev

Severni gorski lok Albanije

Potovanje po "makovih poljih" do višjih nadstropij sreče¹

365 dni je daljše ali krajše časovno obdobje. Odvisno od več dejavnikov. Meni je hitro minilo. Lani smo ob enakem času šli na potovanje po gorah Črne gore. Bilo je nepozabno. Letos sem preveril, ali nepozabno res pomeni nepozabno in ali ima še kak drug pomen. Našel sem vse odgovore, hkrati pa nova vprašanja.

Priprave

Priprave so se tako kot lani začele doma, z zemljevidom v roki in računalnikom na mizi. Odločil sem se, da bo izhodišče poti v središču mesta Skadar,

¹ Mojo sopotnico Ido je prijatelj opozoril, da Albanci na podeželju nimajo radi turistov, ker imajo veliko makovih polj za pridobivanje opija. Na celotnem potovanju sva videla le eno makovo polje.

vodila bo do gorovja Prokletij in na obrobju čeznje do naselja Tropoje s prehodom čez grebene nižinske pokrajine skozi vasi do mesta Kukës. Nadaljevala se bo po soteski Vanave (Gryka e Vanave) in po travnatih grebenih proti gorovju Korab ter do mesta Peshkopi. V drugem delu sem jo zarisal po območju čudovitih jezer do mesta Klos. Zaključil sem jo v glavnem albanskem mestu, v Tirani.

Že med načrtovanjem sem se veselil prehojenih kilometrov z zavedanjem, da bom to veselje prenesel iz svojih misli in pričakovanj v dogajanje na poti in vsemu skupaj dodal doživetje in globoko občutenje prehojene pokrajine. Hoja, mraz ali vročina, srečanja z domačini, razbolele noge, mogoče žulji, zadovoljstvo po prehojeni poti zvečer v šotoru ...

Na pot smo se odpravili trije, pridružila sta se mi namreč Marjan Turšič - Manjana in Ida Oderlap Kranjc. Že voznja z avtobusom do mesta Skadar je predstavljala obremenitev za stare noge, ki se zaradi sedenja med dolgo vožnjo nekoliko odebelijo. Treba se bo navaditi na vsakodnevno gibanje ...

Do gorskih dolin Theth in Valbona²

Po dnevu počitka in urejanja zadnjih podrobnosti smo bili pripravljene. Prvi korak smo naredili iz središča mesta Skadar – Sheshi Demokracija – predvsem

² Narodni park Theth (alb. Parku Kombëtar i Thetit), ustanovljen leta 1966, leži v osrčju pogorja Prokletij in zajema zgornji del doline reke Shale. Naselje Thethi z vseh strani obdajajo vrhovi, ki presega dva tisoč metrov. Narodni park Valbona (alb. Parku Kombëtar Lugina e Valbonës), ustanovljen leta 1996, je narodni park v gorovju Prokletij v severni Albaniji.

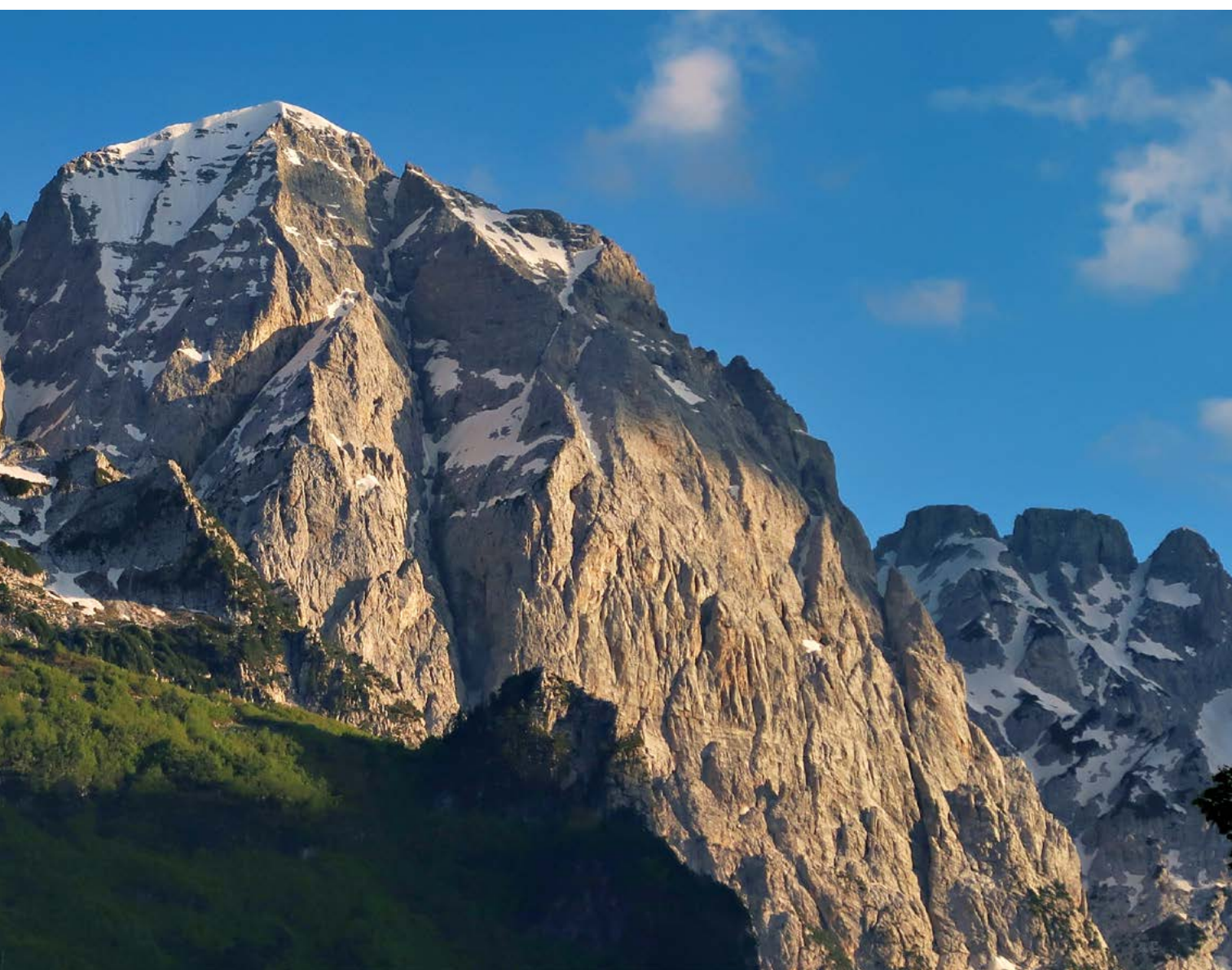
zato, da smo imeli natančno izhodiščno točko. Dobro je vedeti, kje narediš prvi korak, s katerim se začne vsako dolgo potovanje.

Sprva so zgradbe ogromne, visoke, ulice široke in polne smeti. Po nekaj prehojenih kilometrih se objekti znižajo in pokrajina počasi prehaja v obdelana polja različnih barv. Ravno na prehodu iz mesta na podeželje stoji star izbočen most Mesi (Ura e Mesit), ki ga je zgradil lokalni osmanski paša v 18. stoletju, okoli leta 1770. Pod mostom teče čista reka Kir, ob kateri bomo hodili dva dni. Do zaselka Prekal so čudoviti pogledi na brzice in slapove.

Ponoči se razbohota nevihta, mi pa v šotorih. Oblaki spuščajo strele in nalive dežja. Med strelami se dež okrepi, kot bi se sprostil napetost v naravi. Le kaj bo zjutraj, ko se odpravimo naprej? Ko se začne svitati, se nevihte umirijo. Postane spokojno, le reka Kir se jezi, raven deroče vode je dva metra višja kot včeraj. Videti je strašna, kot da grozi z rjavo vodo, ki priteka z gora, kamor se odpravljamo.

Vstopni del kanjona je tesen s strmimi pobočji in z ozko cesto, vsekano v kamnite stene. Navdušujoče ... Skoraj ne moreš verjeti, da so takšni kraji na naši Zemlji. Le zgornji del se nekoliko položi in prehaja z grebena na greben. Današnji del etape se konča na

*Dolina Valbona – vrhovi, ki smo jih Korošci obiskali daljnega leta 2007.
Foto Stanko Mihev*

Izbočen starejši most na reki Kir (Ura e Mesit) v okolici mesta Skadar
Foto Stanko Mihev

drugi strani grebena, ki se prevesi v drugo dolino. Prezpimo na območju Nicaj-Shosh.

Prehajamo v dolino reke Shala, ki se za mostom, s katerega občudujemo modrikasto vodo, potegne navzgor proti dolini Naša. Pot se izogiba turističnih krajev, zato nas domačini večkrat začudeno opazujejo, ko z velikimi nahrbtniki hodimo mimo njihovih domov. V vaških kavarnicah nam postrežejo hladno pijačo. Nekdaj zaspana vas Thethi se je od leta 2007 brutalno spremenila. Postala je turistična in neprepoznavno spremenjena. *Guzvasta.*

Med dolinama Theth in Valbona se moramo povzpeti po markirani poti POB na sedlo Valbona, 1795 m.³ Znajdemo se v gruči mladih ljudi, ki prihajajo iz obeh dolin, saj sta to najbolj turistično oblegani dolini na naši celotni poti.

Na drugi strani grebena gremo samo še navzdol v dno doline Valbona. Rdeče skale razžarjenih vrhov v zahajajočem soncu so mi znane. Leta 2007 smo bili tam na taboru alpinističnega kluba Ravne. Z Manjano, Marinko (Dretnik) in Simono (Ledinek) smo preplezali dve prvenstveni smeri. Doživljanje takrat divje narave in redko naseljene doline mi je ostalo v posebnem spominu.

Nadaljujeva samo dva

Začetek poti proti planini Čerem poteka sprva navzdol po čudoviti dolini Valbona. Pri zaselku Hajdaray-Dragobi se široka makadamska cesta naprej

Prehod čez hudourniško reko Shala (Lumi i Shalës)
Foto Stanko Mihev

³ Pot vrhov Balkana (Peaks of the Balkans) je prva pohodniška pot na dolge razdalje, ki prečka zahodni Balkan, območje, kjer starodavne poti povezujejo oddaljena območja. 192 kilometrov dolga krožna pohodniška pot nas popelje skozi gore severne Albanije, vzhodnega Kosova in južne Črne gore. Stare poti so bile prekinjene v času hladne vojne, ko so bile napetosti med Jugoslavijo in Albanijo zelo velike. V okviru projekta za podporo skupnostim teh držav je nemška razvojna organizacija GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) organizirala revitalizacijo poti in jo spremenila v odlično doživetje v naravi.

vzpenja po poraščenih pobočjih. V srednjem delu se dolina stisne v ozko tesen. Cesto morajo ves čas popravljati, saj se divja narava nenehno giblje in jo zasipa z večjimi skalami in meliščnim drobirjem. Ko stopimo na planino Čerem, se dolina razširi v cvetoče travnike, v ozadju se prikaže slap, ki se zliva čez previsno skalno pregrado. Idila. Pred nami sta še dve uri vzpona do prostora, kjer bomo postavili šotore. Pred tem se moramo povzpeti na sedlo Vranica in prečiti tri potočke. Prostor za šotore pod zaobljenim travnatim vrhom Trokus, 1852 m, je čudovit. Noč je hladna in dolga.

Tipična starejša gospodarstva na podeželju v dolini Theth Foto Ida Oderlap Kranjc

Naslednje jutro se po udobni gozdni potki, nekdanji graničarski poti, zlagoma povzpne na sedlo Aljuci. Za njim se začnemo spuščati proti planini Stanet e Balqinës, kjer stojijo nove stavbe, namenjene prenočevanju. Tik pred tem se ulije ploha. Mokri se stisne-

Pogosto obiskano sedlo med turističnima dolinama Theth in Valbona Foto Stanko Mihev

mo k topli peči in srkamo čaj. Dež na srečo poneha. Zadovoljni se odpravimo naprej. Jasne modre zaplate neba nakažejo, da bo lepo vreme zdržalo.

Planina Dobërdol se iz nekdanje plansarske planine preoblikuje v turistično. Popotnikov je vedno več in tudi turistična ponudba raste. Stari način življenja se poslavlja.

Bolj se blizamo sedlu Dobërdol, 2203 m, večje zaplate snega se kažejo. Prehod čez greben je prikovan v zbit, trd sneg. Obuti moram čevlje (vedno namreč hodim v športnih sandalih), da se prebijem čez zasneženo sedlo. Na drugi strani grebena se prikaže prelepa slika

travnate visokogorske pokrajine z jezeri, v katerih se blešči sonce, ki ga že naslednji trenutek prekrije črn oblak. Ples med soncem in črnim oblakom se nadaljuje. Taki trenutki so čarobni. Kot da pokrajina in jezera čakajo, da prideš mimo ob pravem času, in kratke časovne intervale raztegnejo, da si jih lahko zapomniš.

Dan se nagiba proti večeru, poiščemo prostor za postavitve šotorov, travnat otok med dvema gorskima potokoma. Vso noč nas šumenje potokov pomirja in hkrati opominja, da je narava okrog nas divja.

Pred nami je spust, sprva po širši dolini, ki po nekaj kilometrih postane divja soteska z brzicami reke Tropoje in ozko cesto, ki so jo s težavo vklesali v strma skalnata pobočja. Reka se v spodnjem delu umiri in tudi tesen se razširi v široko dolino. Pokrajina se zniža. Preiti je treba doline in grebene od gorovja Prokletije do gorovja Korab z istoimenskim najvišjim vrhom. Pred nami so sedlo Milise, 922 m, vasi Zherkë, Zogaj, Prush, sedlo Savarit, 813 m, in mesti Krumë ter Kukës.

Zgodaj zjutraj se Manjana odpravi proti domu. Vnela se mu je kita na nogi in bolečina ga že nekaj časa ovira pri hoji. Z Ido vztrajava po začrtani poti. Pri zaselku Pitaminë e Poshtëme se začne dolga dolina, ki se veskozi dviguje. Obdaja jo hribovje brez izrazitih vrhov. Ko se približujeva zapuščenim manjšim rudnikom, na mokri zemlji opazim medvedove stopinje. Zanimivo, saj divjih živali ni videti nikjer. Omenjajo jih mnogo, vidiš pa večinoma kače in kuščarje zelence. Doma nas je pred odhodom marsikdo svaril celo pred ogromnimi ovčarskimi psi, a niti enkrat nismo bili izpostavljeni kakršni koli nevarnosti.

Tik pod grebenom sedla Milise začne narahlo deževati. Pelerina odigra svojo vlogo. Poiščevo staro pot čez sedlo. Vidi se, da zadnje čase po njej ne hodi veliko ljudi. Narava sama začne skrivati poti, da moraš večkrat natančno pogledati, kje potekajo. V daljavi zagledava vas Zherkë in pohitiva. Dež naju ves čas

Čudovita dolina reke Kir, ki se v zgornjem delu pretaka v globokih soteskah. Foto Ida Oderlap Kranjc

Čez zasneženo sedlo Dobërdol. Pogled na drugo stran je balzam za oči.

Foto Stanko Mihev

moči, in ker je ura že tri popoldne – navadno hodiva do pete ure ali še dlje – Ida v vasi vpraša, ali je pri njih mogoče prenočiti. Preseneti naju domačin, ki nama brez premisleka ponudi streho nad glavo: "Seveda je mogoče, pri nas bosta prespala."

Zadovoljna se prepustiva gostoljubju v lepo urejeni hiši. Mlajši sin zna angleško, zato se lahko brez težav pogovarjamo. Po večerji nama pripravijo ležišče kar na velikem fotelju, na katerem se poleg naju namesti tudi gospodarjev sin.

Po okusnem zajtrku naju del poti pospremita tudi oče in sin, da nama pokažeta, kod naj nadaljujeva pot. Vreme se je popravilo. Vzpenjava se po blatnem mokrem kolovozu, ki naju privede na zaobljen travnat greben, posejan z različnimi cveticami. Prehajava v drugo dolino. Domačini si naju začudeni ogledujejo in marsikoga zanima, kaj počneva v njihovih krajih, kjer redko vidijo tujca. Manjši zaselki ostajajo za nama. Kepenek, Zogaj ... V Prushu vidiva veliko ameriških zastav. Američani so lastniki okoliških rudniških rovov in nalagajo zeleno surovino. Tako počasi odnašajo vse, kar je kaj vredno. Sprehodiva se še skozi zaselek Sojeç in vzpeneva na sedlo Savarit, 813 m, kjer postaviva

šotora. Prijetno pihljanje se ponoči spremeni v ples vetra, ta pa v besnenje, da se bojiva, da bo raztrgalo šotora. Jutro je presenetljivo mirno in jasno, kot da se ponoči nič ni zgodilo. Narava je res nepredvidljiva.

S sedla zagledava prvo večjo ravnino in obdelana polja. Danes jo morava prehoditi kljub sončni pripeki. Mesta Krumë se veseliva, saj veva, da bova tam našla domačo restavracijo z okusno hrano, ki jo potrebujeva, da telo okrepi za nadaljevanje poti. Popoldne se utaboriva ob umetnem jezeru, ki ga uporabljajo za namakanje polj. Barve sončnega zahoda ob šotoru se z neba počasi premikajo na vodno gladino. Res se spleča potovati za takšne trenutke.

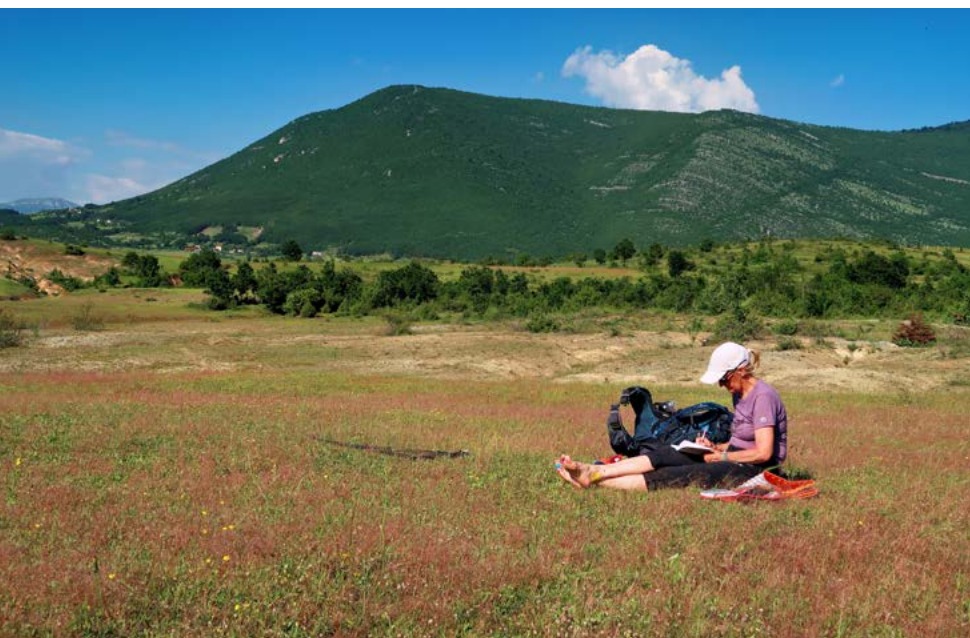
Zadnja "nižinska etapa" do mesta Kukës je prav vznemirljiva. Že na fotografijah, ki sem jih doma našel na spletnih straneh, so se mi vodni kraki iz sotesk, ki jih je zalila voda zaradi zaježitve, zdeli kot lovke hobotnice, ptičja perspektiva pa jih še poudari. Stara glavna cesta je namreč speljana po pobočju nad jezom. Veličastni pogledi.

Dvojno sonce

Foto Stanko Mihev

Počitek in zapisovanje doživetij

Foto Stanko Mihev

*Velikodušna zakonca, pri katerih sva prespala.
Foto Ida Oderlap Kranjc*

Proti Korabu

Stopava v gorsko dolino jugozahodno od mesta Kukës, kjer je začetek Naravnega parka Korab-Koritnik.⁴ Ta del predvidene trase sva tokrat spremenila in si skrajšala pot. V najožjem delu soteske imata prostor le reka in izklesana cesta. Ponekod vidiš v strmih bregovih manjše domačije, za nas siromašne, okoli pa črede ovac – le njih se še splača rediti. Zgoraj prehaja pokrajina v zaobljen greben in se nadaljuje v razpotegnjena poraščena pobočja. Tukaj je prostora tudi za njive, na katerih se v ritmu vetra ziba zrelo, svetlo rjavkasto klasje. Vzpenjava se mimo dveh višje ležečih vasi. Černalevë in Oreshkë sta pripeti v strmini. Med hišami ne manjkajo niti minareti, ki kažejo, katera vera prevladuje med prebivalci.

⁴ Naravni park Korab-Koritnik (alb. Parku Natyror i Korab – Koritnikut, IV. Kategorije) v JZ-delu Albanije, ustanovljen 21. 12. 2021, se začne na meji s Kosovom na severu in poteka vzdolž meje s Severno Makedonijo do gorovja Deša na jugu. Lokacija parka je v okrožju Kukës in Dibër.

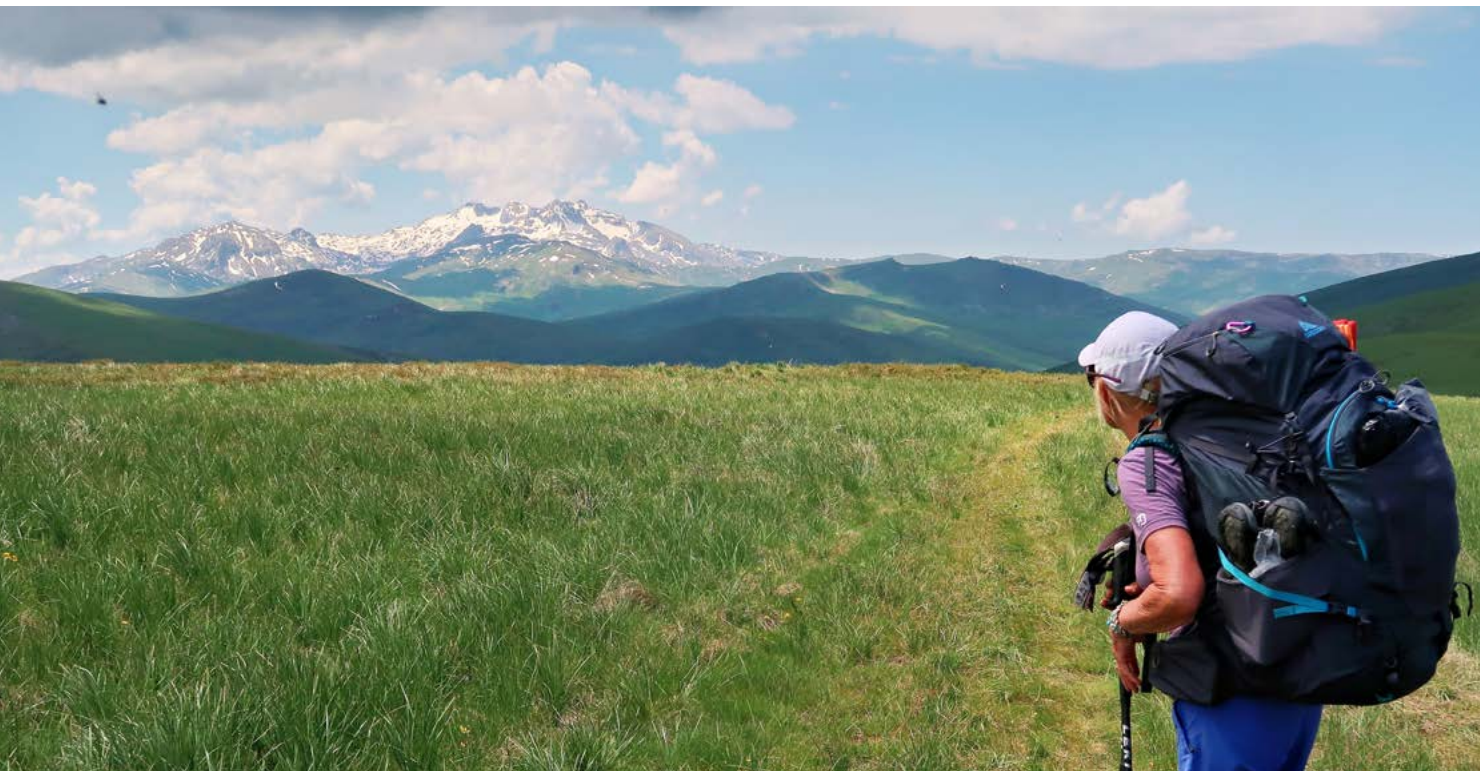
*Obstajajo tudi drugačna potovalna sredstva ...
Foto Stanko Mihev*

Sonce pripeka. Sence dreves so neprecenljive, a le za kratek čas. To je tako, kot večina ljudi govori o življenju: da živiš za trenutke zadovoljstva. Življenje pa gre naprej.

Pogled mi potuje na obdelana pobočja na drugi strani, ki že meji na Kosovo. Tam je zaselek Borje. Povsod okrog so raznobarna polja, posejana z različnimi posevki, vmes so kvadratasti gozdički, vetrovna zaščita in možnost pridobivanja kurjave. Srečava mlada Nemca, ki potujeta že mesec in pol, začela sta v Grčiji. Lepo je videti zadovoljna obraza. Hodita v nasprotni smeri od najine. Približava se začetku naslednje gorske skupine, v kateri kraljuje Korab, 2764 m. Zvečer se okrepcava in spočijeva v kraju Novosejë. Navadila sva se, da je vsako jutro nebo jasno in da čez dan pripeka sonce. Večurni vzpon mimo nekdanjega smučišča naju pripelje do širokega travnatega grebena. Tu poteka državna meja med Albanijo in Makedonijo. Po grebenu se vidijo travnate kolesnice terenskih vozil, ki ponekod prehajajo v strmine, da dvomiš, ali jih lahko premagajo. Ožji strm greben je posejan z znanimi albanskimi vojaškimi bunkerji za obrambo pred sosedi. To smo bili v preteklosti tudi mi.

*Vodne lovke akumulacijskega jezera v okolici mesta Kukës
Foto Stanko Mihev*

V daljavi se prikazujejo vrhovi, katerih kralj je Korab, 2764 m. Foto Stanko Mihev

Trajni betonski ostanki zgodovine Foto Ida Oderlap Kranjc

Edino makovo polje na poti Foto Stanko Mihev

Po grebenu hitro napredujemo. Pokrajina naju navdaja s kričočim mirom, podobe, ki se počasi kot globoke brazde zarežejo vame, pa bodo ostale še dolgo ali za vedno. Ko zaslišiva cingljanje zvoncev krav, se spustiva levo po slabši potki v dolino. Nekje na sredini pobočja se pot zravnava v manjšo izravnavo, ki je videti kot balkon, in tam postaviva šotora. V bližini je žuboreč potoček. Pogledi navzdol in v daljavo so navdihujoči, vzbujajo občutek, da bova spala v zgornjih nadstropjih sreče.

Sonce že pripeka; kakor vse naslednje dni v drugem delu potovanja. Vas Cajë je prav takšna kot pred mnogo leti. Siromašne hiše in blato okoli njih so videti, kot bi zamrznili daleč v preteklosti, a to je naš hipni pogled. Čutim pridih preprostosti. Na drugi strani bistre rečice se začneva vzpenjati po stari popotniški poti. Vsak dan se je treba povzpeti več kot tisoč višinskih metrov. Kolikor jih je navzgor, jih je na drugi strani prelaza navzdol. Takšna je tlaka vsakodnevnega potovanja. Na vmesnem travnatem grebenu z nešteto gorskimi rožami zmotiva makedonskega pastirja med počitkom. Težko ga je razumeti, ker uporablja mnogo narečnih besed, a ni treba veliko truda, saj pomagajo roke. Pot vodi desno po travnatem grebenu, pogledi naprej prikazujejo vrh Radomirë 3, za njim pa se skriva najvišji vrh Korab kot sramežljiv kmečki fant pred poroko.

Po prespani noči, noge so spočite, se začne strmina. Po toliko dneh nenehne hoje se človeku v mislih zatikajo vprašanja, koliko napora vzdržijo posamezne mišice in celotno telo. Ni težav, če je le pravi ukaz v možganih. Ti dozirajo telesu posamezne hormone. Mislim, da v največji meri štiri: dopamin, endorfin,

oksitocin in serotonin. H končnemu stadiju sreče na potovanju pripomore serotonin in možgani ga spravijo v vse celice telesa. Vendar da s hojo prideš v višja nadstropja sreče, po mojem mnenju ne zadostuje serotonin. Verjamem, da telo preplavi še peti hormon sreče, a ga človek še ni odkril. Imenoval ga bom srečko. Vem, da obstaja!

Pogled čez oster travnat greben, posejan z manjšimi skalami, v daljavi najde jezero Gramës (Ligeni i Gramës). Kakšna prekrasna pokrajina! Modrikasto jezero je na robu travnikov. Natočiva prepotrebno vodo, da žeja ne bo prehuda. Pri jezeru zajameva zalet za naslednji vzpon. Danes bo dolg in naporen dan. Sedlo Gramës se približa proti zatonu dneva. Pot se spušča po ozkih kamnitih ovinkih, treba je paziti na vsakem koraku. Temni oblaki se zbirajo in namigujejo, naj pohitiva. Ko prideva po tristometrskem spustu do prvih travnatih zaplat, začneva postavljati šotor. Ida je hitrejša, meni uspe zadnji trenutek. Nevihta začne igrati svojo pompozno, divjo glasbo, za bobne uporabi platnene stene šotor. Bobnanje in zavijanje vetra trajata dolge pol ure. Kakor je nevihta hitro prišla, je tudi odšla. Rumenkasto sonce osvetli okoliške skalnate vrhove in travnata pobočja nižje ob poti.

Zjutraj se spustiva do vasi Cerjan, dolina se razširi in naju pripelje v mesto Peshkopi.

Območje prekrasnih jezer

Posloviva se od starejšega uglajenega lastnika hostla. Vidi se, da je z družino preživel vse družbene spremembe od komunizma naprej in še zdaj udobno živi v kapitalizmu. Prečiva reko Črni Drin, kjer cesta prehaja v naravni rezervat Luzni Bulac.⁵ Tako

opaziva bele grebene, ki kar slepijo z belino nama neznane rudnine. Spet se pokrajina v Albaniji pokaže v čudoviti lepoti, sploh ko zagledava rdeče makovo polje. Edino, ki sva ga videla med najino odisejajo. Ves dan hodiva prečno levo nad redkimi poslopji kmetij. Mesto Peshkopi se le počasi oddaljuje, manjša, šele pozno popoldne zavijeva proti severu in mesto v trenutku izgine. Še dobro, saj sem se že bal, da ne bova prehodila začrtane trase. Ker sva v divjini, ni težko najti spokojnega prostora za postavitev šotorov. Sonce pokrajino obarva v pastelne barve, večer čarobno prehaja v noč. Spet je na delu srečko, neodkriti hormon sreče.

Po dveh urah hoje prideva do neometane hišice, v kateri lahko domačini dobijo pijačo in družbo. Njihovi vprašujoči pogledi kažejo, da ne morejo razumeti, kaj počneva tam, saj v bližini ni nobenih ustaljenih turističnih poti. Usedeva se k edini mizi. Hladna pijača in pristnost domačinov prijata. To so tisti trenutki, ki dajo potepanju posebno vrednost.

Pri Kacni se začne pot vzpenjati. Vroče je. V pobočjih se vidijo rane, ki jih ustvarjajo rudarji, in videti je, da se niti po zaprtju manjših rudnikov ne potrudijo zaceliti teh ran. Na koncu bo z njimi opravila narava, le veliko več časa bo potrebovala. V daljavi slišim žuborenje vode. Že sestavljam scenarij počitka in nakanja nog v tekoči vodi, ki se preliva čez okrogle hladne skale. Občutek, ko namočim izmučene noge v hladno vodo, je izjemen. Naj traja ...

Na zgornjem položnem travnatem pobočju, kjer pot zavije levo, se prikažejo črni kipi umetnika. Ta umetnik je bil požar, ki je pred nekaj leti kipe ustvaril iz smolnatih dreves. Le meter in pol visoki kosi zoglenega lesa pričajo o nekoč mogočnih drevesih. Pokrajina se počasi obnavlja. Celi rane. Zanj je to le preobrazba.

Šotor sva postavila na travnatem balkonu nad dolino. Foto Stanko Mihev

⁵ Naravni rezervat Menaxhvar Luzni dolac je v okrožju Dibër.

*Kmečka opravila in pozdrav domačinom
Foto Ida Oderlap Kranjc*

*Pokrajina se po požaru počasi celi.
Foto Stanko Mihev*

Informacije

Na pot v Albanijo smo se odpravili 19. maja 2025. Mesto Skadar smo zapustili 21. maja. Manjana je bil na poti osem dni, iz kraja Tropojë je zaradi poškodbe odšel nazaj proti domu. Za celotno potovanje od Skadra do Tirane sva z Ido potrebovala 22 dni. Nobenega dneva nisva potrebovala za počitek, če je bilo treba, sva dnevno turo skrajšala. V Tirano sva prišla 11. junija. Prehodila sva 470 kilometrov, vzpela sva se za 18.217 višinskih metrov, spustila pa za 17.853 metrov. V šotoru sva prespala desetkrat, pod streho s polpenzioni dvanajstkrat. S sabo sva nosila hrano in ostalo opremo ter vsak svoj šotor. Orientirala sva se s pomočjo aplikacije Mapy.cz. Domov sva potovala s FlixBusom (Skopje, Beograd, Zagreb, Ljubljana). Vožnja je trajala 26 ur.

Poti noče biti konec, midva pa morava priti do jezera, saj se pri vsakem najdejo dobra mesta za postavitve šotora. A glej ga zlomka, jezero je onesnaženo, saj so v bližini rovi rudnikov in umazani stroji. Vsi strupi so pristali v njegovi globini. Pokrajina deluje futuristično. Prostora za naju ni. Šotora postaviva kar na ozki poti in hitro zlezeva v zavetje, saj nama grozijo roji komarjev. Naslednji dan se začnejo odkrivati tako zaželena jezera s čisto vodo. Prvi dve uri hoje se še skrivajo, potem pa drugo za drugo skupaj s pokrajino v odsevih na gladini vode ustvarjajo pravljичne prizore. Prav nič nenavadno ni, da lahko naenkrat lahko nadaljuješ po kamniti poti. Zadnje jezero Balgajit je prelomnica in pot se začne strmo spuščati. Na široki poti je ogromno večjih kamnov, saj popotnikov ni veliko in nihče ne skrbi zanjo.

V spodnjem delu je veliko rudniških objektov. Po levem pobočju ozke doline poteka makadamska cesta. Čuti in vidi se, da je pokrajina uničena. Še dobro, da se v spodnjem delu dolina odpre in lažje zadihša. Še nekaj kilometrov hoje na soncu in prihajava v mesto Klos. Pred iskanjem prenočišča prija hladna pijača.

Proti Tirani

Iz Klosa se prebivava skozi urbana območja, dokler nisva spet v pokrajini z redkimi kmetijami. Tu postajajo koraki bolj sproščeni in pogledi na napol poraščeno pokrajino pomirjujoči. Ni več avtomobilov in pretiranega hitenja. Le od daleč vidiva velikanske mostove na novozgrajeni glavni cesti proti Tirani. Albanija se modernizira. Prvi del poti je vzpenjanje po prekrasni raznoliki pokrajini. Sonce pripeka, vendar si po toliko dnevih hoje telo in možgani ustvarijo svoj ritem, ki meji že na nekakšno meditativno hojo. Dokler tega ne doživiš, si ne moreš predstavljati, da je mogoče. Je pa malo zavajajoče, saj to ponotranjš in nikoli ni konca tega primarnega gibanja. Od prvega sedla Qafa e Qershise je lepo speljana stara cesta, ki je včasih povezovala nekdanja okrožja Tirane in okrožje Dibër.⁶ To je bila včasih glavna žila, po kateri so potovale karavane in popotniki. Ob poti so urejeni izviri vode, ki so jih nekdaj uporabljali tudi za napajanje konjev. Ker na poti ni velikih višinskih razlik, se naslednje sedlo, Qafa e Murres, 1231 m, kmalu prikaže pred nama, za njim pa novejša cesta vseskozi vodi samo navzdol.

Asfaltna cesta je bila glavna povezava, dokler niso izvrtali dolgega predora, skozi katerega zdaj poteka ves promet. Le ena manjša trgovinica je ob stari cesti. Tako kot vsako tudi to izkoristiva, da se odžejava s hladno pijačo. Začneva iskati prostor, kjer bova še zadnjič postavila šotora. A tudi ta pokrajina je futuristična, vse je razdeleženo zaradi nove avtoceste in gradnje predora.

⁶ Okrožje Dibër je eno od dvanajstih okrožij Republike Albanije, ki se razteza na površini 2586 kvadratnih kilometrov s prestolnico Peshkopi. Topografsko gledano v okrožju prevladuje gorat in visok teren z veliko raznolikostjo naravnih značilnosti, vključno z dolinami, kanjoni, soteskami, rekami, ledeniški jezeri in gostimi gozdovi.

Rajska pokrajina z jezeri Foto Stanko Mihev

Zadnji dan. Pred nama je le še petindvajset kilometrov, sprva ob cesti, dokler se ne začne predmestje Tirane. Vedno živahnije je, razne delavnice, trgovine, prodajalka pomaranč, domačini pijejo kavo tik ob cesti, nestrpno hupanje voznikov v avtomobilih ... Zaviti morava levo, da prideva na trg Sheshi Skënder-

bej, kjer se zaključi najino čudovito potovanje. Čutim, da telo preplavlja peti hormon, srečko, in dolgo se ne razredči. Za piko na i si v restavraciji na trgu naročiva steklenico črnega piva. *Paše.*

Sanje o novih potovanjih pa že tlijo. A treba je počakati, da mine 365 dni ...

Povzetek poti

Iz Skadra do gorskih dolin Theth in Valbona, na planino Çerem, sedlo Vranica, planino Stanet e Balqinës in sedlo Dobërdol ter po soteskasti dolini do naselja Tropoje. Proti jugozahodnemu gorovju Korab z istoimenskim najvišjim vrhom, 2764 m, v kraj Novosejë, čez sedlo Kallabak, 2025 m, skozi vas Cajë, zaselek Radomirë, mimo jezera Liqeni i Gramës in čez sedlo Gramës, 2287 m. Skozi zaselek Cerjan in mesto Peshkopi v Cetushë, skozi Lishan i Poshtëm, vasi Selihtë in Kacni na področje prekrasnih jezer. V vas Cerruje in skozi Pleshe ter mesto Klos, stisnjeno v kotlini na ravninah ob reki Mat. Skozi zaselek Fshat in Shkallë, vas Guri Bardhë, med sedloma Qafa e Qershise in Qafa e Murrës, 1231 m, kjer je pred mnogo leti potekala glavna povezovalna cesta na celino, ter ob glavni cesti v središče Tirane.

Katja Petrovec

Dva dni Kotijskih Alp

Svoboda po francosko med visokogorskimi jezerci

Severni del Kotijskih Alp z masivom Cerces je izjemno območje visokogorskih jezer in barij, širnih travnih pobočij in ošiljenih vrhov. Približno 30 jezer na višini več kot 2000 metrov nadmorske višine je razmetanih med gorami, pod prelazi in sedelci ali pod strmimi stenami, obdanimi s kupi kamenja, ki so popadali navzdol. Na meji med Italijo in Francijo, departmajema Savoja in Visoke Alpe (Hautes-Alpes), severnimi in južnimi Alpami, ki ravno tu začnejo dobivati nekoliko mehkejšo in toplejšo podobo, se razprostira svet, ki človeka na trenutke popelje v prostranstva srednje Azije, navda z mirom in preplavi z občutki tiste globoke svobode, ki sta jo marsikje v Alpah že nadvladala kapital in človeški pohlep.

GR – Grand Randonnée

Francozi so specialisti za svoje dolge pohodne poti, ki se razpredajo po celi Franciji in slišijo na ime GR – Grand Randonnée (velika pohodniška pot), ki ji sledi še številka. Do danes se je teh bolj in manj dolgih poti nabralo malo morje, precej več kot 100, nekatere so tudi v francoskih čezmorskih območjih. V Alpah jih je prav lepo število, kakopak, a gotovo je ena najbolj ikoničnih GR5, ki poteka od Luksemburga po vzhodni Franciji, nato ob švicarsko-francoski meji in čez Alpe do Nice ob Sredozemskem morju. Če boste pohajkovali kjerkoli v francoskih Alpah, ni vrag, da ne bi srečali koga z velikim nahrbtnikom in

Strme stene nas spremljajo na poti, ki se dvigujejo nad mehкими travniki. Ti vrhovi ne presežejo 3000 metrov. Foto Katja Petrovec

knjižico GR5 z opisom poti, ki jo bo imel zataktnjeno v stranskem žepu nahrbtnika ali celo obešeno okoli vratu. Del poti GR5 poteka tudi čez Kotijske Alpe oziroma masiv Cerces, toda tu poteka še ena GR, ki je sicer precej krajša, jo je pa zato mogoče stlačiti v nekajdnevni dopust in obenem zaključiti na izhodišču pohoda. GR57 (Tour du Mont Thabor) je krožna pot, ki naredi zanko okoli Mont Thaborja, 3178 metrov visoke gore, ki zaradi lahkega dostopa privlači veliko pohodnikov; njen vrh je vse do leta 1947 označeval mejo med Francijo in Italijo. Pot je dolga 84 kilometrov, na njej je treba premagati 5264 metrov nadmorske višine in 13 prelazov, ki se dvigujejo tudi do 2900 metrov nad morjem. Pot se začne in konča v vasi Névache v dolini Clarée, v katero vstopimo nedaleč od Briançona.

Brskanje po internetu in knjižicah sicer hitro izda skrivnost – ki pa v dobi interneta v hipu, ko se pojavi na spletu, to skrivnostnost tudi izgubi – da gre za eno najbolj varovanih skrivnosti francoskih Alp. To je beseda, ki vzdraži še tako neobčutljivega pohodnika, in gotovo je že vsak od nas kdaj podlegel »skrivnostnim« plažam in zalivom, dolinam, izvirom in drugim koticom v naravi, ki postanejo prav zaradi te »skrivnostnosti« nevzdržno neznosni zaradi mase ljudi. Zato z Lukom temu prilastku ne podleževa več in raje verjameva pogledu na zemljevidu, ki razkriva številna jezera in potočke v masivu Cerces, ob katerih lahko pohodniki brezskrbno preživijo noč; nadmorsko višino, na kateri bo mogoče težke pohodne čevlje in zimsko opremo pustiti v avtu; predvsem pa nove razglede in gorsko pokrajino, ki je pravi kontrast visokim ledeniškim Alpam.

Ker pohodništvu nameniva le dva dni, tudi turo načrtujeva v okviru dveh dni, vendar bi jo bilo mogoče s pridobljenimi izkušnjami začrtati bolj optimalno. Za izhodišče izbereva kraj Le Lauzet, ki leži ob glavni cesti proti občini La Grave. Tam je v ponedeljek opoldne že na stotine avtomobilov, ki drug med drugim na parkiriščih ob cesti sporočajo le eno – da sploh ne bova sama. Uspe nama najti eno samo prosto mesto prav na zadnjem koščku makadama.

Morda je razlog za takšno gnečo dan državnosti in praznik ob obletnici padca Bastilje, ki ga praznujejo Francozi 14. julija, se potolažim. To simbolično dejanje, ki je pomenilo začetek francoske revolucije leta 1789, je tudi naju simbolično popeljalo na pot, ki se je iz nenehnega začetnega pozdravljanja *bonjour*, ki sva ga gotovo izpilila do zadnjega, vse bolj spreminjalo v zamaknjeno razmišljanje o svobodi, enakosti in bratstvu. O visokem francoskem zavedanju za te vrednote, ki so bile pridobljene z veliko prelite krvi in verjetno prav zato ostajajo vkovane v slehernem Francozu. Morda tudi zato tako svobodno pohajkujejo po svojih GR-jih s polnim nahrbtnikom opreme in prespijo pod milim nebom, ko postanejo noge izmučene.

GR so namreč nekaj čudovitega. Pred leti, ko sem po dolgem in počez prečila najjužnejše francoske Alpe, pogorje Mercantour, in se po sedmih dneh peklen-

Pogled s poti na zelo priljubljeno točko planincev, jezero Grand Lac. V ozadju visoke ledeniške gore masiva Ecrins. Foto Katja Petrovec

Začetek poti iz Le Lauzet je enostaven in poteka po makadamski cesti do planine. Ob njej je slikovit potok in slap. Foto Katja Petrovec

skih etap vendarle namočila v razgretem Sredozemskem morju v Mentonu, nisem spoznala le nekaterih odsekov GR in vedno nekoliko »posebnih« ljudi na poti, temveč predvsem francosko filozofijo hoje po dolgih poteh kot imperativ čiste svobode in nacionalnega ponosa. Tam se je potrdilo prepričanje, da imata omejevanje in prepovedovanje kvečjemu nasprotni učinek, če je zavest človeka le dovolj zrela, da zna delovati v dobro skupnosti in družbe. Navdušena sem bila nad tem, da je tudi v tako strogo varovanem nacionalnem parku, kakršen je Mercantour – ki ni pomemben le zaradi ohranjanja narave, temveč tudi kulturne dediščine od pašništva do petroglifov iz bronaste dobe – mogoče od mraka do zore bivakirati kjerkoli. Ali postaviti šotor na prostor, ki se razprostira široko okoli vsake kočice in je zamišljen kot človekov začasni dom. Za vedno sem se zaljubila v Mercantour in francosko dojetje osebne svobode.

Stezice med jezeri

Ti občutki so se vrnili tudi v masivu Cerces, ki je daleč od tega, da bi bil kakšna varovana skrivnost francoskih Alp, prej nasprotno. Bila sva hvaležna, ko se je po dveh urah hoje nenehno pozdravljanje končalo, kot bi voda kar naenkrat postala pregloboka za večino, in nama je usta ponovno napolnila slina. Za sabo sva pustila čudovito Veliko jezero (Le Grand Lac), ujeta v kotanji med visokimi stenami in strmimi pobočji, ki upravičeno privabi množico, in jo lahkih nog ubrala po ravni stezici travnatega pobočja, po katerem so se proti jezeru stekali številni izviri vode. Da žeje na poti ne bova trpela, se hitro potrdi.

Tik pred prelazom Ponsonnière (2613 m) ob majhnem istoimenskem jezeru srečava očeta z majhno hčerko, ki najbrž niti osnovne šole še ne obiskuje. Naslonjena na veliko skalo, s klobučkom in sončnimi očali, ki zakrivajo njeno navihanost, majhnim nahrbtnikom, ravno prav velikim, da se tudi ona čuti del pohodniške družčine, nepremično strmi v naju. Zdi se, da je imela dovolj za ta dan in da jo oče, ki že išče pripravno mesto za njuno nočitev, ne bo več premaknil niti za ped. Mala naju ocenjuje, presodim skozi njena očala, in že je zaznati v njej ta silni francoski ponos, nekateri bi to imenovali tudi vzvišenost, ki bo z leti le še rasel. Midva se po tem srečanju še poslednjič zazreva v krasno panoramo visokih gora Écrinsa, strmih sten Cercesa, trav in Velikega jezera ter se spustiva po široki stezi do naslednjega jezera, ob katerem že razmišljava o prenočitvi. Dva šotora že stojita ob nabrežju, toda ura še ni pozna in časa imava čez glavo dovolj, da jo mahneva še čez en prelaz do naslednjega jezera in si »izboriva« dobro mesto za spanje.

Okoli petih popoldan sva tam (Lac du Grand Ban), potem se nama ne ljubi več naprej. Tudi borbe za dobro mesto ne bo, ker sva sama, le en sam šotorček v kamuflažni barvi stoji na drugi strani brega. K jezeru teče izvir čiste vode, ki omogoča, da imava pri roki vse, kar potrebujeva. Tako preprosto je to. In potem začne rasti najin začasni dom, večerja dobiva pravnjno obliko v vrečki z liofilizirano hrano, voda v jezeru je neverjetno topla za višino okoli 2500 metrov, barve okoli naju začnejo postajati večerno tople in pastelne. Očarana in ujeta v trenutku, obiščeva sosednji Lac

Rond, kjer stoji še en šotor in par enako mirno črpa energijo narave. V nekaj minutah se povzpneva na prelaz nad obema jezeroma in se razgledava na drugo stran. Kako lep je naš svet, ko se spravlja k počitku! Vse težko tistega dne potone skupaj z nočjo. Ko se začne zares mračiti in se toplota umakne hladu, se umakneva v dom, ki ga je komaj videti tam spodaj.

Le točka na poti

V gorah ne potrebuješ budilke – ali te zbudi jutranje sonce ali kaj nepredvidenega. Nama je že pred jutranjo zarjo nad glavo začel žvižgati svizec. Gotovo si je barabin našel krasno mesto tik nad šotorom, da je videl čezenj, in potem pozdravljal prijatelja na drugi strani, naj že pride iz svoje luknje. Prijatelja pa ni ni bilo, zato je žvižgal in žvižgal v nedogled. Ne vem, ali sem kdaj že slišala kakšno žival, ki se je tako neumorno drla. Psu slej ko prej poneha lajež in začne cviliti, jelena pa se zrukata in je mir. A ta debeluh ima žvižgov na pretek in noben ni šibkejši od prejšnjega. Ko se je zdanilo, je utihnil, samo bog ve, kaj mu je reklo, da je dovolj.

Jutra v gorah so gotovo nekaj najlepšega. Ko jim dodamo še mir, samoto, lepo okolje, polnost duha in nekaj civilizacijskega – kavo, se približamo popolnosti. Po teh trenutkih z Lukom še enkrat pregledava zemljevid in pot, ki jo nameravava prehoditi ta dan. Nisva si še na jasnem, ali nama bo uspelo priti na Mont Thabor in se vrniti še isti dan do avtomobila. Višinski metri naju ne skrbijo, bolj kilometrina, pri kateri težje pridobiš čas, če ne tečeš.

*Nočitev ob jezeru Lac du Grand Ban na višini okoli 2500 metrov, od koder je le pet minut hoda do še enega jezera Lac Rond.
Foto Luka Mokotar*

Drugi dan poti na GR57. Zjutraj sledi prijeten spust proti koči Drayeres.

Foto Katja Petrovec

Tako stopiva na novo pot. Na koncu jezera Rond je nekaj vojaških ostankov, celo top, le nekaj metrov naprej na skali pa napisa Jesus in free Palestine (svobodna Palestina). Na neki način me zmoti ta politični »grafit« – saj v gorah ne bi smelo biti nič političnega, ideološkega in verskega – a po drugi prav nič. Le opomnil nas je vse, ki smo šli tam mimo, tako svobodni in zadovoljni sami s sabo, da smo tudi mi del mednarodne brezbriznosti, ki s tlemi izravnava vse živo in neživo. Težko si bomo umili roke, in ko hodimo in hodimo, hodimo in hodimo, te misli počasi zamenjajo druge, prijetnejše. Človeško in naravno je to – ko pa iščemo lepoto.

Z Lukom jo ponovno ubereva v breg do naslednjega jezera in še do naslednjega ter ves čas oprezava, kje bi lahko bil Mont Thabor, kje je prehod in kje nov prelaz. Hodiva po rahlo dvigajočem se pobočju, ki je zdaj že pretežno posejano s skalovjem in ki se ne konča tako hitro, kot oceni oko.

Vse bolj nama postaja jasno, da se najina gora skriva nekje zadaj za grebenom in da je pot do nje res tako dolga, kot je bilo razbrati z zemljevida. Pokrajina začne dobivati vse bolj visokogorski značaj, trav ni več, le še skalovje in pesek. Potem le prideva na prelaz Muandes, 2828 metrov, kjer močno piha, nobene velikodušnosti ni več, kakršna je bila prej ves čas poti. Pod seboj ponovno uzreva planjavo jezer in tam zadaj dvigajočo se ogromno in peskasto glavo Mont Thaborja. »To je to,« izrečeva in se še isti hip zaveva, da je gora predaleč, da bi lahko v enem dnevu zaključila turo. Smerokaz na prelazu kaže uro in 40 minut do vrha. Tudi če bova za tretjino hitrejša, kot oceniva, da bi lahko bila, bi bil vzpon še vedno preveč ambiciozen.

Pred nama bi bil še spust v dolino na 1900 metrov in ponovni vzpon za 700 višinskih metrov, pa spet navzdol skoraj 1000 metrov do avtomobila.

Ne vem, ali je bilo kaj skrušenosti v tem spoznanju. Kaj dosti naju ni potrll predčasni obrat, saj je bilo za nama toliko lepega. Krasna pot z novimi in ponovno napolnjujočimi razgledi, čudovit večer in noč, novo jutro, ki naju je v neverjetni tišini razvajalo z vsemo-gočimi obeti. Ko sva se podala na pot, je bil Mont Thabor le točka na tej poti.

Goljufija s kombijem

Zatorejse spustiva naprej v Laval na višino 2000 metrov, kjer se morava odločiti, kje jo bova ubrala na drugo stran, kjer naju je čakal avto. V resnici nama nobena možnost okoli tretje ure popoldne ni bila preveč všeč. Pri prvi naju je čakalo 800 metrov ponovnega vzpona, najprej strmo po redkem gozdičku, nato čez melišča in priključek na pot k prelazu Ponsonnière, kjer sva že bila, ter vrnitev po poti, ki sva jo že prehodila.

Druga možnost je bila štiri kilometre hoje do naslednje vasice in izgube dodatnih 100 višinskih metrov, od tam pa vzpon na prelaz Chardonnet na višini 2638 metrov in nato strm sestop do avta. Pot bo nova, le za kratek del se bo priključila tisti, ki sva jo opravila prejšnji dan.

Potem se je prikradla v misli še ena možnost, avtobus do Briançona in lovljenje naslednjega do mesta, kjer sva pustila avto. Toda ta je tako hitro, kot je prišla, tudi odšla, pri prvih dveh pa sva tehtala in tuhtala, a predolgo ni kazalo tega početi. Nekdo je moral nekaj izreči in nakazati odločitev.

»Bolj me mika druga, se mi zdi, da bo manj naporna,« rečem.

Luka mi pritrdi in potem me prešine še nekaj. »Če se drživa ceste, in ne poti, lahko štopava. Francozi radi ustavljajo, midva pa profitirava to duhamorno cesto. V najslabšem primeru bova hodila štiri kilometre, v najboljšem nič.«

Luka je takoj za stvar, saj je parkirišče polno avtomobilov, tudi ljudi, in ni vrag, da se naju ne bi kdo usmilil. Tudi avtobus je vozil, a se nama ni dalo tiščati v njem, in če sva pravilno razbrala, je bila cena osem evrov. Ob tem ceniku sva se kar obrnila in jo mahnila po asfaltu navzdol.

Že kmalu se je pripeljal prvi avto, ampak v meni je bilo še preveč sramu in premalo korakov po asfaltu, da bi iztegnila prst. Pa sva ga spustila mimo. Tudi ob drugem sem užaloščeno rekla, da ta tako ali tako ne bi ustavil, to se je razbralo že po pogledih potnikov na naju. Ko sva hodila še kakšnih pet minut in sva za sabo zaslišala zvok motorja, se je roka kar sama od sebe iztegnila. Bil je kombi. Vrata z zatemnjenimi šipami so se odprla in ven je pogledal nekoliko temen moški obraz, štirje mladi fantje priseljenskih korenin pa so strmeli v naju. Potem je en skočil ven, pospravil svoj nahrbtnik v prtljažnik, da je naredil prostor za najina na sedežih.

»Skočita noter, seveda vaju peljemo, kam?« Tako s naju razbremenili za okoli 45 minut hoje, vmes smo prijetno klepetali o tem, od kod sva, kje sva hodila in kje so hodili oni, nato se navdušijo nad tem, koliko sva prehodila, in se začudijo, kam še morava. Ko se je sproščenost razširila že po vsem kombiju, je najbolj zgovorni izjavil: »V bistvu zdaj goljufata?!« Prasnemo v smeh.

Prehitro mine vožnja in v duhu bratstva se poslovimo.

Ostane le bonsoir

Čaka naju ponovno grizenje kolen po zopni, s kamenjem posuti poti, ki jo preveč greje sonce in posledično tudi naju. V tišini se vzpenjava, dokler se pot ne zravnja skozi gozdiček in dobiva voljo do besed. Pri naslednjem izviru čiste vode spraviva vase še zadnjo konzervo in nekaj bonbonov, potem ostane v nahrbtniku le še nekaj železne rezerve. Tudi koča Chardonnet in ravnica pred njo, na kateri že stojita dva šotora, naju draži kot dragulj iz vitrine, toda mimo nadaljujeva kot robota.

Kmalu naletiva še na eno ravnico z vodo in budističnimi zastavicami, ki lahko plapolajo v vetriču. Kako mistično! Nikjer nikogar, stene že samevajo, večina pohodnikov je za ta dan opravila s hojo. Kako fino bi bilo, če bi lahko nekaj časa samo taval in taval, se ustavil tam in takrat, ko bi tako začutil, in ne ko bi ti pokazala ura, ali načrt, ali novi cilji. Nostalgija po neznanem me preplavi, toda midva samo grizeva dalje, spet v tišini in vsak pri sebi, dokler se pred nama ne pokaže vrh prelaza Chardonnet. Še zadnjič se ustaviva in potegneva iz nahrbtnika vodo, ko zagledava dve pojavi, ki prihajata s prelaza. To sta vendar oče in hčerka, ju prepoznava od včeraj. Brez sončnih očal in klobučka razkrije svoje lepe dekliske poteze. Utrujeno stopica za očetom, ki nosi njen mali nahrbtnik, naju pa ošvrkne s pogledom in potem prav nič več, očetu sledi kakor majhna goska. Izrečemo si le *bonsoir* (dober večer). Vsi imamo dovolj svojih nahrbtnikov. Nato izgineta v pobočju kot privid, ki pride in odide, midva pa iztisneva iz sebe še nekaj volje in ponovno stojiva visoko nad dolino, kjer sva nagrajena še z enim razgledom, ki bo za vedno ostal neizbrisan. ◉

Proti prelazu Muandes na 2828 metrih, od koder je mogoče nadaljevati proti tritisočaku Mont Thaborju. Od tu se odpre veličasten pogled na ledeniške gore kot tudi prehojeno pot.

Foto Katja Petrovec

Sandra Drmić
Prevod Barbara
Gaborovič

Velebitska zgodba

Po Premužičevi stezi od Zavižana do Baških Oštarij

Pogled z vrha Kiza
Foto Sandra Drmić

Ko potovanje postane cilj, spoznaš, da nikamor ne hitiš. Čas do cilja ni pomemben, ker si ves čas na cilju. Na to planinsko pot smo povabili svoje prijatelje iz Slovenije. Kako ljudem, ki živijo obdani z Alpami, opisati Velebit in jih navdušiti za to prelepo pot? Velebit ne premore 2000 metrov višine, na njem ni niti najvišjega vrha Hrvaške. S čim torej velebitsko pogorje privlači planince?

Alan Čaplar je zapisal: "Velebit je prava zakladnica naravnih pojavov. Čeprav se zdi, da nima nič drugačnega, kar imajo tudi druge gore, tj. skale, kamenje, travnike, gozdove, vrhove in razgledne točke. Toda tukaj se je narava s temi elementi poigrala na edinstven način." Jaz bi Velebit opisala kot veličastnega, čarobnega in posebnega.

Že v tridesetih letih prejšnjega stoletja sta vizionarja Krajač in Premužič videla v njem ogromen potencial, predvsem v njegovem severnem delu. Hajduške in Rožanske kukove, ki sta jih obiskovala leta in leta, sta želela približati slehernemu popotniku. Tako se je leta 1930 začela realizacija zdaj najbolj znane planinske poti na Hrvaškem od Zavižana do Baških Oštarij. Dolga je 57 km z naklonom, ki ne presega 12 %. Premužiču je uspelo obvladati divjo naravo belega kamna. Pot je tako lepo speljal skozi okolje, da je videti, kot da je tam že od vekomaj. Pa vendar steza izstopa v svoji belini in je pravi biser gradnje planinskih poti. Kakšni entuziasti so pred 90 leti morali biti ti graditelji, da so to pot dokončali v treh letih! Je naša generacija sposobna kaj takega? Ali danes obstajajo vizionarji, ki snujejo projekte, v katerih sami niso središče pozornosti? In ali danes sploh kdo še dela kaj za splošno dobro?

Pot so gradili živinorejci, skromni in delavni mojstri svoje obrti, ki so v poletnih mesecih sem gor prignali živino na pašo. Poimenovali so jo po projektantu Anteju Premužiču. Leta 2009 je bila Premužičeva steza uradno zaščitena kot kulturna dediščina nacionalnega pomena.

Sprva smo po Velebitu hodili sami. Odkrivali smo lepote in jih hlastno požirali, shranjujoč jih v najbolj skrite kotičke spomina. Toda ko se je spomin napolnil z vtisi, je vsa ta lepota želela eksplodirati in zbežati iz nas. Takrat smo spoznali, da jo je sebično skrivati in v samoti uživati v njej, zato smo v te čarobne, skrite kotičke *Lijepa naša* začeli voditi tudi svoje prijatelje.

Na eni prejšnjih tur smo spoznali simpatičen slovenski par, Igorja in Bino. V zelo kratkem času nam je postalo jasno, da imamo radi iste stvari, da nas veseli pogled z višin v neskončnost in da cenimo tisto, kar vsak nosi v sebi. Prva ideja za ponovno srečanje je bila Velebit in Premužičeva steza.

Sredi junija je bilo vreme idealno, dan dovolj dolg, tudi vremenska napoved je bila dobra. Srečamo se na Zavižanu, v planinski koči Zavižan. Ker smo morali do tega izhodišča vsi že precej časa hoditi, smo se odločili priti dan prej, se spočiti in začeti s pohodom naslednje jutro.

Koča je postavljena na čudovitem mestu, na južnem pobočju Vučjaka, nad strmimi travniki. Je tudi najvišja meteorološka postaja na Hrvaškem. To je skromna koča brez restavracije, ima pa kuhinjo in dve jedilnici, ki sta na voljo planincem. Pred kočo je terasa, s katere se odpira pogled na morje, na Zavižansko kotlino, Veliki Zavižan in Hajdučke kukove. Oskrbnik Ivan Vukušić je dober gostitelj, tih, z njim je enostavno sodelovati in se dogovarjati. Nazdravljam z domačo travarico. Eterična olja planinskih vele-

bitskih trav so najboljši način, kako okrepiti želodec in sprostiti mišice ter živce po dolgih pohodih. Čiste sobe in dobre postelje z lastno posteljnino so nam omogočile udobno nastanitev in miren počitek.

Na pot se podamo z vso opremo, ki jo bomo potrebovali za 57 km dolg pohod v naslednjih treh dneh, torej z vso hrano in oblačili. Ko enkrat prehodite Premužičevo stezo, boste točno vedeli, česa na večdnevem pohodu ne potrebujete, in to si boste zapomnili za vedno. Kakorkoli se trudite biti racionalni pri pakiranju nahrbtnika, na koncu vedno v najmanjši prostor nahrbtnika stlačite še eno majico, še ene nogavice, ... in tako naprej do zadnjega kotička. Vse je še lepo zloženo, a le do prve pavze. Na našem pohodu so bili nahrbtniki velikosti od 50 pa vse do 70 litrov. Štrlijo nad glavami, teža nas pritiska k tlom in ne dovoli, da bi poleteli na krilih vznemirjenja.

V nahrbtnikih se je našlo vse mogoče: rezervno obutev, natikače za prijeten občutek ob koncu dneva, dežna oblačila, nogavice in hrano: hidrirano, dehidrirano, svežo, konzervirano, stisnjeno, v rinfuzi in pakirano, pa še preostalo opremo, kot so čelna svetilka, rezervne baterije, prva pomoč, toaletna torbica, polnilci in rezervne baterije za telefon, GoPro kamera in dodatne baterije zanj. Potem še toaletni papir, vlažilni robčki in brisača, posoda z jedilnim priborom, vrečke za smeti in na koncu najpomembnejše – voda. Na vsakem prenočišču sem dopolnila vodo, saj na pot nismo krenili brez vsaj treh litrov na osebo.

Prvi dan

Prvi dan se z Zavižana podamo po travniku, spuščamo se do kapelice sv. Ante in v mislih ponižno prosimo za njegovo zaščito. Pri kapelici je običaj potegniti za vrstico z zvoncem in tako Velebitu naznaniti prihod. Pot na začetku prečka južne obronke Velikega Zavižana, nato skozi Smrčeve doline vstopi v skalnate predele Hajduških in Rožanskih kukov.

*Premužičeva steza
Foto Sandra Drmić*

Ne želim zmanjševati lepote drugih delov Velebita, vendar so Hajduški in Rožanski kukovi res nekaj posebnega. Že davnega leta 1969 so bili razglašeni za strogi rezervat Nacionalnega parka Severni Velebit. Zelo lep kraj, vendar surov. Pred izgradnjo poti je bil teren precej nedostopen zaradi strmih skalnatih vrhov, globokih ponikev, širokih razpok, ozkih grebenov in grmičevja. Divji kras Hajduških in Rožanskih kukov je bil v tistih časih dostopen le izkušenim planincem. Premužičeva steza poteka tam, kjer pogled sega v višine in se spušča v globine. Ta del Velebita je znan po tem, da v sebi skriva najgloblje jame, globoke preko tisoč metrov, ki so pomembni speleološki objekti. Področje se imenuje *velebitske breče* (značilne velebitske kamenine) in med drugim skriva tudi najznamenitejšo Lukino jamo, kjer so se speleologi spustili kar 1431 metrov globoko.

Hodimo čez kamnite vrhove, jih obkrožamo in prečimo. Pod nami škraplje, strmine, odkrite in ne odkrite jame. Steza se izmenično vije zdaj skozi gozd, zdaj med skalami. Nadaljujemo pod steno Gromovače. Že samo ime pove, da je ob nevihtah in neurjih tarča grmenja in strel. Tukaj naredimo odmor; odložimo nahrbtnike in se povzpemo na vrh. Na eno stran pogled sega do morja, na drugo pa do izhodiščne točke, planinske kočice Zavizan.

Naslednja točka za počitek je Rossijeva kočica, zgrajena leta 1929. To je kamnita hiška, ki še danes dobro služi svojemu namenu. Imamo srečo, da so jo predhodniki pustili v sprejemljivem stanju, kar se ne zgodi vedno. Zato v svojih prispevkih opozarjam, da v gozdu, na travniku in v gorah ni komunalnega podjetja, ki bi čistilo smeti za vsakim. Mi moramo biti komunalci, ki bomo poleg svojih odpadkov pobrali in odnesli s sabo še kakšen kos odvrženih smeti.

Od Rossijeve kočice kmalu preidemo na primorsko stran v kraljevstvo Rožanskih kukov. Hodimo mimo

Varnjače in Crikvene, pred vhodi v jame Velebita. Mimo Crikvene se po stopnicah spustimo približno 50 metrov, zapustimo Rožanske kukove in nadaljujemo skozi gozd in travnik proti Velikemu Alanu. Željni počitka in okrepčila kosimo v Planinski koči Alan. Z odličnim fižolom in dišečimi pečenimi domačimi klobasami potešimo lakoto, s hladnim pivom pa žejo. Obnovimo zaloge vode za naslednji dan.

Drugi dan

Prenočimo v Pastirskih stanih na Alanu, ki so v lasti NP Severni Velebit. Sprejme nas urejen, čudovito prenovljen stan: kuhinja z veliko jedilno mizo, dve ločeni ležišči in še šest ležišč na galeriji. Posteljnina je čista in dišeča. Šterna je polna vode, dovolj je je za celo skupino. Po dobro prespani noči zajtrkujemo in se počasi odpravimo na novo, obalno etapo poti. Pod nogami in pred nami se izmenjujeta bela in zelena barva, kamen in gozd, travnik in cvetlice, belo-sivo in skopo – nato pa spet vse znova. Pravljica ... prelepa ... neoskrunjena ... Vdihujemo vonj morja in soli, ki ga prinaša veter.

Za razliko od prejšnjega leta je ta del poti obarvan z različnimi barvami. Tako hodimo skozi bele, rumene, rožnate predele – glede na vrste rož, ki prevladujejo v posameznem predelu. Prava poslastica za vsa čutila. Načrtovano prenočišče za drugo etapo Premužičeve poti je zavetišče Skorpovac. Če primerjamo s slovenskimi zavetišči, ki so večinoma opremljena in urejena, nas je to – sicer znano kot skromno, a toplo in prijazno – tokrat kar precej neprijetno presenetilo. Prosto živeči konji so opustošili celo dvorišče, uničili mizo in klopi, podrli nadstrešek in žar ter vse skupaj zamazali. Notranjost zavetišča je bila umazana in prašna, kuhinja neurejena in polna neprijetnih vonjav.

Nič poležavanja. Pripravljala se je nevihta in nam ni preostalo drugega, kot da zavihamo rokave in uredimo okolico. Lopate v roke, številna vedra vode,

Mojstrovina
alpinistične
arhitekture

Foto Sandra Drmić

da smo sprali gnoj pred hišo. Metla, pomivalno korito in topla voda – čudežna kombinacija. Ko je po očiščenem prostoru zadišala pečena slanina in se je razširil vonj kuhanega čaja, je vse skupaj dobilo popolnoma drugačen ton. Noč se je počasi spuščala in postelje so nas začele vabiti k počitku.

In tako smo na Skorpovcu doživeli "čudo vseh vrst", kot v pravljici Ivane Brlić Mažuranić. Domače vzdušje ... divji konji in črede krav, ki so se dobesedno prerivale z nami in se borile za labor pri vodnjaku. Tam so tudi polhi, ki se preganjajo po prostoru, grizljajo nahrbtnike in vse, kar je v njih ... a kaj bi si sploh zanimivega zapomnili, če nam ne bi ostali obgrizeni nahrbtniki in prežvečene spodnje hlače.

Tretji dan

Tretji dan je sledil pohod do Baških Oštarij z vzponom na Kizo. In spet novi razgledi, naprej nas pa nosi in

hladi veter, kot da bi nas hotel nežno riniti proti cilju. V nogah utripajo žile, čutimo rahle krče, stopala žarijo. Komaj čakamo, da lahko sezujemo gozdarje.

V planinski hiši Prpa nas pričaka Marko Prpić. Njegove počitniške hiške so postavljene v gozdu. Štiriposteljne, osemposteljne, prvinske, preproste – a z vsem, kar je potrebno. Saj človek ne potrebuje nič več kot topel kotic, udobno ležišče in dobro družbo. Marko je po dogovoru pripravil vse sestavine, ki smo jih naročili. Predstavljajte si to čarovnijo – po 57 kilometrih hoje zadišijo sveže pečene palačinke. Sledilo je druženje pozno v noč. Bilo je toplo in domače.

Veseli smo, da smo svojim prijateljem ponudili izziv in jih vrnili h koreninam pristnega planinstva, ko vse potrebno nosiš s sabo in spiš v preprostih zavetiščih. Dolžina poti, teža nahrbtnika in številni izzivi, ki smo jih skupno premagovali na poti, vse to nas je naredilo ponižne, srečne in ponosne. 🍷

*Prostrani razgledi
tja do morja
Foto Sandra Drmić*

*Velebitske livade
Foto Sandra Drmić*

Janez Mihovec

Saga Dawa

Budistično romanje okoli gore Kailash v zahodnem Tibetu

Daleč na zahodu Tibeta stoji samotna gora. Nekje na tromeji med Indijo, Nepalom in Kitajsko. Ne več čisto v Himalaji, pač pa v njeni severni soseščini, v gorovju Transhimalaja.

Gora Kailash je visoka 6638 metrov in leži v bližini dveh svetih jezer Manasarovar in Rakshastal (nadmorska višina obeh jezer je 4600 metrov). Višina Kailasha ni kaj posebnega, saj je v Himalaji podobnih vrhov, kolikor hočeš. Kailash izstopa zaradi svojega videza in pomena.

Gore v njegovi okolici niso videti nič posebnega, in to zaradi dejstva, da nobena ne štrli kaj dosti iz neskončne Tibetanske planote. Ogromna bela gmota Kailasha v podobi orjaškega riževega zrna je vidna daleč naokoli in pritegne oko. Ob vznožju izvirajo štiri velike azijske reke. Ind in Satledž, ki je eden izmed pritokov reke Ind, tečeta proti zahodu in jugozahodu, Karnali, pomemben pritok Gangesa, teče proti jugovzhodu, Brahmaputra, na Tibetu znana kot Yarlung Tsangpo, pa se zliva proti vzhodu. Kailash je preprosto popek sveta, od koder se pokrajine usmerijo vsaka na svojo stran.

Urh je ostal nedotaknjen

Zaradi omenjenih značilnosti je gora sveta za štiri pomembna verstva: hindujce, džandžaiste, budiste in pripadnike Bon budizma. Za goro je v veljavi več

imen, pa naj izhajajo iz sanskrta, hindija, tibetansčine ali kitajščine – vsa pomenijo nekaj podobnega – Snežni dragulj. In ob pogledu nanjo je vsakomur jasno, zakaj tako poimenovanje. Orjaška gorska gmota počiva na granitni podlagi, na njej pa se konglomerat praktično pne navpično vse do vrha.

Zahodnjaki smo za goro prvič slišali v začetku dvajsetega stoletja. Nekaj desetletij je bil Tibet odprt za tuje obiskovalce in to je omogočilo, da smo se s Himalajo in tako tudi s Kailashem seznanili s severne strani. Leta 1926 je britanski diplomat Hugh Ruttledge obiskal področje, da bi se srečal z lokalnim tibetanskim guvernerjem province Ngari. Guverner je bil odsoten in prosti čas je diplomat izkoristil, da je obkrožil gore in proučil morebitne poti na vrh. Prvi resni poskus je nekaj let pozneje izvedel polkovnik R. C. Wilson s Šerpo po imenu Tseten. Vse skupaj se je končalo v visokozapadlem novem snegu brez osvojenega vrha.

Herber Tichy je področje obiskal leta 1936 in se tudi sam poskusil povzpeti na vrh. Lokalni prebivalci so mu povedali, da je osvojitve vrha omogočena le tistim, ki so v celoti brez greha. Brezgrešni ljudje pa

Na zbornem mestu
Foto Janez Mihovec

na vrh ne bi splezali, ampak bi se spremenili v ptice in nanj poleteli. Tichy seveda vseh teh pogojev ni izpolnjeval in tako je vrh ponovno ostal nedotaknjen. Politični položaj se je spremenil leta 1950, ko je Kitajska v prizadevanju združitev razrahljane države posredovala v Tibetu in onemogočila vse nadaljnje poskuse. Najprej je bila to politična odločitev, nato pa so okoli leta 1980 sprejeli sklep, da se trajno prepove kakršnekoli odprave na vrh. Tokrat je bila odločitev enkrat za spremembo pametna: goro so imeli za preveč sveto, zato da bi jo skrunili s plezalnimi vzponi, smetenjem in motenjem bogov, morebiten vzpon torej ne bi bil zmagoslavje, temveč velika sramota.

Vse to ne velja za romarska potovanja okoli gore. Ta potekajo skozi celo leto, kadar dopuščajo vremenske razmere; to je predvsem v času zgodnjega poletja in jeseni. Zimske razmere z močnim vetrom in nizkimi temperaturami tega ne omogočajo. Enako velja za čas julija in avgusta, ko čez Himalajo prinese zadnje vplive monsuna z močnimi padavinami.

Najpomembnejši romarski čas je Saga Dawa Düchen, ko se na 53 kilometrov dolgo pot odpravi na desetisoče romarjev. Hindujci, budisti in džanjaisti v smeri urinega kazalca, Bon budisti pa v obratni smeri. Saga Dawa dobesedno pomeni četrti mesec. To se namreč dogaja v četrtem mesecu tibetanskega koledarja ob nastopu polne lune. Datum od leta do leta nekoliko variira, v letu 2025 je nastopil 11. junija. Na ta dan se praznuje rojstvo, razsvetljenje, nirvana in odhod Bude Shakyamuna iz cikla reinkarnacij.

Množica ljudi na romanu

Vstopna točka je mesto Darchen ob vznožju gore, približno velikosti naše Kranjske Gore. V tem času je dobesedno preplavljeno z domačimi romarji in tujimi obiskovalci. Pri tem ne smemo pozabiti, da je kitajska država z železno roko oblasti prebivalca prisilila v ubogljivost in poslušnost. Še posebej to velja za Tibetance, ki se jih, tudi zaradi tujega vpletanja, dostikrat pojmuje kot potencialne zdrarharje in upornike. Za udeležbo na romanju sta potrebna prijava in pridobitev dovoljenja, vse skupaj pa je podvrženo strogi nadzoru, ki ga izvajajo s številnimi brezpilotniki, stacionarnimi kamerami in še s čim. Nekje v ozadju, nekoliko diskretno, stojijo tudi številni varnostniki. Da pa se ne bi slučajno zgodila kakšna neumnost, so tam povrhu strumni mladci v policijskih in vojaških uniformah, nekje zadaj pa v oklepnih vozilih čakajo še pripadniki specialnih enot. Oblast je preprosto mnenja, da je boljša preventiva kot kurativa.

Ob začetku festivala se mrzlične aktivnosti začnejo že v zgodnjem jutru. Okoli 30.000 romarjev se na izhodišče odpravi peš ali na konjih. Tujim obiskovalcem so krila precej bolj prirezana. Dostop do nekaj kilometrov oddaljene točke je mogoč le z vozili, s kitajskim šoferjem, turističnim vodičem in policistom. Tako, da se ve, kako in kaj.

Ob vznožju gore Kailash se tako zbere množica ljudi. Menihi blagoslavlja, sliši se prepevanje, molitve in

himna. Ob samem začetku romarji podrejo ogromen lesen steber, ki od preteklega leta simbolično skrbi za povezavo med zemljo in nebom. Z avtovdigo postavijo novega za tekoče leto in ga za vsak primer ovesijo še z množico molilnih zastavic. Vsepovsod se na vrsti majhnih peči kurijo brinove vejice, tako da je ozračje osveženo z vonjem goreče smole. Za popestritev poskrbe še brezštevilni berači, ki vsak s svojo srceparajočo zgodbo poskušajo svojo srečo. Vse to skupaj povzroča neverjeten hrup in migotanje človeške množice. Na romanje se da iti na več načinov. Tisti z manj telesne kondicije se le sprehodijo naokoli prireditvenega prostora in se vrnejo v Darchen. Beli turisti se običajno odpravimo na pohod okoli gore, ki traja tri dni. Pravi

*Pogled na Kailash
Foto Janez Mihovec*

Udeležence
blagoslovijo
budistični menihi.
Foto Janez Mihovec

Pravi verniki
izvajajo prostracijo,
tj. molitvene gibe,
ki vključujejo
obredne korake,
sklepanje rok in
poleganje po tleh.
Foto Janez Mihovec

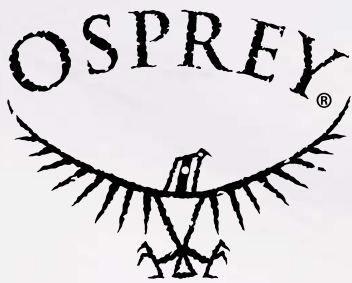

verniki pa izvajajo *prostracijo*, tj. molitvene gibe, ki vključujejo obredne korake, sklepanje rok in poleganje po tleh. Da pridejo okoli gore, potrebujejo približno tri tedne. Opremljeni so skrajno špartansko. Skorajda brez kakršnekoli redne in ustrezne oskrbe živijo ob minimalni prehrani, prespijo pa kar ob poti. Nobena običajna obleka tovrstnih preizkušenj ne bi preživel, zato si pomagajo z delovnimi rokavicami na dlaneh, s ščitniki na komolcih in kolenih, za povrh pa še z nekakšnim predpasnikom, ki sega od vratu do gležnjev. Nekateri se na romarsko pot odpravijo celo z majhnimi otroki, kar prinese s seboj dodatno tveganje. Za pot je namreč potrebna oprema za visokogorje. Naj nas bleščeče sonce, mirno ozračje in visoke temperature letošnje Sage Dawe ne zavedejo. Vreme se zna hipoma spremeniti v zimski vihar. Za otroke poskrbijo na praktični način, da jih ni treba ves čas slačiti in preoblačiti. Na ritki so hlače preprosto prerezane in ko se pokaže potreba, otrok samo počepne in opravi svoje.

Prelaz Drolma, 5650 metrov, je glavna preizkušnja

Belci zahtevamo nekoliko več udobja. Del naše opreme nosijo jaki, mimo skladovnic kamenja hodimo po levi. Občudujemo budistične samostane v skalovju in spoštujemo kamnite stupe. Prespimo v

nekakšnih minimalno opremljenih *lodžih* s precej enolično hrano, kar je nekako po pričakovanjih. Resna preizkušnja pa so prostori na štrbunk, kamor tudi cesar zahaja sam in peš. Zaradi preobremenjenosti so v nekoliko vprašljivem stanju. Še posebej ponoči, ko se človek sprehaja naokoli zaspan v temi, se jih je iz varnostnih razlogov bolje izogibati in potrpeti do jutra. Glavna preizkušnja je vzpon na prelaz Drolma na višini 5650 metrov. Domačinom nekako gre, belci pa hropemo kot parne lokomotive in neprestano pokašljujemo. Prelaz se iz daljave zdi blizu, a je za vsakim predvrhom še eden in tako v neskončnost. Enkrat pa je tudi tega vzpona konec. Na prelazu se nam vrh Kailasha zdi čisto blizu, a je še tisoč višinskih metrov nad nami. Po celotnem prelazu polivajo in stresajo prehranske darove ter spet kurijo brinove vejice pa tudi papirnati denar najmanjše vrednosti. Zraven potekajo molitve, meditacije in prepevanje. Od tu naprej adrenalin in želja po vzponu nekoliko upadeta. Po zavzetju vrha pa se je seveda treba še spustiti in to nam vzame naslednja dva dneva. Tehnično je vse enostavno, a do neskončnosti dolgo. Prestavljaš eno nogo pred drugo in tako gre v nedogled. Preprosto krevsanje. V trenutku, ko opaziš prvo cesto, prvo trgovino, restavracijo in prvega berača, veš, da je vrnitev na izhodišče v Darchen na dosegu roke. Po treh dnevih je tako romanja v vseh njegovih barvitih odtenkih in vložnem velikem trudu vendarle konec. In na vrsto pride veliko zadovoljstvo. Včasih tudi prekmalu in z neprijetnimi posledicami. A karkoli – za nami so veliki fizični napori, ki so krona večtedenskega prebivanja nad 4000 metri nadmorske višine. Gibali smo se v gorah, se dostikrat pognali čez več kot 5000 metrov visoke prelaze in se približali šesttisočakom. Cena pa je bila precej visoka. Volja sicer premaguje ovire, vendar včasih človeški organizem preprosto ne zmore več. Enega člana naše odprave je po vrnitvi zadela možganska kap. Resno opozorilo, ki nam je dalo vedeti, da Tibet in festival Saga Dawa včasih presežeta človeške zmogljivosti. Ostane pa spomin na neverjetno dogodivščino na Strehi sveta, ki jo je bilo preprosto treba izvesti. ○

Osprey smučanje in deskanje na snegu

SOELDEN
SKI & SNOWBOARD BACKPACK

Od zalednih kotanj do skalnatih
žlebov – obvladaj vsako linijo
z nahrbtnikom, trpežnim kot
tvoja strast.

FACTORY STORE
BIKE & OUTDOOR

www.fastorystore.si

Na voljo v trgovinah: Kibuba, Iglu Šport, Annapurna, Extreme
Vital, Intersport, Hervis, Action Mama, Enduro, Elan.

Dušan Škodič

Na planinah ni greha!

O ljubezni, morali in še čem

Med ljudmi je dolgo veljal, in še vedno velja ob spletnem komentiranju gorskih nesreč, pregovor: "Gora ni nora, nor je tisti, ki gre gor!"

Vprašanje je, če je ta pregovor nekoč davno zrasel na našem zelniku, ali pa smo ga uvozili od svojih germanskih sosedov skupaj z organiziranim planinstvom. Vsako navdušenje ima pač svoje posnemovalce in tiste, ki iz njih brijejo norce. O tem je že pred sedemdesetimi leti pisal hudomušni Janko Mlakar, ko je opisoval, kako se je tudi sam kot smr-kavec smejal za hrptom staroste naših planincev, Frana Kadilnika, ki je ob nedeljah po vrnitvi z gora po ljubljanskih ulicah paradiral v kratkih hlačah z

Na Zgornjem Avstrijskem zakoreninjena pesmica je obljubljala, da pred svojimi kočicami posedajo osamljene pastirice in s petjem kakor mitološke sirene vabijo v svoj objem planince. izdelano z Ul, Dušan Škodič

naramnicami in šopkom planinskega cvetja za klobukom. A nepoznavanje preprostega meščanstva na Kranjskem ni bilo izjema. Tudi v gorati Švici že dolgo poznajo rek, da "do 1600 metrov gredo krave, do 2000 koze, do 2500 gamsi, višje pa le še norci".

Za drugi splošno znani rek, da na planinah ni nobene greha (*Auf der Alm, da gibt es keine Sünde*), pa lahko zagotovo rečemo, da je k nam prišel iz germanskega prostora. Rek v bistvu simbolizira misel, da v odmaknjenem, naravnem okolju na pašnih planinah veljajo drugačna, "svobodnejša" pravila kot v dolini – tako moralna kot družbena, saj tam ni župnika, ki bi s prižnice kazal na grešnika. Ali po domače: če se na planini že dogajajo ljubezenske afere med pastirji in pastircami, tam ni nikogar, ki bi to obsodil, zato tudi ni greha.

Navodila s prižnice pred odhodom na planino

Zadeva je očitno na Zgornjem Avstrijskem že dolgo zakoreninjena, saj je neki dopisnik v našo revijo že pred dobrim stoletjem (1922) pisal, kako je med dopustom na Predarlskem (Vorarlberg) v gostišču listal po pesmarici, ki jo je našel na gostilniškem klavirju in v njej opazil pesem z naslovom *Na planini greha ni*. Vzbudila mu je veliko pozornost, kajti bilo je le nekaj dni, preden so domačini gnali krave na planino. Župnik je pri nedeljski maši s prižnice dajal navodila, kako naj se pastirji in pastirice na planini prav ravna, da ne bo greha, in svaril, naj si nikar napačno ne razlagajo omenjene pesmi, ki trdi, da na planinah ni greha. Avtor si jo je takrat prepisal, takole pa bi se glasila prevedena v slovenščino:

*Na gorskem travniku mala koča stoji,
v njej lepa, vesela pastirica živi.
Ves dan si na soncu poje lepo pesem,
ko se po dolini širi megla kakor plesen.
Oj fant, le pridi k meni, saj na planini ni greha,
ali slišiš moj glas, ki z gora prihaja na krilih vetra.*

*Ko sem nedavno šel po strmi poti,
približal sem se njeni mali koči.
Skozi okno me je hitro opazila,
in mi v svoji koči prenočišče ponudila.
Ne sprašuj predolgo, kaj pri meni boš počel,
prijazno je prisedla in mi zapela svoj napev.*

Na planini ni greha

*Na gorskem travniku mala koča stoji,
v njej lepa, vesela pastirica živi.
Ves dan si na soncu poje lepo pesem,
ko se po dolini širi megla, kakor plesen,
Oj fant le pridi k meni, saj na planini
ni greha, ali slišiš moj glas, ki z gora
pribaja na krilih vetra.
Ko sem nedavno šel po strmi poti,*

*Bila je tista nepozabna, nežna melodija,
oj fant, le pridi k meni, saj na planini ni greha.
Zgodaj zjutraj od nje sem se poslavljaj,
a njeno pesem vse do doline si ponavljal.
V meni je veselje in hkrati srce v bolečini,
vsakodnevno me preplavljajo spomini.*

*Od takrat, kjer koli sem in kamor grem,
se mi pred očmi prikazuje lepa pastirica.
Oj fant, le pridi k meni, saj na planini ni greha,
ali slišiš moj glas, ki z gora prihaja na krilih vetra.*

Vsebina pesmi je ljudsko preprosto jasna in človek bi pomislil, da je morda celo prispevala k popularizaciji zgodnjega organiziranega planinstva v Alpah.

Kako pa je bilo s tem pri nas?

Gotovo so se tudi na naših planinah dogajale ljubezenske zgodbe, iz katerih se je pozneje morda razvila resna zveza ali pa je šlo le za poletno romanco, ki je z vrnitvijo v dolino izgubila svoj plamen. Kaj dosti zapisov na to temo žal ne bomo našli nikjer, saj se ljudje niso želeli dajati v zobe dolinskim sosedom in dolinskim pravilom, in so se raje držali načela, da kar se na planini zgodi, naj na planini tudi ostane. Zanesljivo pa se ni dogajalo ravno pogosto. Znano je, da so nekoč na planinah pasli predvsem starejši ljudje in mladoletni otroci, torej takšni, ki so jih lahko pri delu na kmetiji manj pogrešali. Mladih fantov in deklet, ki bi jih razganjali hormoni, se na planinah torej ni ravno trlo, zato je šlo prej kot ne za malce starejše "panje", ki so se v nemali. Prepričanju, da so tudi domače pašne planine nekoč vzbujale skušnjave kot v pesmi med radoživim pastirico in turistom (planincem), bi brez dvoma pritrtila zgodbica našega najbolj znanega predvojnega alpinista Jože Čopa. Pravil je menda, da je nekoč na lastna ušesa slišal majerico (planšarico v gorenjskem narečju), kako je že ob treh zjutraj zbudila turista in mu rekla: "Gospod, če me hočte zdele še enkrat, če se vam glih lušta – jest mor'm pol iti molst." Ja, pastirska služba je bila naporna in če je hotela ženska ob svitu pognati krave na pašo, je morala pred tem najprej opraviti dolgotrajno jutranjo molžo. Dolžnost je le bila na prvem mestu! Na kateri planini se je to dogajalo, Čop menda ni razkril. Je pa bilo pozneje za takšne priložnosti, namišljene ali resnične, vedno manj priložnosti. Za prenočevanje planincev so se zgradile planinske kočice in povpraševanja po prenočiščih v pastirskih stanovih je bilo vedno manj.

Preobrazba reka iz moralno spornega v čisto komercialnega

Seveda so planinci pastirsko frazo kaj hitro po svoje predelali in nadgradili v planinski rek, prilagojen planinskim kočam: "Nad 1000 metrov greha ni. Nad 2000 metrov pa je greh, če greha ni." Tam so seveda drugačni pogoji kot na pašni planini, saj pred kočami ne posedajo osamljene pastirice in s petjem kakor mitološke sirene vabijo v svoj objem prepotene pla-

Zaljubljeni so hitro prepoznali priložnost, kje si lahko postrežejo z intimnostmi. Težava je bila le v tem, da je morda bivak že zasedla skupina planincev, ki je tja prišli veseljačit. izdelano z UI, Dušan Škodič

nince. Greh se je v kočah prilagodil po svoje in fizična ljubezen se je sfizila predvsem v ljubezen do veseljačenja, ki zna biti za utrujene planince, prepotrebne spanja, še bolj moteče od gruljenja zaljubljenec na skupnih ležiščih.

Težava s takšnim ali drugačnim veseljačenjem v planinskih kočah se seveda ni pojavila šele v zadnjih desetletjih, ko je marsikatera kočica (tudi zaradi finančnega preživetja) postala gorska gostilna, ki je bolj na kožo pisana pravim turistom kot planincem. Parčki so s postavitvijo planinskih koč in bivakov seveda hitro prepoznali priložnost, kje si lahko postrežejo z intimnostmi. Težava je bila le v tem, da jih je več razmišljalo na podoben način, poleg tega pa je bilo treba računati še s pravimi planinci, ki pridejo v kočico ali bivak dejansko prespat. Tako so v nemškem gorniškem časopisju takoj po prvi svetovni vojni ugotavljali, da so planinske kočice sicer polne ljudi, ki pa v gore hodijo predvsem veseljačit in so brez vsakega smisla za njihovo lepoto in veličastnost. Podkrepljeni s polnimi mošnjami odrivajo v stran planince, ki se jim skušajo na vsak način ogniti. Kot je v kratkem članku pred okroglim stoletjem poročal naš dopisnik (1925), so pri Nemško-avstrijskem planinskem društvu (D.Ö.A.V.) primerno ukrepali in sklenili svojim planinskim sekcijam priporočiti ukinitve točenja vseh alkoholnih pijač v kočah, oskrba pa naj bo omejena le na prodajo osnovnih jedi. Za zaščito morale naj se tudi ukinejo vse postelje ter nadomestijo z navadnimi skupnimi ležišči. Na Bavarskem so se celo odločili, da je treba vse zaljubljene parčke iz planinskih koč nemudoma izgnati in naš dopisnik je Slovenskemu planinskemu društvu (SPD) toplo priporočal, naj se tudi mi zgledujemo po njih. O učinkih teh ukrepov danes nima smisla izgubljati besed, saj je vsakomur jasno, da

Zaradi zaljubljenega parčka v bivaku, je šel vrli gornik opazovat zvezdne utrinke. Toda jasna noč je bila tako hladna, da mu menda nazadnje ni preostalo drugega, kot da je v soju čelne svetilke odhlčal v dolino.
izdelano z UI, Dušan Škodič

so se v teh sto letih bolj spremenile gore kot pa planinska morala ... Veseljačenje v kočah pa je ostalo, saj le polna blagajna drži vse štiri vogale pokonci. Bivaki, kot jih poznamo danes, so večinoma nastali nekoliko pozneje, čeprav je bilo v resnici tako, da je bila velika večina zgodnjih planinskih koč dejansko malih neoskrbovanih zavetišč, v katerih je poleg preprostih ležišč le redko obstajal še kakšen gašperček. Po tem pa so v času med obema vojnoma jeseniški skalaši začeli odkrivati manj znane, divje gorske predele okoli Martuljka in Škrlatice, katerih lepota jih je zelo navdušila. Vendar zaradi odsotnosti planinskih poti tod ni bilo planinskih koč, oziroma so bile oddaljene več ur hoda, zato niso prišle v poštev kot zatočišče ljubiteljev brezpotij ali alpinistov pred plezalnimi vzponi. Zato so v tridesetih letih na pobudo Skale zrasli naši prvi bivaki v Julijcih, pozneje pa tudi v Kamniško-Savinjskih Alpah in še kje.

Gromoglasni Marjan Keršič - Belač, znan alpinistični inštruktor, je kot so pravili, na odseku veljal za človeka brez dlake na jeziku, ki si to, kar misli, upa tudi na glas povedati. izdelano z UI, Dušan Škodič

Bivaki – brezplačna ljubzenska gnezdeca

Mali, simpatični bivaki, namenjeni le osnovnemu poslanstvu, torej ponuditi zavetje in ležišče redkim obiskovalcem, so nekatere ljubitelje gora kmalu začeli spravljati v skušnjava. Na tem mestu se bom sicer malce ponovil, saj sem o tej skušnjavi nekoč že pisal. V povojnih petdesetih je tako na nekem sestanku AO Ljubljana Matica točko dnevnega reda predstavljalo nemoralno obnašanje posameznikov, ki naj bi v gore vodili dekleta in bivake uporabljali kot ljubzenska gnezdeca, s tem pa poleg morale kršili tudi plemeniti namen, zaradi katerega so bivake z velikim številom prostovoljnih delovnih ur znosili na ramenih ter postavili na oddaljenih visokogorskih lokacijah.

Debata je bila glasna in načelnik je nazadnje postavil vprašanje, kaj lahko storijo. Pametne ideje ni imel nihče in zavlada je kratka tišina. Potem je vstal Belač (Marjan Keršič) in brez ovinkarjenja predlagal, naj se v omarice za prvo pomoč namestijo vsaj kondomi. Gromoglasni Belač, znan alpinistični inštruktor, je na odseku veljal za človeka brez dlake na jeziku, ki si to, kar misli, upa tudi na glas povedati. Njegova ideja je požela splošno zgražanje, vendar neupravičeno. On je zgolj povedal, kar si drugi niso upali – neoskrbovanih bivakov se ne da nadzorovati. A za upad spornega početja je z leti na nek način poskrbel kar splošni napredek in dvig standarda povojnih alpinistov. V šestdesetih letih si je marsikdo že lahko privoščil popularnega fička in ga, če je bila sila, izkoristil še za kaj drugega kot za prevoz od točke A do točke B. Bil je res majhen, a tudi naš prvi Bivak I v Veliki Dnini, z jeklenicami pritrjen na majhno izpostavljeno poličko, ni dosti večji od socialističnega fička.

V osemdesetih letih, ko so se nekoliko sprostile meje, se je povečal tudi dotok planincev iz vzhodnih držav, ki so brezplačne bivake začeli redno vključevati v svoje načrte obiskovanja slovenskega visokogorja, zato od zgodnje sezone do poznih jesenskih dni ni bilo več mogoče računati s samoto. Če že ni bilo zastojarskih planincev, se je še vedno lahko pritepel kakšen domač špilferderber, ki je pokvaril romantično. Vsaj tako smo lahko pred časom brali na nekem planinskem blogu. Tudi če nismo ravno bralci teh zasebno-javnih zapisov, se namreč slednjemu ni bilo mogoče izogniti, ker so ga poobjavili praktično vsi spletni mediji. V Bivak pod Grintovcem je prispel gornik, ki si je verjetno zaželel zgodaj jutraj privoščiti sončni vzhod nad dolinsko meglo. A kaj, ko je ob prihodu ugotovil, da ne bo sam. Na zgornjem ležišču je že ležal par. Kot je izvedel iz njenih šepetajočih pogovorov med vmesnimi prekinitvami, je šlo za prešuštnika, ki sta tistega dne vsak s svojim izgovorom odšla od doma in si tam našla grešni kotiček.

Izrek, da na planinah ni greha, si lahko v resnici vsak razlaga po svoje. Gotovo takšne in podobne planinske zgodbe vsebujejo zrno resnice, vsem pa tudi ni kar tako verjeti. Tudi legendarnemu Jožu Čopu ni bilo vsega za verjeti, to so vedeli prav vsi. Ampak, pripovedovati je pa menda znal tako kot nihče drug. ◉

I FEEL
SLOVENIA

ALPE ADRIA
TRAIL®

ALPE ADRIA TRAIL MOJ NAČIN RAZISKOVANJA.

Tri dežele in ena skupna pot.

Prepusitate se pohodniški, gastronomski in kulturni raznolikosti, ki vas bo navdušila s svojo pristnostjo. 43 različnih etap vas bo vodilo od vznožja avstrijskega Velikega Kleka, skozi Slovenijo, do italijanskega mesta Milje ob Jadranskem morju. Izberite si svojo in se podajte na pot.

#ifeelsLOVEnia
#myway
#alpeadriatrail

www.slovenia.info
www.alpe-adria-trail.com

Irena
Mušič Habjan

Pri jezeru Jasna se ustavimo za krajši počitek in okrepčilo, nato nadaljujemo proti prelazu Vršič.
Foto Jaka Arbutina,
Mediaspeed
(www.slovenia.info)

Hoja po rajskem vrtu

Daljinska vezna pot AAT

Daljinska vezna pot Alpe–Jadran (Alpe Adria Trail) vodi čez Avstrijo, Slovenijo in Italijo, od vznožja Velikega Kleka/Grossglocknerja do Milj/Muggia ob Jadranskem morju. Pot so zasnovali partnerji iz Avstrije (Kärnten Werbung), Slovenije (Slovenska turistična organizacija) in Italije (Turistična organizacija Furlanija-Juljska krajina). Posamezna planinska društva (ÖAV, CAI in PZS) so tudi partnerji poti in odgovorni predvsem za vzdrževanje in označitev poti s tablami. Vodi po obstoječih poteh, ki so večinoma nezahtevne, brez težkih zavarovanih odsekov, ter sledi rdeči niti Pohodništva po rajskem vrtu, metafori za raznolikost območij, ki jih na tej poti spoznavamo.

Iz Kranjske Gore v Trento

Na pot se odpravimo iz Kranjske Gore in sledimo ličnim rumenim smerokazom z nalepko znaka AAT, ki nas usmerjajo na Vršič. Še v dolini se ustavimo pri jezeru Jasna, ki ga sestavljata dve med seboj povezani umetni jezera na sotočju Velike in Male Pišnice. Na pomolih in šest metrov visoki razgledni ploščadi se lahko razgledujemo po visokih gorah Julijskih Alp s Prisojnikom na čelu ter se ohladimo z osvežilno pijačo ali sladoledom. Za nadaljevanje izkoristimo sprehajalno pot ob jezeru, na ribolov pa se bo treba vrniti kdaj drugič, saj je jezero znano tudi kot ribolovno območje.

Če se v Kranjski Gori zadržujemo več dni, si moramo zagotovo ogledati **Martuljske slapove** nad vasico Gozd Martuljek. Območje je bilo leta 1949 razgla-

šeno za krajinski park, leta 1981 pa je postalo del Triglavskega narodnega parka. Ogledamo si lahko dva slapova, pri čemer je Zgornji Martuljski slap še posebej spektakularen, saj se v treh nivojih spušča čez 110 metrov visoke navpične stene (zahteven dostop), nato potok nadaljuje svojo pot čez Jasenje in kot Spodnji Martuljski slap pade čez 50 metrov visoko steno v 400 metrov dolgo in ozko Martuljsko sotesko. Na nasprotni strani doline se po cesti pripeljemo na višje ležeči **Srednji Vrh**. Vsenaokrog so strmi gorski pašniki, kjer so v preteklosti pasli koroški pastirji. Iz vasi imamo enega najlepših razgledov na Julijske Alpe, med njimi na Martuljkovo skupino, Špik, Mojstrovko, Jalovec in bolj oddaljeni karavanaški Stol. Nad Srednjim Vrhom se lahko po nezahtevni poti povzpemo na mejno goro Trupejevo poldne.

Svojo pot nadaljujemo proti kamnitemu mostu čez potok Velika Pišnica ter po dolini potoka proti dolini Krnice do razpotja, kjer zavijemo desno, ter mimo Spominskega parka ponesrečenim v gorah na planini Mali Tamar sledimo markacijam ter se vzpenjamo v bližini vršiške ceste proti prelazu. Od osmega ovinka po cesti dosežemo **Rusko kapelico**. Po ogledu in odmoru nadaljujemo navzgor mimo več razpotij, vmes večkrat prečimo cesto in se nato znajdemo na parkirišču Erjavčeve koč, 1525 m. Pred nami se na desni strani odkrijejo Mala Mojstrovka, nad Šitom glava, Robičje, na levi pa od blizu vidimo Prisojnik z **Ajdovsko deklico**. S severne strani parkirišča se po lepi mulatjeri Oslovska steza dvignemo na najvišjo točko, Vršič, 1737 m, v bližini je Poštarski dom, 1688 m. Zdaj sestopimo mimo Tičarjevega doma, 1620 m, na sam **prelaz Vršič**, ki je z višino 1611 metrov najvišji cestni prelaz v Vzhodnih Julijskih Alpah. Visokogorska cesta od Kranjske Gore čez Vršič do Loga v Trenti ima 50 serpentin, 24 na kranjskogorski strani in 26 na trentarski strani. Malo za 26. ovinkom desno zavijemo na pot v Trento v dolino reke Soče. Zložno sestopamo s pogledom na Bavški Grintavec, dokler se ne potopimo v gozd in v dolino potoka Limarica. Prečimo potok in dostopimo do asfaltne ceste (oznaka za pot AAT), od koder nadaljujemo levo za oznakami do vasice Trenta z informacijskim centrom TNP.

Po dolini reke Soče

Iz vasice Trenta sledimo oznakam za AAT po najlepši poti, poti po dolini smaragdne Soče, ki ni zahtevna, vodi pa z enega brega na drugega, vseskozi ob najlepši slovenski reki.

Izvir reke Soče je ob poti, vendar ga ne smemo izpustiti, če smo v tej dolini. Pot do izvira je zahtevna, začne se pri Koči pri izviru Soče, vodi mimo razgledišča, nato pa v strmem vzponu pridemo do začetka zahtevne, z jeklenicami zavarovane poti (na začetku je tabla z opozorilom za zahtevno pot). Levo v strmi soteski buči Soča, nas pa čaka prečenje strme stene po ozki polički do izvira. Tu je malo prostora, Soča pa izvira kot majhen miren tolmunček v svoji značilni barvi, ko jo obsije sonce. Že nekaj metrov stran se njena narava spremeni, čez skale in med njimi se pretaka neovirano, buči in svoje obiskovalce preglaši. Spremljamo reko, vmes nas zaustavljajo naravne znamenitosti, kot sta **Mala korita Soče** pred sotočjem s potokom Vrsnikom in **Velika korita Soče** pri vasi Soča pred vhodom v dolino potoka Lepenjica. Pot nas nato vodi skozi ozko dolino proti razsežni Bovški kotlini, vendar preden nadaljujemo v Bovec, naredimo ovinek v vasico Kal - Koritnica.

Tam stoji **Ribiška hiša** na mestu nekdanje mlekarnice, ki je tudi prostor za druženje, učenje in doživljanje narave. V pritličju je na ogled interaktivna razstava, ki predstavlja avtohtone vrste rib reke Soče in umetnost muharjenja.

Iz Bovca na zahodni strani glavnega trga pod mogočnim kostanjem poiščemo lični rumeni smerokaz z logotipom in oznako AAT ter nadaljujemo pot skozi staro obnovljeno mestno jedro, občudujoč klasično arhitekturo bovških hiš z ganki. Zapustimo Bovec in se po gozdni poti vzpenjamo proti vasici Plužna in slapišču Virje, v bližini poiščemo razgiban izvir potoka Glijuna, ki si ga je vsekakor vredno ogledati. Nadaljujemo mimo umetnega jezera navzdol, ob šumenju potoka Glijuna ter nižje mimo kampa dosežemo

Znamenita
Ajdovska deklica v
steni Prisojnika
Foto Jašt Gantar
(www.slovenia.info)

Lepote reke Soče
občudujemo z
mostov nad njo.

Foto Jošt Gantar
(www.slovenia.info)

glavno cesto pri gostilni Žvikar. Skozi bližnji gozd se še enkrat priključimo cesti, tokrat že v bližini mogočnega **slapa Boka**. Slap bruha vodo sredi skalne stene – ko je najbolj vodnat, tudi do 100 kubičnih metrov vode na sekundo, nato prosto pada 106 metrov in drsi še 33 metrov, ob ustju pa je širok kar 30 metrov. Z razgledišča pod njim je pogled nanj še veličastnejši.

Od bližnje vasi Log Čezsoški nadaljujemo pot tik pod jugozahodnim pobočjem Polovnika, malo naprej se približamo zeleni Soči, v kateri si lahko ohladimo vroče noge. Ob Soči nadaljujemo mimo Serpenice, se dvignemo na planini Prevejk in Drežniški Prevejk, s slednje se spustimo k Trnovemu ob Soči, kjer se v kampu lahko okrepčamo, nato pa nadaljujemo vzpon skozi gozd po makadamski cesti v slikovito vas Drežnica. Poleg zasebne muzejske zbirke Batognica si oglejmo tudi **cerkev Jezusovega srca**, osupljivo neogotsko stavbo, zgrajeno leta 1912, ki je hkrati duhovna in arhitekturna znamenitost vasi.

Pot nadaljujemo proti Tolminu, a si lahko že na začetku iz vasi Koseč ogledamo **Koseška korita** po krožni poti od cerkve sv. Justa, ki je ena izmed najstarejših na Tolminskem. Med potjo so štirje slapovi Stopnik, korita pa je izdolbel potok Brsnik. Če imamo seveda dovolj časa, drugače se lahko v te konce vrnemo kdaj drugič.

Iz Koseča se po kolovozu vzpenjamo po poraščnem pobočju Planice, 1376 m. Višje pot postane ožja, strmejša in počasi zavije v ožjo, z nizkim grmovjem poraščeno dolinico. Iz nje se dvignemo do italijanske vojaške kapelice ali **kapele Bes**, ki naj bi jo v spomin na padle italijanske vojake v prvi svetovni vojni dal zgraditi stotnik Celestino Bes. Nad vhodom je na prečni prekladi napis *Consolatrix afflictorum*. Napis je iz psalma, vzetega iz lavretanskih litanij Matere božje, kjer poimenuje Marijo kot tolažnico žalostnih. Nadaljujemo po nekdanji vojaški poti proti planini Kuhinja čez preval med vrhoma Planica, 1376 m,

in Pleče, 1299 m. Pot vodi po razgibanem svetu, čez travnike, po gozdu ... Nato po vodoravnem travnatem kolovozu pridemo do makadamske ceste, ki vodi do planin Slapnik in višje Zaslap, mi pa se spustimo po betonski cesti desno h Koči na planini Kuhinja, 996 m. Tu si lahko privoščimo nekaj več počitka z okrepcilom. Sestopimo skozi vas Krn v zaselek Polog ter nadaljujemo s prečenjem pobočja nad Mrzlim

Soteska Krčnik v Goriških Brdih

Foto Jošt Gantar (www.slovenia.info)

potokom. Strmina se nekoliko ublaži, pot se razširi v kolovoz, ki se vedno bolj oddaljuje od Mrzlega potoka. Na razpotjih se držimo desne. Pot gre samo še navzdol vzhodno proti dolini. Počasi se gozd umika nižjemu rastju, razgled na bližnje pašnike in glavno cesto Kobarid–Tolmin se veča in po dolgem enakomernem sestopu končno stopimo iz gozda pri hišah na zahodni strani vasi Gabrje. Nadaljujemo mimo kampa Gabrje ter po cesti in bližnjici pridemo v Tolmin. Tam priporočamo obisk **Tolminskega muzeja** s predstavitvijo bogate kulturne dediščine doline Soče.

Če želimo obiskati **Tolminska korita**, se moramo odpeljati severno iz Tolmina. Ogled divje soteske reke Tolminke in njenega sotočja z Zadlaščico ter značilno zagozdeno skalo, ki spominja na medvedjo glavo, nas ne bo razočaral.

Po poteh Goriških Brd

Pot med brajdami z vinskimi trtami, nasadi kakijev, manjšimi zaselki na brezštevilih gričih in z razgledom na sosednjo ravninsko Italijo, oddaljene Karnijske Alpe in bližnja pogorja Kanina in Krna začnemo na griču nad mednarodnim mejnim prehodom Breg. Nadaljujemo v zaselek Vrhovlje pri Kožbani z manjšo **cerkvico sv. Andreja**, poslikano z najstarejšimi freskami v Brdih. Nadaljujemo mimo cerkvice v Kožbano in v listnatem gozdu sestopamo po strmem pobočju in ožji kamniti poti v dolino potoka Kožbanjščka. Dostopimo do soteske s koriti in naravnim **mostom Krčnik**, ki jo je izdolbel potok Kožbanjšček. Naravna znamenitost in eden najlepših te vrste v Sloveniji je zaščiten kot kulturni spomenik. Korita so dolga okoli štirideset metrov, široka in globoka do šest metrov. Lepo zaobljen in gladek naravni most je ustvarila deroča voda. Obok mostu Krčnik je približno pet metrov dolg, debel je meter in pol ter širok do enega metra. Pri ogledu soteske kljub ograji pazimo, da ne zdrsnemo na kamniti poti!

Nadaljujemo po asfaltirani cesti skozi ozko dolino, ki se počasi razširi. Skozi Pristavo ob Kožbanjščku, mimo nasadov vinske trte in manjše kapelice nadaljujemo proti zaselku Hlevnik in naprej v naselje Hruševlje. Skozi naselje Neblo in nasade trte pridemo do bližnjega potoka Reka, od koder nadaljujemo proti Fojani in Dobrovemu. **Grad Dobrovo** upravlja Goriški muzej in je bil v letih 1979–1991 obnovljen. Na ogled sta stalni razstavi: Galerija Zorana Mušiča, enega najpomembnejših slovenskih slikarjev, ter Grajska zbirka na Dobrovem, poskus rekonstrukcije. Pot vodi naprej skozi vasi, po kolovozih in mimo nasadov trte se vzpnemo v razpotegnjeno vasico Imenje in po asfaltirani poti končamo svoje pohajkovanje v Šmartnem.

S Krasa do morja

Pot po krasu začnemo s posestva **Kobilarna Lipica**. To je najstarejša evropska kobilarna, ki ne prekinjeno vzreja eno najstarejših kulturnih pasem konj. Njena zgodovina seže v 16. stoletje, natančneje na dan 19. maja 1580, ko nadvojvoda Karel podpiše

pogodbo o prevzemu posesti s tržaškim škofom. Leto pozneje nakupijo v Španiji 24 plemenskih kobil in 6 plemenskih žrebcev. V letih vladavine Marije Terezije (1740–1780) se izoblikuje lipicanec, kot ga poznamo danes. Tako je bil leta 1952 ustanovljen Oddelek za visoko šolo jahanja in dresuro, leta 1974 so organizirali prvi mednarodni turnir v dresurnem jahanju. Visok jubilej, 400-letnico obstoja kobilarne, so leta 1980 počastili predstavniki vseh lipicanskih kobilarn in rej ter Španska dvorna jahalna šola z Dunaja. Leta 2002 postane Kobilarna Lipica priznana kot rejska organizacija, ki vodi izvorno rodovniško knjigo za lipicanca.

V bližini blizu vasi Lokev leži **jama Vilenica**, ki je najstarejša turistična jama v Evropi, saj je bil prvi obisk zapišan že v letu 1633. Kar nekaj zgodovinsko pomembnih oseb je obiskalo jamo: avstrijski cesar Leopold I., kralj Ferdinand I. in naravoslovec Balthasar Haquet v 18. stoletju ter avstrijski cesar Franc I. v 19. stoletju. Vpisno knjigo evidence obiskovalcev od leta 1821 hrani Inštitut za raziskovanje Krasa (ZRC SAZU) v Postojni. Nekdaj je jama slovela kot najlepša in najbolj obiskana jama na Krasu, seveda pred odkritjem Postojnske jame. Od leta 1963 zanjo skrbi Jamarsko društvo Sežana (JDS), pred uradnim ponovnim odprtjem jame za obiskovalce so jamo popolnoma obnovili. Danes si lahko obiskovalci ogledajo 450 metrov jame, ki očara s svojimi velikimi in mistično oblikovanimi stalaktiti.

Za vstopom na posestvo kobilarne se po asfaltni cesti, če smo z avtomobilom, ali po sprehajalnih poteh, ki potekajo v bližini pašnikov, kjer se pasejo lipicanci,

*Slikovita vas
Drežnica pod
vznožjem Krna
Foto Iztok Medja
(www.slovenia.info)*

Na poti h gradu Socerb, pod njim leži istoimenski zaselek, v daljavi je naslednji cilj, Tinjan.

*Foto Jošt Gantar
(www.slovenia.info)*

odpravimo na zahodno stran na večje parkirišče. Tu v zavetju borovega gozda stojijo informacijske table za tri etape *Alpe Adria Trail*, ki potekajo po Krasu. Učna pot Josefa Resslera, ki se začne takoj za vstopom, nas v blagih ovinkih popelje skozi gozd proti cesti Loke–Bazovica, nadaljujemo z vzponom na bližnji hrib Kokoš, 674 m. V koči na vrhu se ustavimo in okrepcamo ter razgledamo proti Italiji in Hrvaški. Od Koče na Kokoši se odpravimo na vzhod in sestopamo proti Krvavemu potoku v bližini meje ob glavni cesti Kozina–Bazovica. Nadaljujemo v vas Mihele, nato sledi lep sprehod po kolesarsko-pohodniški poti oz. cesti Giordano Cottur, ki vodi po trasi nekdanji železniške proge Trst–Hrpelje v zaselek Draga. Spustimo se v Botač v dolino Glinščice in mimo slapa Supet, ki v dolgem 40 metrov ozkem snopu pada v strugo potoka; sestop nadaljujemo proti začetku doline v Boljunec.

Iz Boljunca za ribogojnico se vzpnemo čez poraščeno vzhodje Malega Krasa na njegov vrh in sestopimo na planoto Podgorskega Krasa ter po njem čez travnike in med borovjem po makadamski cesti dosežemo **grad Socerb**. S starim ljudskim imenom Strmec je imel v preteklosti poseben strateški pomen. Omenjen je bil že v 14. stoletju, večkrat poškodovan zaradi vojn, tudi požigov zaradi udara strele, lastniki pa so se neprestano menjavali. Tržačan Demetrius de Economo je v letih 1924–1925 obnovil samo del obzidja, v katerem je danes gostišče. Območje okoli gradu je registrirano kot kulturna krajina. Namig: na kratek vzpon do gradu se odpravite pozno popoldne, da boste v zlati svetlobi in mirnem sončnem zahodu uživali. Razgled je ena največjih nagrad na poti.

V bližini je **Sveta (Socerbska) jama**, ki je globoka 44 metrov in dolga 200 metrov. V notranjosti vlada tišina. Izrezljani oltarji, hladni kamniti zidovi in rahel odmev kapljajoče vode ustvarjajo vzdušje, ki ga na poti

ni. Legenda pravi, da je v njej kot puščavnik dve leti prebival sv. Socerb, potem ko je prestopil v krščansko vero. Mimo utrdbe skozi naselje Socerb nadaljujemo sestop najprej v manjšo dolinico, nato pa se po širšem kolo-vozu približamo strmi Osapski steni (levo Babna). V veliki jami Grad (Osapska jama) izvira Osapska reka. Pred jamo je ohranjen del obrambnega zidu (Grada), ki je služil kot zatočišče v času turških vpadov, pohodov francoske vojske in v drugi svetovni vojni. Le kratek sprehod od Ospa leži **Mišja peč**, dramatična pečina v obliki podkve, ki jo je izklesal čas in jo častijo plezalci po vsem svetu. Njeni previsi in apnenec, bogat s fosili, jo delajo za naravni čudež – tudi če ne plezate, se spleča ovinek. Nasvet: najbolje jo je obiskati zgodaj zjutraj ali pozno popoldne zaradi hladnejših temperatur in mehke svetlobe. Bodite pozorni – na zgornji steni boste morda opazili plezalce svetovnega formata. Zapustimo eno najstarejših vasi in se na nasprotni strani povzpne na **Tinjan**, 374 m, z mirno vasico na vrhu hriba, ugnedjen med Dekani, Zgornjimi Škofijami in Ospom – mirnim postankom, kjer vas pot dvigne v nebo. Je eden zadnjih vrhov na Slovenski planinski poti (SPP) in ponuja naravni balkon s čudovitim razgledom na Tržaški zaliv in okoliško istrsko pokrajino.

Tinjan zapustimo po asfaltni cesti, a le do parkirišča na desni. Pri oznakah na robu ceste markirana pot zavije levo, mi pa sledimo oznaki AAT desno. Spuščamo se po pobočju, poraščinem z gozdom, za katerega lahko z malo domišljije rečemo, da je skorajda pragozd – tako divji je videti. Nižje, skoraj na dnu dolinice gozd postane gostejši, pot pa ožja. Divjine je žal kmalu konec, saj dosežemo glavno cesto in Spodnje Škofije. Še vzpon čez hrib Kastelir, 244 m, nas čaka in spust proti naselju Korošci/Santa Barbara, ki pa je že v Italiji. Sestop končamo na glavnem pomolu v Miljah. ○

Etapa R6: Od kočice Zacchi v Kranjsko Goro

Julijske
Alpe

"Nahrbtnik" s podatki o etapah AAT od Trbiža mimo kočice Zacchi do Kranjske Gore, ki ga "nosi" kip pohodnika pred kočico Zacchi. Foto Irena Mušič Habjan

Zahtevnost: Zahtevna označena pot AAT, del poti ima oznako poti št. 512. V začetnem delu od Vratic v dolino je pot nekaj deset metrov izpostavljena in zavarovana, v nadaljevanju po gozdu pa ponekod precej strma.

Oprema: Običajna planinska oprema, predvsem dobri čevlji. V pomoč so tudi pohodne palice.

Dolžina poti: 16,2 km

Izhodišče: Koča Luigi Zacchi, 1380 m. Avto pustimo na parkirišču pri Zgornjem Mangartskem jezeru, do kočice sledimo označeni poti št. 512 (oznake tudi za AAT). Do parkirišča se pripeljemo skozi Zgornjesavsko dolino, Rateče in čez mejo do začetka vasi Fužine/Fusine in Valromana. Na križišču zavijemo levo navzgor do parkirišča. Z zahoda dosežemo izhodišče čez prelaz Predel in mimo Trbiža do konca vasi Fužine, kjer v križišču zavijemo desno. WGS84: N 46,459103°, E 13,684494°

Koča: Rifugio Alpino Luigi Zacchi, 1380 m, telefon +39 333 308 05 55

Čas hoje: Koča Zacchi-Kranjska Gora

5-6 h

Sezona: Kopni letni časi

Literatura: *Alpe Adria Trail. Pohodništvo po rajskem vrtu.* Kärnten Werbung GmbH, 2013, brezplačna publikacija; Rudolf Abraham: *Alpe-Adria Trail.* Bradt Travel Guides Ltd, 2016 (v angleščini).

Spletna stran: www.alpe-adria-trail.com/sl/

Zemljevidi: *Jalovec in Mangart*, PZS, 1: 25.000; *Kranjska Gora z okolico*, Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo, 1: 25.000; *Alpi Giulie Occidentali Tarvisiano*, Tabacco 019, 1: 25.000; *Kranjska Gora*, turistična karta, LTO Kranjska Gora, 1: 30.000; *Julijske Alpe, zahodni del*, PZS, 1: 50.000; Triglavski narodni park, PZS, 1: 50.000

Opis: Pri kočici Zacchi, 1380 m, nas kažipot za zavetišče pod Ponco in Spodnje Mangartsko jezero napoti na označeno pot št. 512. Po njej se v nekaj okljukih nekoliko dvignemo in zavijemo levo severno. V zmernem vzponu po lepo uhojeni poti prečimo gozdna to pobočje Visoke Ponce. Vmes so tri

Etapa 23: Iz Kranjske Gore v Trento

Julijske
Alpe

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot AAT

Oprema: Običajna planinska oprema, predvsem dobri čevlji. V pomoč so tudi pohodne palice.

Dolžina poti: 19 km

Izhodišče: Kranjska Gora, 810 m. Avto pustimo na urejenih parkiriščih v Kranjski Gori, kamor se pripeljemo severno po dolini Save ali iz zahoda skozi Trento in prelaz Vršič ali čez prelaz Predel in mimo Trbiža ter skozi Rateče. WGS84: N 46,484373°, E 13,783533°

Koče: Erjavčeva koča na Vršiču, 1525 m, telefon +386 51 399 226; Poštarski dom na Vršiču, 1688 m, telefon +386 41 335 919; Tičarjev dom na Vršiču, 1620 m, telefon +386 41 634 571

Čas hoje: Kranjska Gora-Trenta 6-7 h

Sezona: Kopni letni časi

Literatura: *Alpe Adria Trail. Pohodništvo po rajskem vrtu.* Kärnten Werbung GmbH, 2013, brezplačna publikacija; Rudolf Abraham: *Alpe-Adria Trail.* Bradt Travel Guides Ltd, 2016 (v angleščini).

Spletna stran: www.alpe-adria-trail.com/sl/

Zemljevidi: *Kranjska Gora*, turistična karta, LTO Kranjska Gora, 1: 30.000; *Julijske Alpe, zahodni del*, PZS, 1: 50.000; *Triglavski narodni park*, PZS, 1: 50.000

Opis: Iz središča Kranjske Gore sledimo rumenim smerokazom AAT južno po pločniku in čez most reke Male Pišnice do jezera Jasna. Po široki poti se odpravimo mimo jezera, zapornice in parkirišča na levi do asfaltne ceste (levo Kranjska Gora). Nadaljujemo do kamnatega mosta čez potok Velika Pišnica in asfaltno cesto zapustimo ter po makadamski cesti nadaljujemo po dolini reke Pišnice. Na koncu ceste je zapornica (oznake), pot nas vodi do naslednjega razpotja (naravnost Dom v Krnici), mi zavijemo desno ter mimo Spominškega parka ponesrečenim v gorah na planini Mali Tamar in za leseno kolibo zavijemo desno in čez travnike stopimo v gozdiček. Sledimo markacijam čez Veliko Pišnico (most) in dosežemo manjše parkirišče. Z njega se dvignemo proti vršički cesti, vendar pod njo

zavijemo levo in sledimo poti pod električnim daljnovodom. Na asfaltno cesto stopimo pred šestim ovinkom (lesena ograja), prečimo cesto in nadaljujemo po bližnjici do osmega ovinka in nato po cesti do bližnje Ruske kapelice. Desno od kapelice nadaljujemo navzgor, prečimo cesto in nadaljujemo pri oznakah za Kočo na Gozdu, 1226 m. Do manjše uravnave z razpotjem (Tonkina koča, Vršič) hodimo strmo navzgor, vmes prečimo nekaj potočkov z urejenimi lesenimi brvmi. Od razpotja nadaljujemo strmo navzgor do 17. ovinka s parkiriščem in množico močitev. Na betonski ograji je markacija. Po asfaltni cesti pridemo do nekakšnega mosta in stopimo levo na pot, ki nas strmo navzgor pripelje do ceste, ki jo spet prečimo, in nadaljujemo po travniku (levo vojaško pokopališče) do parkirišča Erjavčeve kočice, 1525 m. Na severni strani parkirišča (oznake) stopimo na Oslovsko stezo, ki nas po lepi mulatjeri in nekaj bližnjicah pripelje do Poštarskega doma, 1688 m.

Etapa R6: Od kočice Zacchi v Kranjsko Goro

Julijske
Alpe

PLANINSKI VESTNIK | Oktober 2025

lesena brv. (Pozor: V zgodnji pomladi je lahko pot posuta s kamenjem, saj je svet bolj razbit). Počasi zapustimo ta predel in se po hrbtu skozi redki gozd spustimo na manjši pomol, od tam pa sestopamo po mehki gozdni poti po strmih pobočju do razglednega roba (po oznaki AAT Kranjska Gora, 12 km). Nadaljujemo po desni strani roba in dolgo prečimo gozdno pobočje. Nižje po položnejšem gozdnem pobočju v okljukih stopimo na asfaltno cesto (oznaka AAT, Rif. Zacchi, 512).

Na nasprotni strani Jezerskega potoka/Rio del Lago (malo višje od začetka poti št. 512 čez brv prečimo potok) ob njegovem levem bregu poteka urejena pešpot/Sentiero Rio del Lago, po kateri se spustimo do njenega začetka v bližini križišča. Zdaj nadaljujemo po kolesarski poti po trasi nekdanje železniške proge proti šotišču Scichizza/Torbiera di Scichizza in mejnemu prehodu. Mimo presihajočega jezera Ledine in naravnega rezervata Zelenci dosežemo središče Kranjske Gore.

Irena Mušič Habjan

manjše grape, nato se v krajšem vzponu dvignemo na rob gozda z ograjenim razglediščem (klopce). Od tu nadaljujemo za oznakami skozi gozd in zagrizemo v strmo pobočje v okljukih ter se približamo grapi z razpotjem. Od razpotja (La Porticina, 512 a) gremo po prečni označeni poti nad potokom na levi, čez leseno brv stopimo v redki macesnov gozd in se vzpenjamo v okljukih vzhodno proti grebenu z dobro vidno ozko škrbino Vratice/La Porticina, 1844 m; zadnji del vzpona do ozke škrbine je malce strmejši, krušljiv

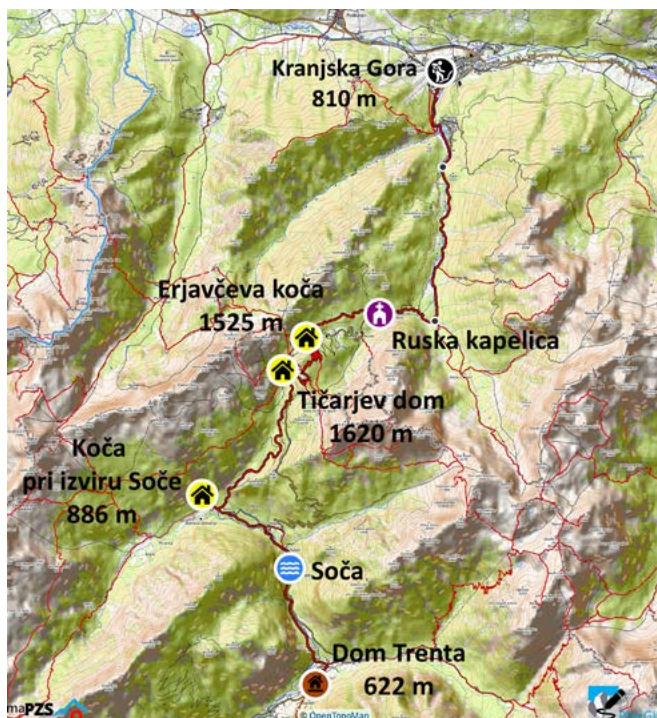
in skalnat. Vratice dosežemo skozi strm skalnat žleb. Sestopimo po poti vzpona do razpotja. Od razpotja nadaljujemo v dolino proti Spodnjemu Mangartskemu jezeru (Monte Svabezza, Laghi inferiori di Fusine, 512). Prečimo potok in skoraj vodoravno nadaljujemo skozi redki smrekov gozd in ruševje in kmalu pridemo v odprt svet. Prečimo nekaj poraščenih grapic do roba z Marijinim kipom. Od tu nas čaka krajše izpostavljeno prečenje treh zagruščenih grap, zavarovano z jeklenicami, lažji prehod nam omogoča

Etapa 23: Iz Kranjske Gore v Trento

Julijske
Alpe

PLANINSKI VESTNIK | Oktober 2025

Od kočice gremo na vzhodno stran in se po peščeni cesti spustimo do Tičarjevega doma, 1620 m. Mimo doma stopimo na

asfaltno cesto, zavijemo levo in po cesti sestopimo proti 26. ovinku. Malo za njim zavijemo desno in najprej hodimo prečno zložno navzdol, nato stopimo na makadamsko cesto (vodi do spomenika gorskemu vodniku Andreju Komacu). Makadam kmalu zapustimo in sledimo markacijam še vedno zložno navzdol. Pot se zoži, v okljukih se strmo spustimo v ožjo dolino na razgledni ovinek tik sten. Zavijemo desno in skozi gozd sestopimo do potoka Limarica, ki ga prečimo. Sledi nekaj vodoravne hoje po gozdu mimo hiše, nato med kamniti zidovoma hitro pridemo do asfaltna ceste.

Desno je v bližini Koča pri izviri Soče, 886 m, mi pa zavijemo levo in po asfaltni cesti do tabel, kjer zavijemo desno v gozd (oznake). Hodimo po valovitem svetu v rahlem sestopu nad reko Sočo, večinoma v gozdu. Na naslednjem razpotju (levo pot do Kugyjevega spomenika) sledimo Soški poti do ceste, čez most do parkirišča (klopce) in po poti po levi strani ceste mimo odcepa za korita Mlinarice do naslednjega mosta, kjer je desno odcep Soške poti (oznake). Po prijetni gozdni poti hodimo po desni strani Soče, mimo odcepa za alpski vrt Alpinum Juliana (most) in plezališča na desni. Mimo ostanov hiš in kampa Trenta se nekoliko vzpenemo, na drugi strani pa sestopimo in prečkamo Sočo (oznake). Na drugem bregu po makadamskem kolovozu ob potoku Zadnjica pridemo do asfaltna ceste, prečimo most in se levo vzpenemo kratko do vasice Trenta.

Irena Mušič Habjan

Etapa 25: Iz Bovca v Drežnico

Julijske
Alpe

V bližini poti se nahaja veliko naravnih zanimivosti, kot je tudi slap Boka.
Foto Irena Mušič Habjan

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot AAT

Oprema: Običajna planinska oprema, predvsem dobri čevlji. V pomoč so tudi pohodne palice.

Dolžina poti: 22,4 km

Izhodišče: Bovec, 465 m. Na izhodišče se pripeljemo po dolini Soče navzgor, iz osrednje Slovenije pa skozi Rateče, mimo Trbiža in čez prelaz Predel mimo trdnjave Kluže v Bovec ali dlje čez prelaz Vršič in skozi Trento. WGS84: N 46,338098°, E 13,552723°

Čas hoje: Bovec–Drežnica 6–8 h

Sezona: Kopni letni časi

Literatura: *Alpe Adria Trail. Pohodništvo po rajskem vrtu.* Kärnten Werbung GmbH, 2013, brezplačna publikacija; Rudolf Abraham: *Alpe-Adria Trail.* Bradt Travel Guides Ltd, 2016 (v angleščini).

Spletna stran: www.alpe-adria-trail.com/sl/

Zemljevidi: Bovec, turistična karta občine, LTO Bovec, 1: 40.000; *Julijske Alpe, zahodni del*, PZS, 1: 50.000; *Zgornje Posočje*, izletniška karta, Geodetski zavod Slovenije, 1: 50.000

Etapa 26: Iz Drežnice v Tolmin

Julijske
Alpe

Zahtevnost: Zahtevna označena pot AAT

Oprema: Običajna planinska oprema, predvsem dobri čevlji. V pomoč so tudi pohodne palice.

Dolžina poti: 18,3 km

Izhodišče: Drežnica, 554 m. Sem se pripeljemo po ozki asfaltni cesti iz

Zarjavela žica je opomin, da se nahajamo na območju ostankov prve svetovne vojne. Foto Irena Mušič Habjan

Kobarida, kamor se pripeljemo po dolini Soče navzgor severno; ali iz osrednje Slovenije skozi Rateče, mimo Trbiža in čez prelaz Predel mimo trdnjave Kluže mimo Bovca; ali čez prelaz Vršič, skozi Trento mimo Bovca v Kobarid.

WGS84: N 46,255542°, E 13,617536°

Koča: Koča na planini Kuhinja, 996 m, telefon +386 5 925 05 32

Čas hoje: Drežnica–Tolmin 6–7 h

Sezona: Kopni letni časi

Literatura: *Alpe Adria Trail. Pohodništvo po rajskem vrtu.* Kärnten Werbung GmbH, 2013, brezplačna publikacija; Rudolf Abraham: *Alpe-Adria Trail.* Bradt Travel Guides Ltd, 2016 (v angleščini).

Spletna stran: www.alpe-adria-trail.com/sl/; www.potmiru.si

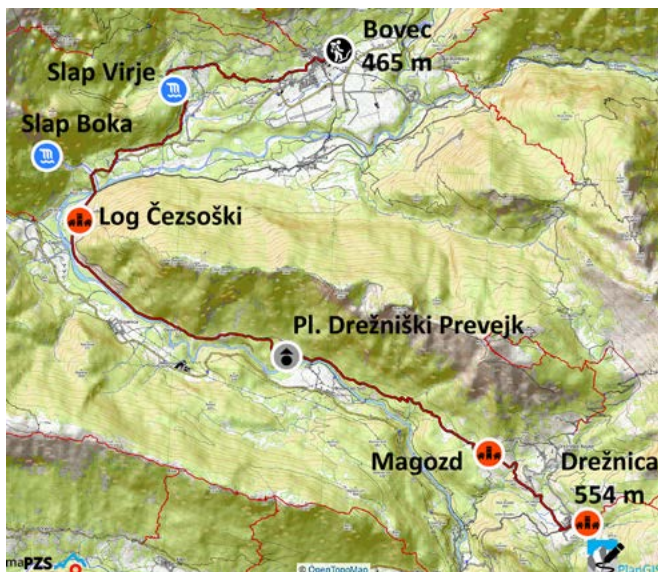
Zemljevid: *Krnsko pogorje*, PZS, 1: 25.000

Opis: V središču Drežnice nas kažipot z znakom *Alpe Adria Trail* in napisom *Pot miru*, ki polovico etape vodita skupaj, usmeri po asfaltni cesti vzhodno proti vasi Koseč. V vasi na križišču

zavijemo levo (desno vodi sprehajalna pot do Koseških korit) navzgor med hišami, asfaltna cesta se spremeni v makadamsko in zavije desno v gozd. Po kolovozu se v dolgih zavojih – tu pelje tudi Slovenska turnokolesarska pot – počasi in vztrajno vzpenjamo po poraščenem pobočju Planice, 1376 m. Pri lovski opazovalnici prečimo travnik, nato ponovno stopimo v gozd. Pot postane ožja, strmejša in počasi zavije zahodno v ožjo, z nizkim grmovjem poraščeno dolinico, iz katere se v okljukih vzpnemo do vojaške kapelice (kapela Bes) na robu gozda. Levo, zahodno od kapele, nadaljujemo po nekdanji vojaški poti proti planini Kuhinja čez preval med vrhoma Planica, 1376 m, in Pleče, 1299 m. Prečimo travnik in v gozdu po ozki poti, ograjeni z jekleno vrvjo (ostalina prve svetovne vojne?), sestopamo, prečimo dve izraziti grapici (lesena mostička, zavarovano z jeklenico) in dosežemo razpotje. Zavijemo levo in se v strmeh, a kratkem vzponu dvignemo

Etapa 25: Iz Bovca v Drežnico

Julijske
Alpe

Opis: V središču Bovca sledimo rumenemu smerokazu AAT mimo cerkve sv. Urha in pokopališča skozi Kaninsko vas v vas Plužna (vmes odcep na postajo žičnice B). V križišču ozkih cest gremo zahodno, za zapornico se spustimo strmo navzdol po ožji betonski cesti do umetnega jezera (v bližini slap Virje in izvir Glijuna). S poti na zahodni strani jezera stopimo v gozd in z betonske poti zavijemo levo navzdol

proti igrišču za golf, nato ob njem ob severozahodnem robu do konca ter mimo HE Plužna in po asfaltni cesti. Kaj hitro zavijemo desno, prečimo travnik in potoček, gremo mimo manjšega kampa in po kolovozu mimo osamljenih hiš in čez travnike (na razpotju je desno plezališče) dosežemo glavno cesto pri gostilni Žvikar. A cesto kmalu zapustimo, zavijemo desno v gozd navzgor do ravnice in po njej še nekaj časa, dokler se glavni cesti spet ne priključimo (desno je slap Boka z razglediščem).

Z nje kmalu zavijemo levo čez Sočo na ozko asfaltno cesto, po kateri pridemo do Loga Čezsoškega. V vasi na razpotju (smerokaz AAT) zavijemo levo in mimo lesene klopce nadaljujemo pot tik pod jugozahodnim pobočjem Polovnika. Pot hitro preide v makadam in se približa Soči, sledimo reki mimo vasi Serpenica na desni (oznaka, most), od tu pa se začnemo zložno vzpenjati skozi gozd na planino Prevejk tik nad kanjonom Soče. Na planini Drežniški Prevejk se pot prevesi navzdol proti Trnovemu ob Soči (most, kamp, okrepčilo), ki je s 313 metri najnižja točka naše poti, a še ni zaključena. Zopet, vendarle zadnjič se dvignemo skoraj dvesto metrov po makadamski cesti proti Drežnici sprva v okljukih, višje pa se zložno gor in dol mimo dveh izvirov vode priključimo asfaltni cesti, ki vodi skozi vasico Magozd in nato še kakšen kilometer do glavne ceste, ki z desne pripelje iz Kobarida. Na križišču zavijemo levo in v nekaj minutah smo v središču Drežnice.

Irena Mušič Habjan

Etapa 26: Iz Drežnice v Tolmin

Julijske
Alpe

iz grape potoka Podmlaka in iz gozda. Zavijemo desno in po skoraj vodoravnem travnatem kolovozu pridemo do makadamske ceste, ki vodi levo do planin Slapnik, 1250 m, in višje Zaslav, 1360 m. Na tem razpotju sta oznaki za AAT in Kapelo Bes. Sedaj sledi samo še spust po betonski cesti desno navzdol na planino Kuhinja, kjer bodimo pozorni na odcep h koči desno s ceste, da ga ne bi zgrešili. Sestop čez pašnike (vmes je nekaj pašnih vrat) je označen s Knafelčevo markacijo – to

je pot na Krn – in kratek, zato smo hitro pri Koči na planini Kuhinja, 996 m.

Mimo manjšega parkirišča pri koči in čez večje makadamsko parkirišče se odpravimo po ozki asfaltni cesti v vas Krn. V vasi nas na ostrem ovinku oznaka za AAT 26 Tolmin (informativni napisi) usmeri levo navzdol med hiše, mimo Sirarskega učnega centra, da pridemo v zaselek Polog, kjer zavijemo po cesti desno navzdol (količek z oznakami AAT, smerna puščica za Mrzli vrh) proti gozdu, kjer zložno sestopamo po kolovozu (vmes prečimo potok). Strmo sestopimo v grapo (potok) ter skozi pašna vrata in s kolovozu preidemo na ozko pot, ki nas pripelje do dna grape (stranski potok z leve, pašna vrata). Dvignemo se iz grape, pot pelje po strmem pobočju nad potokom Mrzli potok. Ko se strmina nekoliko ublaži, gremo mimo zapuščenih kamnitih kolib, na razpotjih se držimo desne. Na ostrem ovinku v desno (oznaka, klopca) se ustavimo na razgledišču z zaščitno ograjo. Od tu pot vodi navzdol vzhodno v dolino. Počasi se gozd umika nižjemu rastju in po dolgem enakomernem sestopu stopimo iz gozda pri hišah na zahodni strani vasi Gabrje. Na križišču zavijemo desno proti kampu Gabrje, mimo recepcije po lepi peščeni široki cesti hodimo vzhodno, proti Tolminu, do glavne ceste (zadnji del ceste je zaprt za promet). Po glavni cesti nadaljujemo proti mestu, po bližnjici pridemo do krožišča in naravnost v center Tolmina do Turistično-informativnega centra, kjer zaključimo to etapo.

Irena Mušič Habjan

Mogočni kostanj pripoveduje

Pred gospodičnino hišico sredi Zadnje doline pod Triglavom že skoraj dve stoletji živi mogočen kostanj, ki ga človeško oko lahko ugleda celo z vrha naše najvišje gore. Nanj ni ponosna le njegova prva sosedka, psička Dixie, ampak prav vsi prebivalci Pravljíčarije. Pa saj niso le ponosni nanj, radi ga imajo in želijo, da bi še dolgo rasel, jih v najhujši vročini hladil s svojo senco, varoval pred nalivi in jih hranil s svojimi zgodbami.

Naj vam prišepnem, da vsako staro, z zelenim mahom poraslo drevo, poleg osupljive krošnje, mogočnega debla in globokih korenin, premore tudi bogat spomin na pretekle dni. Kostanj, o katerem govori tale zgodba, pa se je za nameček ponašal tudi z veliko skrivnostjo: znal je pripovedovati. Ob vsaki prazni luni je njegovo listje začelo šelesteti in šepetaje nizati stare prigode, zgodbe in celo pravljíce.

O Mariji in zvonu

Mogoče vi poznate koga, ki nima časa ali volje prisluhniti zanimivi pripovedi, ampak v Pravljíčariji ga ni bilo, ki ne bi komaj čakal na žvižg temno rumenega kljuna postaranega črnega kosa, ki je tik pred predstavo vse po vrsti klical, naj se mu pridružijo pri poslušanju starega drevesa. Po dolgem času se je spet oglasil včeraj, ko je ura v trentarski cerkvi device Marije Lavretanske ravno odbila polnoč. Dixie je uspelo priteči prva, saj jo je od hiške do kostanja ločila le ozka pot. Komaj se je udobno namestila, že se je kot že velikokrat iz čistega nič prikazala vihrava vila Aliv. Plaho ji je sledila srna Drna, njej pa številna družina divjih pujsov. Vsi štirje krokarčki so se namestili na najvišjo kostanjevo vejo, postarana veverica Vera pa je imela to srečo, da je lahko ostala kar doma. Udobno obuta v tople copatke se je usedla na klopco pred svojo duplinico v kostanjevem deblu, od koder je celo brez slušnega aparata slišala kostanjeve prve besede.

»Dober večer, ljubi prijatelji. Ste za zgodbo?«

»Seveda smo, seveda smo!« so se neučakano odzvali poslušalci, kostanj pa je že brskal po spominu.

»Najprej vam povem eno, ki sem jo slišal, ko sem bil še zelo mlado drevo. Takrat so se tu naokoli šopirili sami travniki in pašniki, le jaz sem poganjal manjšo krošnjo in pod njo gostil utrujene ljudi. Nekoč so si mojo senco za počitek na dolgi poti izbrali zasopli popotniki, ki so ob Marijinem rojstnem dnevu romali v njeno svetišče. Če morda ne veste: Jezusova mama praznuje svoj rojstni dan na mali šmaren. No, od najstarejšega moža med njimi sem še izvedel, da so cerkev, kjer so se ji nameravali pokloniti, pred več stoletji dali postaviti furlanski grofje – da bi imeli tamkajšnji rudarji, planšarji in kmetje prostor, kjer bi lahko prosili za njeno pomoč. Pod lesenim kipom črne Matere božje z malim Jezusom v naročju so tudi veliko pozneje klečali mnogi, ki niso nikoli izvedeli, da je to edini tovrstni leseni kip na Slovenskem. Če se ne motim, to še dandanes velja. Sicer pa sem slišal praviti tudi o originalnem cerkvenem zvonu,« je zaključil kostanj, da bi si vzel krajši oddih.

»O tem pa tudi jaz vem nekaj malega,« je čivknil vrabček, ki je komaj dobro prifrčal po zraku in se radoveden ustavil na eni od pripovedovalčevih vejic.

»Veste, po nerodnosti sem nekoč priletel skozi odprto okno trentarskega muzeja naravnost v sobo, kjer je vodnik razlagal turistom o tem zvonu. Zapomnil sem si, da so ga izdelali leta 1717, in to iz železa, ki so ga rudarji izkopali v teh krajih. Nekoč je bilo tu vse polno železove rude. No, saj ta je še vedno, ampak varno skrita pred današnjimi ljudmi, ki si je ne želijo iskati.«

Enci benci tralala ...

V tistem so poslušalci postali strašansko nemirni, kajti med njimi se je čisto iznenada prikazala skupinica Encev.

»Kdo je pa vas povabil semkaj in od kod ste se sploh prikazali?« jih je nič kaj prijazno ogovorila Aliv, ki jih je prva prepoznala.

»Kdo pa sploh ste?« ni vedel niti črni vran.

»Enci smo! Mali gnomi, sorodniki škratov in palčkov. Še bolj nagajivi, togotni in srboriti smo, pa tudi bolj hudomušni! In seveda nevidni človeškimi očem, zato lahko z ljudmi počnemo, kar se nam zljubi. Ker je naša domišljija neskončna, jim znamo zakuhati prav nepredstavljljive reči, hi hi hi hi ... V gospodičnini hiški živimo in se zabavamo, ko ji mešamo štrene in povzročamo male zoprniije. Jaz sem ji pred tremi dnevi tako spretno odrinil polno skodelico črne kave z mize, da je temna tekočina pristala na njeni beli copati, skodelica pa se je na kamnitih tleh raztreščila na tisoč koškov, hi hi ... Gospodična se je jezila svoji nerodnosti, saj je bila prepričana, da je skodelico lastnoročno potisnila čez rob. Jaz pa sem se zabaval in smejal še dolgo potem, ko ji je uspelo oprati copato in počediti tla, ha ha ha ...« so drug čez drugega hiteli govoriti mali Enci.

»Saj vem, kdo ste – vi, nevidni prebivalci človeških bivališč. Zastonj živite pri prijazni gospodični, nagajate ji in za nameček celo kradete hrano in pijačo iz njenih zalog. Sram vas bodi,« se je razjezila Dixie in šavsnila proti najbližjemu Encu. Še sreča, da je bila vila hitrejša od psičkinih zob. Bliškovito je zabrenčala okoli gnomov, jih posula s čarobnim prahom in jih začarala s svojo paličico:

»Enci benci na kamenci

štiri miši, v uh me piši,

vija vaja ven.«

Komaj je izrekla svojo izštevanke, že so prišleki čudežno izginili enako hitro, kot so se poprej pojavili. Poslušalci so si oddahnili, se malo presedli, nekateri so se tudi pretegnili, črni kos pa je dejal kostanju: »Zdaj nam res pa lahko poveš še eno zgodbo, tako planinsko in vsaj malo pravljlično!« Kostanj je res spet zašelestel in tokrat povedal čisto pravo pravljico.

Pravljlična pojoča jama

Nekoč, kdo bi vedel, koliko časa je že minilo od takrat, so visoko v planinskem skalovju poležavali puhasti oblaki. Lenarili so tam med čakanjem na veter, da bi jih strumno povedel v novo nevihto, lenarili so in si krajšali čas z občudovanjem gorskega cvetja, ki se je bohotalo v dolini. Čeprav so pogosto zahajali na tisti kraj, se jim še sanjalo ni, da poležavajo nad globoko skrivnostno jama, ki jo zakriva skalovje. Vpeta v gorski

greben, je tam mirovala tisočletja in prav nihče je ni nikoli opazil.

No, pravzaprav to ni bilo čisto res. Nekoč je to jamo odkrila drobna rovka. In veste, zakaj se ji je posrečilo? Zaradi nežne glasbe, ki so jo izvajale jamske stene. Kajti ta jama ni bila navadna, ampak pravljlična pojoča jama, ki jo je lahko slišalo le nedolžno in prijazno srce naše rovke. Ko se je, slepa kot krt, čisto nevede znašla v jamski dvorani, se je na začetku malo ustrašila tiste strašne črne teme, ki jo je le slutila; ko pa je zaslišala mile napeve, ki so odmevali od jamskih sten, je očarana prisluhnila mehkim melodijam, starim napevom in uspavankam. Prav nič čudnega ni bilo, da so jo mimogrede zazibale v globoko spanje.

Ob milozvočni glasbeni spremljavi je tako nehote prespala celo jesen in še zimo. Le sanjalo se ji je o gospe Jeseni, ki je vsem drevesom porbarvala liste v jesenske barve, pozneje pa jih, že vse rjave in prhke, odpihnili z vej in krmilo predala prijateljici Zimi. Ta sloka starka, odeta v bela oblačila, je neke noči razspala snežinke vse naokoli in z debelo snežno odejo pokrila gore in doline. Drobna rovka je le skozi sanjske podobe opazovala ledene sveče in kapnike ter poslušala škripanje zamrznjenega snega pod krpjami. Le v snu so se ji prikazovale podobe zasneženih macesnov in pomrznjenih gorskih potokov. Hudo lačna se je ob glasnem žuborenju bližnjega potoka, polnega sveže snežnice, prebudila šele sredi pomladi. Pomela si je naspane oči, si prečistila krzno, se zahvalila pojoči jami za njeno gostoljubje in veselo oddrobencijala nazaj v dolino.

Kostanj je spet obmolknil, poslušalci, ki so napeto čakali nadaljevanja, pa so ga vprašali: »In kaj se je zgodilo potem?«

»Hm, dobro vprašanje. Žal mi je, ampak tu se moja domišljija konča. Le kaj bi se še lahko primerilo?« ni znal nadaljevati kostanj, čeprav si je zelo želel.

»Bom pa jaz povedala naprej,« se je odrezala veverica Vera, ki je tako zbrano poslušala kostanjevo pripoved, da ni niti enkrat zadremala.

Rita, tako se je imenovala mala rovka, je skočila iz pojoče jame in se znašla v povsem neznanem svetu. Ni se mogla načuditi temu, kar je videla. Vse je bilo čisto drugače kot prejšnjo jesen. Vse je cvetelo, ptiči so peli, metulji so se lovili nad vodo in tudi sonce se je smejalo z neba. Rita pa je kot kamen stala sredi vsega tega in ni vedela, kaj bi.

»Kam naj grem? Kaj naj jem? In zakaj vsi tako hitijo?« je glasno spraševala samo sebe.

Na njeno srečo je prav takrat mimo priskakljala žaba Baža.

»O, dan. Si to ti, Rita? Dobrodošla nazaj! Si prespala zimo, ali kaj?«

»Ja, vse tako kaže. In tudi jesen. Malo preden sem se znašla v neki čudni pojoči jami, sem šele iskala hrano za svojo shrambo, zdaj pa se mi zdi, da je sploh nisem potrebovala, saj sem očitno prespala celega pol leta. Ni čudno, da sem zdaj vsa zmedena in lačna. Sploh ne vem, kaj naj počnem in kje naj sploh začnem,« je zaskrbelo drobno rovkco.

Baža se je zasmejala: »Vsaka pomlad je lahko nov začetek. Poskusi kaj novega vsak dan, predvsem pa začni z zajtrkom!«

»Zajtrk. To se slastno sliši, a kje naj ga dobim?« je zamrmrala Rita.

»Ti bom jaz pomagala, pridi,« se je ponudila Baža. In potem sta se res skupaj odpravili na lov za hrano. Kmalu sta odkrili nekaj posušenih robidnic, pet lešnikov in tudi nekaj poganjkov sladkega korena. Vse je lačna Rita snedla, kot bi mignil. Grizljala je in se mastila, dokler se ni končno nasitila in podrla kupček. Rignila je tako glasno, da se je celo žaba ustrašila, potem pa se je obliznila, si očistila in privihala brčice, se usedla na kupček suhe trave in filozofsko ugotovila: »Njami, njami, kako je bilo dobro! Mogoče pa le ni tako slabo, da sem se spet zbudila.«

Potem se je prva zasmejala Baža, za njo pa še Rita. Tako dolgo sta se režali in drezali druga drugo, da ni veliko manjkalo in bi se od smeha razpočili na dvoje. Še sreča, da se nista, saj bi se sicer kar naenkrat znašli pred dvema žabama in dvema rovkama, kar bi nas zapeljalo v povsem drugačno zgodbo. Moja se zaključi s tem, da je Rita od takrat naprej prav vsak dan izrabila za odkrivanje sveta okoli sebe. Vsak dan je radovedno raziskovala in hkrati ugotavljala, da lahko živi čisto v redu tudi brez podrobnega načrta.

»Prav nič ni narobe, če bom sledila svojemu smrčku, saj me bo ta ob pravem času vedno pripeljal na pravi kraj,« se je opogumljala, da jo je slednjič zapustil ves strah, ki jo je hromil, odkar se je prebudila ...

Tu je Vera zaključila svojo pripoved.

»Kako čudovit in ohrabrujoč konec zgodbe,« je glasno zaploskala srna Drna in pomislila, kako srečna bi bila, če bi se tudi njej nekega dne uspelo rešiti nenehne plahosti in hitrega bitja srca.

Ura je odbila že krepko proti jutru. Zlagoma se je začejalo daniti. Kostanj je obmolnil, pravljичno občinstvo se je razšlo in prvi popotnik, ki je v zgodnjem soncu stopal mimo najmogočnejšega drevesa v dolini, ni slutil, koliko zgodb je v tisti noči tiho obviselo v svežem zraku. ●

Mogočni kostanj je prebivalcem Pravljīčarije pripovedoval zgodbo o rovkci, ki jo je pojoča jama zazibala v zimsko spanje.

*Ilustracija
Jernej Myint*

Jana Remic

Na sedlu smo zagledali čudovito piramidno obliko gore Rtanj. Foto Jana Remic

Svilajnac skozi oči prijateljstva

Planinstvo in druženje v gorah Srbije

Druga svetovna vojna je kruto posegla v življenja ljudi v Sloveniji. Poleg terorja so si okupatorji zamislili tudi izseljevanje domačinov v druge kraje. Tako so nekaj prebivalcev Radovljice izselili daleč od doma, v Srbijo, v Šumadijo.

Izgnanci so se znašli v tujih krajih med neznanimi ljudmi. Nekateri so bili izseljeni v mesto Svilajnac praktično brez vsega, kar običajno potrebujemo za življenje. A prebivalci daljnega mesta so jih lepo sprejeli, sprejeli so jih v svoje domove, jim dali prostor ob svojih mizah in jim omogočili preživetje v težkih vojnih časih. Niti njim ni bilo lahko, s skupnimi močmi pa so preživeli grozote. Ne samo to, postali so prijatelji, pomagali so si in sodelovali ... Po vrnitvi v domač kraj so nekdanji izgnanci in gostitelji ohranili stike, srečevali so se, ostali so povezani. Med njimi je naravno zaživelo prijateljstvo.

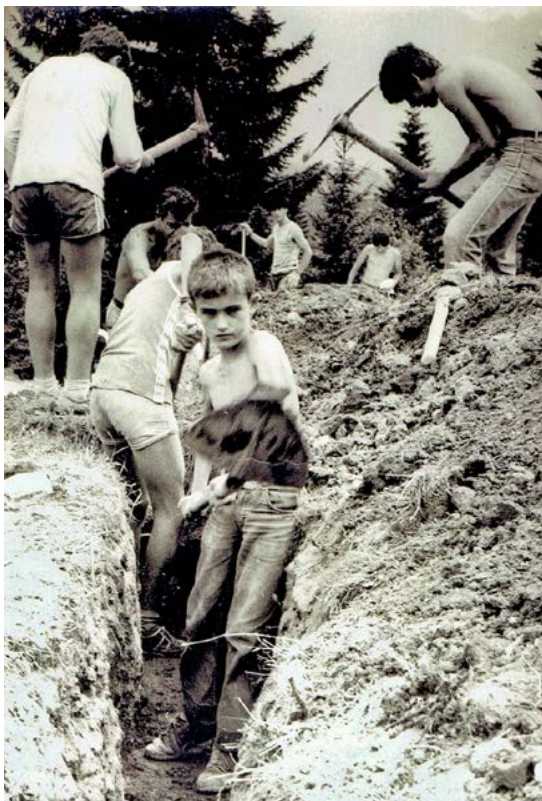
Mesto Svilajnac leži približno 100 kilometrov jugovzhodno od Beograda na nadmorski višini od 100 do 389 metrov. Ob mestu se izliva reka Resava v Veliko Moravo. Arheološke najdbe pričajo, da je bilo območje naseljeno že v davni preteklosti, mesto pa je prvič omenjeno v sredini 15. stoletja. Svoje ime naj bi dobilo zaradi gojenja sviloprejk. Na žalost so izdelavo svile v zadnjem stoletju povsem opustili. Mesto velja za eno lepših v Srbiji, s čudovito okolico gozdov,

travnikov in vzpetin, v njem je veliko zelenih površin, novih stavb, v samem mestnem jedru so fasade starih stavb obnovljene.

Občini Svilajnac in Radovljica sta začeli sodelovati na podlagi prijateljskih povezav in leta 1977 je bil sklenjen dogovor o prijateljskem sodelovanju na ravni občinskih skupščin.

Trideset let po vojni se znova stkejo prijateljske vezi

Govorila sem z Radom Obidom, ki je bil v tistem obdobju aktiven mladinec, zadolžen za vzpostavljanje mednarodnih povezav. Povedal je, da je takrat v Svilajncu v osnovni šoli učil telovadbo učitelj Radomir Ugrnić, vodil je pionirsko mladinsko sekcijo planinskega društva, bil je tudi dolgoletni predsednik PD Beljanica. Rado je šel prvič v Svilajnac s petimi mladinci, njihovo aktivnost je finančno podprla država. Z Radomirjem Ugrnićem sta navezala stike, postala dobra prijatelja in začelo se je tesno sodelovanje mladih obeh občin. Planinci iz Svilajнца so večkrat

Delovna brigada leta 1983; izkop trase za vodovod Gorjuše Arhiv Rada Obida

prišli na zimski pohod na Stol, ki ga je dolga leta organiziralo PD Radovljica. Prihajali so tudi osnovnošolci, ki so se najprej peljali z vlakom do Beograda, tam prestopili na vlak proti Ljubljani in se od tam pripeljali do Žirovnice. Po dolgi vožnji so se udeležili pohoda in Rado se spominja, kako mokri so se vrnili s Stola v Valvasorjev dom. Tam so sušili čevlje, oblačila in se spočili. Čeprav njihova oprema še ni bila suha, so se še isti dan z večernim vlakom odpravili domov, oblačila so sušili kar na vlaku. Nekoč so prinesli v peki papir zavitega pečene pujsa. Z njim so hoteli pogostiti vse planince, a šele po vrnitvi z vrha v Valvasorjev dom, se je navdušeno smehljaj Rado. "Radi so se udeleževali naših pohodov, prišli so na zimski pohod na Arihovo peč, pa po poteh partizanske Jelovice v Dražgoše ... Veliko smo prehodili skupaj."

Mladi so se organizirali tudi za različne skupne delovne brigade. Tako so leta 1983 organizirali delovno akcijo za napeljavo vodovoda v Gorjuše. Iz Svilajnce so prišli srednješolci in osnovnošolci, ki so delali skupaj z mladino iz radovljiške občine. Spali so na začetku Gorjuš v opuščenem železničarskem počitniškem domu ter skopali večji del jarkov za vodovod od Mrzlega studenca do Gorjuš. Pridružil se jim je Jaka Čop, mojster planinske fotografije, že precej v letih, težko je hodil. Z Radomirjem sta postala dobra prijatelja, veliko sta se pogovarjala. Zvečer je Jaka Čop za mlade pripravljaj predavanja z diapozitivi. Podobno je potekala akcija urejanja pašnikov v Triglavskem narodnem parku. Rado je pripovedoval, kako lepi in nepozabni so spomini na tedanja druženja in

Zimski pohod na Stol s prijatelji iz Srbije Arhiv Rada Obida

Rado Obid s prijatelji iz Svilajnce Arhiv Rada Obida

dodal: "Radomir Ugrnić je bil zaljubljen v naše gore. Pod Triglavom je iz gozda vzel tri majhne smreke ter jih posadil za svojo hišo v Svilajncu, da so ga ves čas spominjale na Triglav in Pokljuko. Ko sem ga nekoč obiskal in nisem našel njegove hiše, so mi domačini rekli, naj poiščem hišo, za katero rastejo tri visoke smreke ..."

Radomir Ugrnić pred domačo hišo Arhiv Rada Obida

*Predsednica PD Beljanica Srbijanka Djordjević in naša vodnica Mojca Brezovec
Foto Jana Remić*

Mladi prostovoljci obeh občin so se udeležili tudi velike delovne akcije za pogozdovanje Istre.

Na žalost je spet prišlo obdobje vojne in takrat so se stiki med občinama prekinili. Šele po petih letih so se začeli znova srečevati, a srečanja so potekala bolj na osebni ravni. Zato je bil Rado vesel, ko je slišal, da so se predstavniki obeh občin odločili za globlje sodelovanje. Maja leta 2009 je bila uradno podpisana listina o prijateljstvu obeh občin: "Občina Radovljica in Svilajncu izražata skupno pripravljenost za uresničevanje ciljev, ki sta jih določili s podpisom te listine, in skupno prepričanje, da bodo prispevali k udejanjanju univerzalnih vrednot miru, demokracije, enakopravnosti, pravne države, medsebojnega razumevanja in spoštovanja ter sožitja med obema evropskima narodom."

"Toda to! To, da ste organizirali pohod in druženje v času njihovega praznovanja, to me pa res veseli! Srečen sem, da je ostala ideja, da se spet krepijo prijateljstva, da se znova družimo. To, da prijateljstvo lahko preživi vse režime, vojne in znova zaživi. Hvala vam, ker delate za to," se je Rado Obid iskreno hvaležno zahvaljeval Mojci Brezovec.

Ponovno skupni pohodi in spoznavanje planincev

Že lansko poletje so nas obiskali planinci Svilajncu in se v družbi naših vodnikov povzpeli na najvišji vrh Karavank, Stol. Letos je PD Radovljica praznovalo 130-letnico delovanja in ob tej priložnosti smo se razveselili njihovega obiska in srečanja na osrednji prireditvi. V vodniškem odseku društva sta se Mojca Brezovec in Alenka Mežan odločili, da po dolgih letih premora skupino planincev popeljeta v Svilajncu, seveda z bogatim programom pohodništva in drugimi aktivnostmi. Ko sta se povezali s predsednico PD Beljanica v Svilajncu, so se dogovorile, da bo obisk potekal v času, ko bodo oni praznovali 150-letnico planinstva v Svilajncu.

Po skoraj celodnevni vožnji z avtobusom smo se namestili v hotelu. Prišli so predsednica društva Srbijanka Djordjević, naš vodnik Aleksandar Vasić ter drugi člani društva in nas toplo sprejeli. Najprej smo šli skupaj z njimi položiti venec na grob Juliju Draškociju. Julije je bil farmacevt, ki je leta 1875 odprl prvo lekarno v tem kraju. Bil je prvi, ki je zbiral in organiziral planince ter jih vodil v gore, največkrat na Beljanico, hkrati je bil najzaslužnejši za razvoj jamarstva. Njegovi potomci so planinskemu društvu podarili posest ob reki ob vznožju gore, kjer zdaj stoji dom planincev. Planinci še zdaj hvaležno nadaljujejo tradicijo aktivnosti v gorah. Položili smo tudi venec na grob Radimirju Ugrniću, pokojnemu predsedniku društva Beljanica. Domačini so nam s ponosom razkazali gimnazijo ter novo športno dvorano. Zvečer smo se udeležili slovesne akademije ob 150-letnici planinstva v Svilajncu, uživali smo v bogatem kulturnem programu. Ob tej priložnosti je naše društvo prejelo plaketo za štiridesetletno sodelovanje na planinskih pohodih.

Kanjon reke Resave

Zapeljali smo se do planinskega doma Suvaja, ki stoji ob Resavi na nadmorski višini 376 metrov in ga upravljajo člani PD Beljanica. Zbrali so se tudi domačini in se nam pridružili na pohodu po kanjonu Resave. Pred odhodom nas je pozdravila predsednica društva ter nam zaželela srečno pot. Proti kanjonu smo se odpravili po cesti. Uživali smo v svežem pomladnem zelenju ter ob žuborenju Resave, ki si je v milijonih let utrla pot skozi mestoma ozko sotesko.

Resava izvira na nadmorski višini 1100 metrov, v Veliko Moravo se po 96 kilometrih izliva ob Svilajncu na 94 metrih nadmorske višine. Njen kanjon je dolg 25 kilometrov in ločuje Kučajsko pogorje od Beljanice. Resavska dolina je znana po neizmerni lepoti in neokrnjeni naravi, zato so v tem območju kar trije naravni rezervati: Vinovača, soteska reke Resava in kanjon Suvaja. Obiskovalci lahko uživajo v številnih naravnih znamenitostih. Imeli smo privilegij doživeti nekaj tega.

Lepa skupina pohodnikov je hodila po soteski. Cesta vodi med strmimi pobočji, ki jih ponekod ožijo navpične skale, nekaj metrov pod cesto pa veselo žubori rečica, na katero so domačini očitno ponosni. Vodnik Aleksandar je pripovedoval o reki, čisti vodi, dolžini in njeni poti, da jo naseljujejo postrvi in kleni, pa tudi o tem, kako se trudijo, da reka ostane čista, da je treba ljudi učiti, kako dragocena je narava. Med pogovori z domačini, občudovanjem cvetja, skal ter zelenja je deset kilometrov hoje minilo skoraj neopazno. Ustavili smo se na manjši planini, nekaj hišic in kaka nova počitniška hišica naseljuje kraj, za katerega so domačini rekli, da nima imena. Sprejeli so nas prijazni planinci, ki so nam postregli s hladno limonado.

Po krajšem počitku smo se ločili od reke in zavili levo proti pogorju Beljanice. Gozdna cesta se je začela

dvigati, ponekod se je zožila v gozdno vlako. Vodile so nas markacije, ki so jih pred kratkim obnovili. Sveže zelenje bukev nam je delalo senco in nas čez čas varovalo pred redkimi kapljicami, ki so jih prinesli sivi oblaki. Skozi prostrane gozdove smo prišli na širok travnik, na planino. Pozdravila nas je siva kača, ki se je plazila čez stezo, občudovali smo mogočne debele bukve, slikovite kamnite pastirske stanove, cvetoč travnik ter se ob počitku oblekli, saj je zapihal hladen veter. Kmalu smo prišli do poti, ki vodi na Beljanico in začeli sestopati proti domu Suvaja. Kolovoz vodi ob naslednjem širokem pašniku, a tam so redke dežne kapljice prešle v dež, ki nas je veselo močil. Odpirali so se dežniki, naša kolona pa se je raztegnila. Ko je naša skupina prišla do razpotja, smo se spraševali, kam so jo mahnil predhodniki. Dva prijazna domačina sta skomignila z rameni in opazovala, kako se bomo odločili. "Škoda bi bilo zamuditi priložnost, da vidimo slap," smo si bili edini in domačina sta se nam pridružila.

Kar nekaj časa smo še sestopali, na kažipotu je pisalo, da nas do slapu čaka še ura in pol hoda. Za nekim ovinkom se je le prikazala vasica. Sledili smo oznakam za slap Veliki buk in kmalu zaslišali mogočno bučanje vode. Potem smo ga zagledali, pogled nanj je skoraj zakrivalo gosto zelenje dreves. Spustili smo se po kamnitih stopnicah ob močni leseni ograji in lepo urejeni poti ... na leseno ploščad, kamor so pršele vodne kapljice. Uživali smo v veličastnem trenutku, občudovali, fotografirali.

Slap Veliki Buk, domačini mu pravijo tudi Lisine, je dobil ime zaradi mogočnega bobnenja vode. Njegova največja kaskada je nekaj nad 20 metrov, nad njo je nekaj manjših. Slap, ki ga skozi vse leto napajajo podzemni vodni viri, pada v pet metrov globoko jezero, ki mu domačini pravijo Zeleni vir. Voda je čista, bistra in primerna za pitje. Okolica je prijetno urejena in

turisti se lahko v bližini spočijejo in okrepčajo ob lokalni ponudbi.

Nadvse zadovoljni smo prišli do planinskega doma. Tu so nas prijazno pričakali z okusnim kosilom in posladkom. Naše načrtovano druženje je onemogočil dež, padavine so se okrepile. A naša vodnika, Mojca in domačin Aleksandar, sta staknila glavi in našla drugo možnost. Naenkrat se nam je mudilo, saj sta nas popeljala še v svet podzemlja.

Na tem območju je veliko podzemnih jam, od tega 107 raziskanih. Obiskali smo Resavsko jamo, ki velja za eno najlepših podzemnih jam v Srbiji. Jama je dolga približno 4,5 kilometra, za ogled je urejene slab kilometer poti. Jama je nastajala več kot 80 milijonov let, njena notranjost pa nam razkriva neverjeten svet pod zemljo. Bili smo navdušeni, ko smo se sprehajali med zanimivimi skalnimi oblikami, kapniki, ki se

*Planinski dom
Suvaja ob reki
Resavi*

Foto Jana Remic

*Kanjon Resave z
razgledne točke*

Foto Jana Remic

Zjutraj smo se zbrali ob planinskem domu Suvaja.
Foto Jana Remic

prelivažo v barvnih odtenkih. Dan je bil popoln kljub dežju, ki nas je hladil v popoldanskih urah. Hvaležni, da smo lahko obiskali nekaj čudovitih biserov narave, smo prijetno utrujeni tega večera potrebovali le še počitek.

Uzpon na Beljanico

Zgodnja so bila naša jutra, a tako je, če se odločiš za aktiven dopust. Po jutranji kavi in zajtrku smo bili pripravljeni in nestrpno pričakovali odhod avtobusa. Veselili smo se vzpona na Beljanico, 1339 metrov visok vrh, na katerega so domačini očitno ponosni. Beljanica je ena največjih apnenčastih gora v Srbiji. Stoji med porečjem Mlave in Žagubiško dolino na severu ter nad sotesko Resave na jugu. Od zahoda proti vzhodu se razteza v dolžini 24 kilometrov, široka je povprečno 12 kilometrov. Gora je bogata z vodo, tako s površinskimi kot podzemnimi potoki. Beljanica je znana tudi v jamarskih krogih, najbolj znano Resavsko jamo smo si že ogledali. Naj omenim še jamo Velika Atula, ki še ni povsem raziskana, v zadnjem času so v njej odkrili neznano vrsto nepigmentiranih stonog.

Na nadmorski višini okoli 700 metrov je precej pašnikov in koč, kjer domačini poleti delajo dober domač sir. Tudi na zgornjem delu gore je precej pašnikov, sam vrh pa je skalnat in verjetno je gora dobila ime po skalnati belini nad prostranimi bukovimi in hrastovimi gozdovi.

Planinci v Svilajncu so ustanovili planinsko društvo, ki ima ime po gori, ki jo najpogosteje obiskujejo. Društvo, ki ima dolgoletno tradicijo, skrbi tudi za planinski dom Suvaja, ki stoji ob vhodu v kanjona Resave in Suvaje. Na Beljanico se lahko odpravimo izpred planinskega doma ali od slapa Veliki buk. Ker je do vrha malo manj kot 1000 metrov vzpona, spada vzpon nanjo med tri najtežje v Srbiji.

Za domačine je bil 25. april praznik, zato se je konec tedna zbrala množica pohodnikov. Predsednica društva Srbijanka je vse pozdravila, potem pa so nas navdušili otroci z izjemnim plesom. Občudovali

Planine pod Beljanico Foto Jana Remic

smo mladino, osnovnošolce, ki so neutrudno plesali. Kmalu se je po osnovnih napotkih začela viti dolga kolona pohodnikov. Predhodno deževje je dobro namočilo zemljo in ponekod smo hodili po stezicah, ki so bile potopljene v male potočke. Sem ter tja je padlo še nekaj kapljic, a verjeli smo obetom za boljše vreme. Ščasoma smo skozi gozd prišli na travnik, ki smo ga prečili dan prej. Steza je prešla v kolovoz in zložen vzpon je potekal ob vse lepših razgledih. Sem ter tja smo poklepetali z domačini, druženje z njimi je bilo res prijetno. Marsikdo starejše generacije je povedal, da je služil vojsko v Sloveniji, nekateri mlajši so v Sloveniji nekaj let delali. A so se ščasoma vrnili, vsaj oni. Presenetil je mladenič, ki se je vrnil pred nekaj leti, govoril je slovensko in povedal, da se je vrnil med domače, da si tukaj ustvarja dom. Da, domovina je domač kraj, domači ljudje in domače navade. Dragocenost, ki se je zavedajo le tisti, ki morajo ali so nekoč želeli oditi.

Po slabih dveh urah so nas oznake usmerile v strm gozd. Stezica je vodila v pobočje in zaradi mokrih tal je bilo treba nekaj previdnosti. Prihajali smo v območje megle, ki se je pritihotapila med siva debla bukev. Bukve so šele začenjale zeleneti, bril je hladen veter in ob kratkem postanku nas je kmalu začelo zebsti. V nadaljevanju poti smo skoraj neopazno prišli nad meglo, veter je izgubljal moč, v vejah bukev so brsteli komaj opazni nežno zeleni listki. Smreke so zamenjale bukve, a postajale so vse redkejše. Gozd je prešel v travnik in naša mala družba ljubiteljic cvetja je naenkrat pozabila na vreme, napore in celo na druženja. Sklanjale smo se nad nežno rumene cvetove pomladanskega jegliča in pozneje je ena od pohodnic povedala, da je pokleknila k cvetu, ki ga je hotela fotografirati, a sta se ob njej takoj znašla dva domačina, ki sta ji hotela pomagati, saj sta mislila, da se slabo počuti. Mi, ki se med seboj poznamo, pač vemo ... da pravi vrtički pomladanskega jegliča res ne morejo ostati neopaženi. Znašli smo se na široki

Slap Veliki Buk Foto Jana Remic

planoti, trava je že zelenela, megle pod nami so se razkrajale in dovolile, da se razgledamo po pokrajini. Kamorkoli je segalo oko, dežela širnih gozdov, travnikov, redkih manjših naselij, pobočje se ponekod strmo spušča proti dolinam, verjetno v soteske, kanjone rek in potokov. Stezica je vodila na vse bolj skalnat vrh. Bili smo veseli ob prihodu, celo sonce je pokukalo skozi oblake in se veselilo z nami.

Opazovala sem skupine ljudi, ki jih družijo ljubezen do narave, gora in soljudi. V tistem trenutku sem pomislila, kako spontano, naravno se tkejo prijateljstva, kako lepo je biti del tega dogajanja. Kako čudovita je bila nekoč ideja o bratstvu, saj se je še spominjamo? Saj si menda večina ljudi tega planeta želi prijateljstva, miru, svobode? Veličastna ideja, ki si jo želimo živeti, ji slediti ... prepričana sem, da vsi mi, ki živimo z naravo, ki si pomagamo na poteh, ki si svetujemo, se skupaj nasmejimo, skupaj zaplešemo, ki nas družijo ljubezen do gora.

Sonce se nam je še smehljalo skozi nekoliko redkejšo oblake, meglice so se izgubljale v nežni svetlobi pomladnega dne in sestop je bil splet širših razgledov, pogovorov in druženj s pohodniki, znova smo se ustavili ob cvetju, ki je trepetalo v rahlem vetriču ob še lepši svetlobi, občudovali smo breze na obrobju travnika ... Nekateri smo dan prej spregledali odcep na razglednik na kanjon Resave in smo si ga šli ogledat tokrat.

V domu so dekleta in žene kar tekmovali, da so nam postregle odličan pasulj, na mizi so nas čakali slastni priboljški. Program tega dne pa še ni bil zaključen. Domačinka Jagoda in naša vodnica Mojca sta ob vrnitvi v Svilajnac organizirali ogled samostana Manasije. Že ob prihodu pred samostan smo občudovali mogočne zidove, pravo grajsko obzidje.

Ko se soteska Resave nekoliko razširi, preide v čudovito dolino, kjer stoji samostan, ki je eden najpomembnejših srbskih spomenikov srednjeveške kulture. Samostan je dal zgraditi despot Stefan La-

Na vrhu Beljanice, začenja se jasni. Foto Jana Remic

zarevič, gradnja je potekala med leti 1407 in 1418. Takoj po ustanovitvi je Manasija postala kulturno središče despotstva, tako je ostalo vse do konca 16. stoletja. Samostan sestavlja več zgradb, cerkev Svete Trojice, velika, a precej poškodovana jedilnica oziroma šola ter trdnjava z enajstimi stolpi. Med več sto let trajajočo turško okupacijo je bil samostan večkrat opustošen in uničen, na žalost je bilo trajno uničenih precej fresk. Leta 1956 je Zavod za varstvo kulturnih spomenikov izvedel obsežna konservatorsko-restavratorska dela. Samostan si je zaradi nenavadnih in mogočnih zgradb, ohranjenih fresk in drugih detajlov res vredno ogledati.

Rtanj, mistična gora

Počasi se je v noge prikradlo nekaj utrujenosti, toda o počitku nismo razmišljali. Tretji dan smo imeli v programu še dolg vzpon na Rtanj z najvišjim vrhom Šiljak, ki je visok 1565 metrov. Slabi dve uri smo se vozili do izhodišča, do istoimenske vasice Rtanj. Z nami se je tokrat peljalo kar nekaj domačih pohodnikov, znova se je obetalo prijetno druženje. Pogled na goro so zakrivalo meglice, jasnina modrega neba pa jih je počasi, a vztrajno sušila. Rtanj je gora v jugovzhodni Srbiji, od Beograda je oddaljena približno 200 kilometrov, v bližini so mesta Paraćin, Zaječar in Boljevac. Spada v Srbske Karpate. Pobočja so prekrita z gozdovi in grmičevjem, veliko je avtohtonih rastlin, veliko je divjadi.

Gora ima obliko piramide in že nekaj časa tečejo debate in raziskave o mreži piramid po vsem svetu, katere del naj bi bil Rtanj. Znanstveniki se še vedno pregovarjajo, ali je pravilna oblika piramide starodavna piramida, delo narave ali višjih sil. Številne raziskave potrjujejo prisotnost močnejših elektromagnetnih polj in zdravilnih energij, ki jih gora izžareva. Gora naj bi imela vse značilnosti piramide; popolno geometrijo, orientiranost stranic glede na strani neba, jame in predore, precej izvirov ter potokov pod piramido in okrog nje, posebno podnebje, mistično kulturno dediščino in različne teorije, mite in

V močnem vetru smo se vzpenjali proti vrhu Rtanja. Foto Jana Remic

verovanja o dogajanju na gori. Piramida Rtanja naj bi na primer delovala kot energijski ojačevalec, ki naj bi okrepil tisto, čemur namenjamo pozornost.

Kraj Rtanj je gospodarsko zacvetel konec 19. stoletja, ko se je pod planino naselila judovska družina Minh. Najprej so odprli tekstilno tovarno, na pobudo sina Julija so leta 1902 odprli rudnik črnega premoga. Čeprav je bil rudnik med prvo svetovno vojno uničen, so Minhovi ponovno poskrbeli za njegovo delovanje, zgradili so veliko naselje za 2500 rudarjev, inženirjev in člane njihovih družin. To naselje naj bi gradili slovenski gradbeniki. Mladi Julij Minh je veliko potoval in nekoč se je zdravil v Sloveniji, kjer je spoznal bolničarko Greto, Judinjo avstrijskega rodu in se z njo poročil. Greta in Julij nista imela otrok, njuna družina so postali rudarji in njihove družine, za katere sta skrbela naslednja desetletja. Greta je poskrbela, da so v kraju postavili šolo, telovadni dom, smučarsko šolo z žičnico, trgovino, mesarijo, uredila je park z veliko vrsto različnih rastlin. Mož Julij je leta 1935 naredil samomor. Greta je v njegov spomin na vrhu Rtanja dala postaviti kapelico, ki naj bi jo gradilo kar tisoč delavcev. Kapelico so pozneje zrušili, saj so iskali zaklad, ki naj bi ga Greta skrila pod njo. Greta je kmalu zatem umrla in ker rudnik ni bil več vzdrževan, je v njem prišlo do večje nesreče, zaradi česar ga je država zaprla. Ljudje so se odselili in Rtanj danes šteje le okrog 60 prebivalcev. Še bi lahko pisala o tej nenavadni gori, ki je bila zaradi piramidne oblike zanimiva že v srednjem veku.

Mimo opuščenih rudniških stavb smo se pripeljali v malo vasico Rtanj. Naši prijatelji – zdaj že lahko tako napišem – so nas vodili po stezici, ki se je dvigala skozi gozd. Počasi smo se vzpenjali in fotografirali rožic smo ugotavljali, da je cvetje na gori podobno kot pri nas. Seveda smo na tistem zaman upali, da bomo videli srbsko ramondo, rožico, ki raste kot endemit na tej gori. Pot skozi gozd je minevala v prijetnem razpoloženju in prišli smo na sedlo, kjer se je gozd odprl in pred nami se je oblikovala gora v obliki piramide, le vrh so zastirale meglice. Ker pobočja prej zaradi meglic nismo mogli videti, smo ga tokrat z

Gorski kosmatinec, zelo podoben pri nas poznani velikonočnici Foto Jana Remic

občudovanjem opazovali in fotografirali. Domačini so nas na vrh vodili po jugovzhodnem grebenu, po brezpotju. Bilo je neverjetno dišeče, kot bi se znašli v velikem botaničnem vrtu in le močan veter je onemogočal, da bi fotografi ostali kar med cvetjem na gori.

Veter je bil vse močnejši in hladnejši in kmalu smo bili vsi oblečeni, nekaterim smo pomagali v strmini z vzpodbudno besedo, včasih s ponujeno roko. Tik pod vrhom smo med ostalim cvetjem našli šopek kosmatinca, razveseljevale so nas tudi rožnate blazinice dišečega volčina. Med našim napredovanjem je veter opravil čudovito delo in ko smo po dobrih treh urah hoje prispeli do razvalin male cerkvice, je bilo nad nami jasno modro nebo, veter pa se je nekoliko umiril. Uživali smo v prekrasnih razgledih na gozdnato pokrajino daleč naokrog, opazili smo nekaj naselij v dolini, vzeli smo si čas za počitek in vse opravke, ki jih imamo na vrhovih gora. Občutek na vrhu Rtanja je bil izjemen in bili smo neizmerno zadovoljni, ker smo obiskali goro, o kateri smo že precej slišali, marsikaj pa nam je zagotovo še neznan. Pozabili smo na utrujenost in kmalu lahkih nog sestopili po zložno spuščajoči se in lepo urejeni planinski poti do planine. Čez kratek čas smo sklenili krog in prišli na sedlo, ki nam je bilo že znano ter nadaljevali pot v dolino.

Ko smo sezuli gojzarje, so naši prijatelji iz Svilajнца ob avtobusu zaplesali kolo in v nekaj minutah so v plesne korake uvedli večino pohodnikov ... Čez čas smo se odpeljali, Rtanj z značilno obliko piramide pa je ostal daleč za nami, a hkrati v čudovitem spominu vseh.

Bil je zadnji večer našega bivanja v Srbiji in gostitelji so nas povabili na večerjo. Ni ostalo le pri večerji, presenetili so nas. Predsednica društva Srbijanka se je zahvalila vsakemu posamezniku za doprinos k planinskemu športu in za vzpon na Beljanico ter s simboličnimi darili ob 150-letnici, ki so jo

Na vrhu Rtanja, ob ruševinah kapelice
Foto Jana Remic

Sestop v vrha Rtanja
Foto Jana Remic

praznovali. Tudi naša vodnica Mojca je pripravila nekaj daril za Svilanjčane, prispevali so jih občina Radovljica, vodniški odsek PD Radovljica in PD Radovljica. Po uradnem delu so zaigrali njihovi godci, zapeli so – in, saj poznamo naše prijatelje, ki so nas tako lepo sprejeli: dogajanje se je začelo šele potem, z glasbo, plesom in druženjem, ki je trajalo dolgo v

noč. Naše bivanje in pohode v Svilajncu sta delno financirala občina Radovljica ter PD Radovljica. Hvaležni smo vsem prijateljem iz Svilajncu za srčen in topel sprejem, prijateljska druženja in skupaj prehojene poti. Zavedamo se, da je v korist vseh nas, da se prijateljstva, ki so se stekala, tudi ohranijo. Kot je rekel Rado Obid v uvodu tega zapisa: "Naj prijateljstvo preživi politične zdrahe, režime in vojne in naj živi!" Svet vseh nas bo tako lepši in bogatejši za vrsto prelepih doživetij. ○

NAJBOLJŠI OUTDOOR FILMI LETA

TERREX
PRESENTS

EOFT |||||
EUROPEAN OUTDOOR FILM TOUR 2025

10% POPUST

Popust za spletne vstopnice za člane PZS

Koda:

Uporabno samo na **SPLETU**

**ZAGOTOVITE
SI VSTOPNICE!**

EOFT.EU

20. 10. 25 LJUBLJANA
24. 11. 25 CELJE
25. 11. 25 LJUBLJANA

26. 11. 25 LJUBLJANA
27. 11. 25 LJUBLJANA

28. 11. 25 KRANJ
30. 11. 25 MARIBOR

VSTOPNICE NA VOLJO V

IGLU SPORT

YETI

DEFENDER

PRODUCED BY **MOVING**
MOUNTAIN ADVENTURES

Žarko Rovšček

Spomin na klene Slovence za rapalsko mejo

Zorko Jelinčič (1900–1965)

»Nanj se lahko zaneseš kot na skal«, je kratko predstavil Zorka Jelinčiča Klementu Jugu poznejši pisatelj Vladimir Bartol.

Jelinčičev portret slikarja Jožeta Cesarja v koči na Črni prsti

Foto Žarko Rovšček

To je bilo v začetku skupnega študija leta 1919 na ljubljanski filozofski fakulteti. Skoraj pet let pozneje ali dobre tri tedne pred Jugovo smrtno nesrečo v zahodnem delu Triglavske severne stene preberemo zapis v njegovem dnevniku (17. 7. 1924): »Zorko primahal. Vso noč je hodil. On je držal besedo brez obljub.« Z nekaj besedami je zajel eno glavnih osebnostnih lastnosti svojega soplezalca, gornika in stanovskega tovariša. O vsem bi lahko sodili tudi njegovi številni sodobniki in sopotniki, ki so z njim sodelovali v gorah in narodnem boju za dokončno priključitev Primorske matični domovini. Žal jih skoraj ni več med nami. Ostaja le spomin na tega legendarnega gornika, alpinista, rodoljuba in borca za osnovne državljanske pravice Primorcev.

Rojen 5. marca 1900, se je pred šestdesetimi leti dokončno poslovil (13. julija 1965), potem ko je omagal za posledicami vseh mogočih »zdravil« v fašističnih ječah. Od leta 1965 nosi koča na Črni prsti njegovo ime.

»Naj stane, kar stane!«

Razmišljanje Zorka Jelinčiča v trenutku, ko se je ne glede na ceno odločil vse svoje življenjske sile posve-

titi boju proti fašizmu, dodatno osvetljuje njegov neupogljivi značaj in trpko življenjsko zgodbo.

Po rojstvu v Logu pod Mangartom je odrasčal na Ilovici pri Podmelcu na Tolminskem, kjer je služboval njegov oče, zavedni slovenski učitelj in prosvetni aktivist. Šolanje ga je nato iz domačega kraja vodilo na cesarsko-kraljevo realko v Idriji (1911–1918). Soška fronta je prinesla begunstvo njegove številne družine. Ko je odslužil avstro-ogrsko vojaško obveznost, je ob koncu prve svetovne vojne skupaj z rojaki dočakal italijansko zasedbo Primorske. Nekdanje avstro-ogrške vojake so kot politično nesprejemljive že kmalu osamili v taborišča. Zorko se je temu izognil tako, da je ilegalno prečkal državno mejo in se vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, kjer je spoznal stanovskega in gorniškega tovariša in soplezalca Klementa Juga. Njegova močna osebnost je zaznamovala Jelinčičevo nadaljnje življenje in nazore. Medtem ko se je priključil študentskim demonstracijam proti sklepom pariške mirovne konference, ki je zapečatila usodo Primorske, je bil tudi tajnik Združenja jugoslovanskih visokošolcev iz Italije. Nadomeščanje domačih državnih uslužbencev z Italijani je popolnoma razkrilo namere novih oblasti, da Primorsko poitalijanijo.

V trenutkih slabe vesti, ker se je umaknil v Jugoslavijo, je vse bolj spoznaval, da je njegova usoda, »pa naj bo kakršnakoli ...«, tesno povezana s primorskimi rojaki onstran vsiljene meje. Spremenil je prvotne življenjske načrte o znanstveni karieri in sprejel vsa posledična tveganja. Ob prvih povojnih volitvah v Italiji (15. maja 1921), zadnjem vzdihljaju demokracije pred popolno prevlado fašizma, je skupaj s Klementom Jugom in Francem Štrukljem na skrivaj prestopil zasneženi greben Rodice in tako kot drugi napredni primorski študentje oddal glas za slovenske predstavnike v rimskem parlamentu. Kot zaprisežen gornik se je v času študija družil z ljubljanskimi skalaši. V začetku zanj prelomnega leta 1924 je ustanovil ilegalni planinski klub Krpelj, ki je združeval zavedne ljubitelje gora in jamarstva v Posočju, in pozneje absolviral na univerzi. Istega leta sta ga močno prizadela smrtna nesreča prijatelja Klementa Juga in očetovo nenadno slovo.

Kot drugi najstarejši je moral prevzeti skrb za preostalih sedem otrok številne družine. To je pospešilo njegovo odločitev za prekinitve skoraj dokončanega študija in prevzem nalog tajnika Zveze prosvetnih društev v Gorici. Izgoreval je v obnovi in ustanavljanju številnih novih prosvetnih društev na Goriškem. Ko je naslednje leto postal tudi tajnik narodno liberalnega in radikalno usmerjenega Ferialnega društva Adrija, se je še bolj povezal tudi z napredno šolajočo se mladino, ne glede na politične razlike. Od sredine leta 1927 se je stopnjevalo nasilno ukinjanje slovenskih društev in tiska, ki ni prizanašalo niti gospodarskim ustanovam.

Jelinčič je v tem težkem položaju za slovenski živelj na Primorskem z učinkovitim organizacijskim delom na podeželju spodbujal prehod v ilegalno delo in netil zaupanje v prihodnost. Člani Adrije in prosvetnih društev so postali glavni zaupniki ilegalne protifašistične organizacije TIGR. Njene ustanovitve v septembru 1927 na Nanosu se je kot eden glavnih pobudnikov udeležil tudi Zorko Jelinčič. Oblasti so mu bile vse bolj za petami, še lažje med okrevanjem po poškodbi hrbtenice v gorah (zdrs med reševanjem na snežišču pod Višem leta 1928, op. a.). Nema lokrat se mu je komaj uspelo izmakniti budnemu očesu oblasti, da je prisostvoval kateremu izmed sestankov dijaških srenj ali vodstva TIGR-a. Njegovo trdno odločitev za delo v narodnem odporu (»Naj stane, kar stane!«) niso omajale niti posamezne, bolj ali manj opozorilne aretacije, ko so ga ob pomembnejših državnih praznikih ali obiskih kakega fašističnega veljaka za kakšen dan ali dva vtaknili v ječo (»žehtnico«).

13. marca 1930 so ga aretirali. Na medijsko odmevnem procesu pred posebnim sodiščem v Rimu je bil poleg drugih tigrovcev, ki jih je fašistični propagandistični tisk označeval s »slovanskimi« ali »slovenskimi teroristi«, obsojen na dvajset let ječe. Po različnih pomilostitvah je odsedel devet let. Med kratkim bivanjem na prostosti na pragu druge svetovne vojne se je njegovi hčerki Radi pridružila še mlajša sestra Jasna, a je njeno rojstvo povezano z žalostno izgubo matere na porodu, Zorkove žene in znane aktivistke Fanice Obid.

Iz pretekle obsodbe ga je bremenila še oznaka politično »nevarne« osebe, kar je pomenilo, da ga je treba v določenih okoliščinah ponovno zapreti, v primeru vojne pa konfinirati. Ko je dva meseca pozneje Italija vstopila v vojno, so ga skupaj z drugimi zavednimi Primorci odpeljali v taborišče na jugu Italije. Skrb za novorojenko je prevzela zavedna svakinja Vika. Zorko je drugi del svoje jetniške kalvarije zaključil šele ob kapitulaciji Italije. Močno oslabelemu se je uspelo prebiti čez zavezniško-nemško fronto v partizansko bazo NOVJ v Bari. Po zasilnem okrevanju je bil imenovan za člana predsedstva PNOO za Slovensko primorje in je v Trstu leta 1945 prevzel naloge v. d. načelnika Kulturno-prosvetne komisije in odgovornega za umetnost in ljudsko prosveto. Življenjsko poslanstvo je sklenil ob številnih družbenih funkcijah v politično razrvanem povojnem Trstu. Zavezniška uprava Slovencem ni prinesla pričakovanega, zato se je razočaran posvetil predvsem domoznanskemu raziskovalnemu in publicističnemu delu (nad 400 objav s področja slovenskega imenoslovja na Tržaškem, etnografije, zgodovine in kulture).

Planinstvu zvest

Zorko Jelinčiču sta bila planinstvo in alpinizem položena v zibko. Spremljala sta ga od prvih izletov z očetom, ko je na pobočjih Jalovnika uzrl svojo prvo ocnico. Prevevala sta njegovo delo v protifašističnem odporu in neštete ilegalne prehode preko bohinjsko-tolminskih vršacev. Potem ko je Klementa Juga prvič povabil v gore, je ta postal izborni plezalec in bil pogosto njegov tovariš na vrvi. Po končani drugi svetovni vojni je bil soustanovitelj in prvi predsednik Slovenskega planinskega društva v Trstu (1946–1965), do razpustitve tudi predsednik Zveze primorskih PD (1946–1947) in od leta 1948 naprej član glavnega odbora PZS.

60-letnica poimenovanja koče na Črni prsti

Konec junija 2025 so predstavniki SPD Trst na čelu s predsednico Loredano Gec na Črni prsti počastili pomemben jubilej. Nekdanja predsednica Marinka Pertot je predstavila navezanost Tržačanov na gore, ki je tik pred začetkom prve svetovne vojne botrova-

Novejša podoba koče na Črni prsti, pomembne planinske postojanke na 7-urni poti od planine Razor po Bohinjsko-Tolminskem grebenu. Od leta 1965 nosi ime Zorka Jelinčiča.

Foto Miljko Lesjak

Predsednik PD Podbrdo Tomaž Štenkler je ob 60-letnici poimenovanja kočice po Zorku Jelinčiču prevzel spominsko plaketo iz rok predsednice SPD Trst Loredane Gec.

Foto Barbara Žetko

la načrtom takratnega SPD Trst, da se z zgraditvijo svoje postojanke v slovenskih gorah približa svojim slovenskim rojakom. Zaradi obeh svetovnih vojn in njihovih posledic je žal ta želja ostala na papirju. PD Podbrdo je današnja kočica na Črni prsti prevzelo od nekdanjega PD Most na Soči.

10. oktobra 1965 so predstavniki primorskih planinskih društev na posvetu v Podbrdu sprejeli sklep o poimenovanju kočice po Zorku Jelinčiču. Simbolično so hoteli poudariti njegovo vlogo v boju Primorcev za osvoboditev izpod fašističnih okovov in spomniti na njegove pogoste, tudi ilegalne obiske in prehode teh gora. Obnovljena planinska postojanka je bila predana svojemu namenu le slabo leto po poimenovanju ob številni udeležbi domačih in drugih planincev. Med njimi so poseben pečat slovesnemu dogodku vtisnili naši Slovenci iz Trsta. Če k temu dodamo še nekdanjo neuresničeno željo tržaških slovenskih planincev, je njihov letošnji vzpon na Črno prst prevečala simbolika. Posebna spominska plaketa, ki so jo izročili podbrškimi sovrstnikom, izraža njihovo hvaležnost nekdanjemu predsedniku društva za njegov prispevek k razvoju slovenskega planinstva na Tržaškem, in sicer – pridružila se bo Jelinčičevemu portretu slikarja Jožeta Cesarja v spominskem kotičku kočice. Svoje spomine na njeno odprtje leta 1966 je strnil tudi Zorkov sin, pisatelj in alpinist Dušan Jelinčič, ki se je takratnega slavlja udeležil kot otrok. Poudaril je, kako pomembo je bilo

Dušan Jelinčič: »Letos se torej spominjamo 60. obletnice Jelinčičeve smrti, ki pade natanko na 13. julij [...], torej simbolično na dan požiga Narodnega doma v Trstu ...«

Foto Barbara Žetko

poimenovanje kočice po katerem od članov TIGR-a v časih, ko so zapostavljali njihov pomen za razvoj poznejšega partizanskega narodnoosvobodilnega boja. Jelinčiču na čast so leta 1986 na Ilovici pri Podmelcu odkrili spominsko ploščo, leta 2000 pa so ob postavitvi doprsnega kipa poimenovali tudi mestno ulico v osrčju Nove Gorice. Kar nekaj knjig, med njimi tudi zadnji roman Dušana Jelinčiča *Šepet nevidnega morja, dvanajst tablet svinca*, osvetljuje njegovo življenjsko pot.

Kadar beseda drži

Kolikokrat je Jelinčič v svojem življenju »držal besedo«, obljubo – in koliko ga je ta čvrsta osebna drža stala? To je storil zavestno in tudi za ceno lastnih žrtev, s katerimi ga je »obdarila« usoda ali pa jih je »zakrivil« prav s svojim klenim značajem. Kadar je šlo za narodnostne pravice Slovencev v nekdanji Julijski krajini, za biti ali ne biti, je bil do sebe še posebej neizprosilen. Smo že kdaj poskušali držati besedo, tudi za ceno neljubih posledic? Zgledov pokončne drže povsod okoli nas ne manjka, a so žal vse redkejši. Eden izmed njih je z opominjajočim duhom, ki lebdi nad časom, tudi Zorko Jelinčič. ●

Člani SPD Trst in PD Podbrdo na slovesnosti 28. junija 2025

Foto Barbara Žetko

O izzivih in osebni rasti v planinstvu

Valentin Batalaku

Sprejemanje izzivov je bilo vedno v središču naše planinske poti. Soočanje z vsakim vrhom in potjo je dokazalo moč odpornosti in odločnosti, da se dvignemo nad nepredvidena tveganja. Izkušnje zadnjih petdesetih let so me naučile, da vsaka ovira ni le ovira, ki jo je treba premagati, temveč priložnost za rast, učenje in poglobljeno razumevanje gorskega sveta in nas samih.

*Titov Vrh,
Šar planina
Foto Nit Gashi*

Gore lahko razkrijejo naš pravi jaz in nas izzovejo, da se soočimo z lastnimi strahovi. Ko razmišljam o svojih začetkih v planinskem društvu ShB "Sharri" Prizren, se spominjam, kako je bil vsak vzpon po razgibanih poteh Šarskega gorovja poln negotovosti. Nepredvidljivo vreme, zastrašujoči vzponi in fizični naporji so preizkušali moje meje. Vendar sem v trenutkih teh preizkušenj prejel najdragocenejšo lekcije. Naučil sem se, da se vztrajnost kali v ognju izzivov, in z vsakim doseženim vrhom je rasla moja samozavest. To spoznanje je postalo gonilna sila, ki me je gnala k osvajanju vse težjih gora in prav vsaka je predstavljala nov korak k osebni rasti. To izkušnjo nosim s seboj in jim dodajam nove tudi v čudovitih gorah in hribih Slovenije.

Še več, izzivi, s katerimi sem se soočal v gorah, so se zrcalili v mojem poklicnem življenju. Usklajevanje strasti do planinstva z vsakodnevnim delom je zahtevalo disciplino in pametno upravljanje s časom. Z vsakim izzivom v moji karieri se mi je okrepilo prepričanje, da rast pogosto izhaja iz nelagodja, ki ga premagamo, ko presežemo znane meje. Gore so me naučile, da uspeh ni le doseganje vrha, ampak tudi pot in lekcije, ki se jih naučimo na poti.

Ko razmišljam o svoji dediščini iz rojstnega kraja, razumem, kako so me izkušnje naših planinskih predhodnikov naučile vrednot neutrudnega dela in predanosti do naših slikovitih gora. Te vrednote

so bile ključne, ko sem premagoval planinske izzive. Vsak vzpon je odražal mojo identiteto, ki jo je oblikovala bogata tapiserija mojega odrasčanja. Sprejemanje izzivov mi je omogočilo, da sem se globoko povezal s svojimi koreninami, medtem ko sem si utiral pot skozi dih jemajočo lepoto gora.

Na koncu je bilo sprejemanje izzivov temelj moje planinske poti. Vsaka preizkušnja je prispevala k moji rasti ter oblikovala planinske veščine in identiteto. Ko še naprej raziskujem nova obzorja in navdihujem mlade planince, se zavedam, da se izzivov ne smemo bati, ampak jih moramo sprejeti z odprtimi rokami. To so odločilni trenutki, ki nas ženejo naprej, oblikujejo duha in nas opominjajo na osebno moč. V tem čudovitem športu je vsak izziv klic k pustolovščini, priložnost za vzpon in rast. Zato bi rad poudaril tri ključne razsežnosti za vzdrževanje planinskih aktivnosti:

Pot prijateljstva v svetu planinstva

V gorah daleč od vsakdanjega kaosa se prijateljstva tkejo v osrčju pustolovščine. Vsak vzpon prinese edinstveno mešanico izzivov in zmage ter ustvari vezi, ki presegajo običajne. Kot planinci smo bili priča preobrazbeni moči teh izkušenj, kjer skupne zmage postavijo temelje za trajna prijateljstva. Druženje, ki se razvije med vzponi, in trenutki ob tabornem ognju prepletajo niti, ki tkejo naša življenja, na ravni vzajemnega spoštovanja in razumevanja.

Vsaka dejavnost je potovanje ne le v globine narave, temveč tudi v globine naših duš. Gore služijo kot kulisa za osebna odkritja, kjer se smeh meša s solzami, zmago slavje pa praznujemo z enako vnemo kot premagujemo ovire. V teh skupnih izkušnjah odkrivamo svoje prednosti in slabosti ter neomajno podporo, ki nam jo nudi aktivnost v skupini. Povezave, ki se vzpostavijo v trenutkih veselja in nemira, ustvarijo prijateljstva, ki lahko trajajo vse življenje in temeljijo na medsebojnem zaupanju in skupni ljubezni do gora.

Na vrhu
Mangarta
Foto Valentin
Batalaku

V planinski skupnosti najdemo občutek pripadnosti, ki ga je drugje pogosto težko ponoviti. Veselimo se dosežkov drug drugega, pa naj gre za dosego zahtevnega vrha ali preprosto premagovanje osebnega strahu. Vsaka skupna zgodba in spodbudna beseda krepi vezi. Ta občutek skupnosti je še posebej pomemben za tiste, ki jih je oblikovala naša dediščina, saj ta prijateljstva odražajo bistvo naše identitete. Opominjajo nas, da v svojih prizadevanjih nismo sami in da so naša potovanja obogatena s prijateljstvi, ki jih ohranjamo. Redna druženja v okviru društev, bodisi na poteh bodisi na lokalnih prireditvah, ohranjajo duh povezanosti. Sodelovanje v skupnih projektih, kot so pobude za upravljanje okolja ali programi pomoči skupnosti, se te vezi poglobijo, saj tako vračamo okolju, ki nam je veliko dalo.

Navsezadnje prijateljstva, ki jih gojimo v gorah, odražajo naše skupne strasti in želje. Opominjajo nas na lepoto sodelovanja in pomen medsebojnega spodbujanja. Ko razmišljam o svojem potovanju po slikovitih vrhovih in dolinah, sem neskončno hvaležen za prijatelje s Kosova in iz Slovenije, ki so mi stali ob strani. Skupaj smo raziskovali gorske višave in se potopili v globine prijateljstva ter ustvarili zapuščino, ki bo ostala za prihodnje generacije. Resnično je vredno uživati v lepoti narave in gojiti prijateljstva med narodi in med nami!

Navdihovanje mladih za gorske pustolovščine

Navdihovanje mladih za gorske pustolovščine je klic, ki globoko odzvanja v duhu vsakega planinca. Ko razmišljam o svojem dolgoletnem ukvarjanju s planinstvom, se zavedam, da so gore oblikovale mojo identiteto in mi dale privilegij, da sem bil priča preobrazbeni moči pustolovščine. Vsak vzpon, vsak izziv, s katerim se soočimo, in vsak dih jemajoč razgled so me naučili neprecenljivih lekcij, ki sem jih dolžan deliti z drugimi. Z deljenjem izkušenj lahko v drugih prižgemo iskrico in jih spodbudimo, da stopijo v neznano.

Gore razkrivajo možnosti, ki se skrivajo v nas. Ko stojimo ob vznožju visokega vrha, je lahko obseg izziva nepojmljiv. Vendar v trenutkih dvoma in strahu odkrijemo moč. Bil sem priča neštetim posameznikom, ki so se s preizkušanjem svojih meja spremenili v samozavestne pustolovce. Upam, da bom z deljenjem svojih zgodb o vztrajnosti navdihnil druge, da se soočijo s strahom in se podajo na pot, ter jih spomnil, da se vsaka velika pustolovščina začne s prvim korakom v neznano.

Družinska dediščina ima ključno vlogo pri oblikovanju naših strasti in ciljev. Ker sem odrasčal v Prizrenu, obkrožen z obrtništvom in pridnostjo, sem že zgodaj spoznal vrednost trdega dela in predanosti. Te vrednote so bile ključne za mojo planinsko kariero. Z deljenjem svoje poti se želim povezati z ljudmi iz podobnih okolij in pokazati, kako so naše korenine lahko vir moči.

Druženje in podpora, ki ju najdemo v planinski skupnosti, sta bistvenega pomena za spodbujanje pustolovskega duha med mlajšimi generacijami. V svoji karieri sem imel srečo, da sem bil del skupine, ki je slavila skupne dosežke in hkrati spodbujala vsakega člana. S temi izkušnjami želim poudariti pomen sodelovanja in mentorstva pri iskanju pustolovščin. Kadar ljudi spodbujajo in podpirajo vrstniki, je bolj verjetno, da bodo naredili prvi korak proti goram ter odkrili občutek pripadnosti in namen, ki jih lahko vodi skozi življenjske izzive.

Dokumentiranje kot orodje za razmislek v planinstvu

Pisanje služi kot močno orodje za razmislek, saj planincem omogoča, da se poglobijo v izkušnje, ki oblikujejo njihovo identiteto. V petdesetih letih ukvarjanja s tem čudovitim športom sem odkril, da pisanje ne pomaga le pri dokumentiranju vzponov, temveč ponuja tudi edinstven objektiv, skozi katerega lahko razumemo svoja potovanja. Vsak vzpon, vsak izziv in vsak trenutek zmago slavja je mogoče ujeti v besedah, s čimer se bežni spomini spremenijo v trajno zapuščino. Pisanje postane ogledalo, v katerem se zrcali naša osebna rast in lekcije, ki smo se jih naučili.

V čudovitih gorskih pokrajinah, kjer je zrak redkejši, poti pa bolj strme, sem se poleg fizičnih izzivov srečal tudi z globokimi trenutki introspekcije. Pisanje nam omogoča, da te trenutke izrazimo, vidimo kaos pustolovščine in najdemo v tem jasnost. Ne glede na to,

ali gre za čustva ob doseganju vrha ali obup ob soočanju z nenadno nevihto, vsaka izkušnja postane pripovedna nit našega življenja. Z dokumentiranjem zgodbe ne ohranjamo le spominov, temveč ustvarjamo tudi vir za tiste, ki si prizadevajo hoditi po istih poteh. To skupno znanje krepi občutek skupnosti med planinci in spodbuja, da se učimo iz izkušenj. Poleg tega nas pisanje sili, da se soočimo s svojo zapuščino in vrednotami, ki so nam jih vcepili naši planinski predniki, veterani. Vsaka beseda je poklon našim koreninam in nas opominja, da gore, na katere se vzpenjamo, niso le fizični izzivi, temveč tudi odsev naše identitete.

Ko pišem o svojih izkušnjah, razmišljam tudi o širših posledicah planinstva v družbi. Pogledi na pravno infrastrukturo, ki spremlja naše pustolovščine, nas opominjajo, da moramo v gorah iskati svobodo, vendar moramo sprejeti tudi odgovornosti. Pisanje o teh vidikih nam omogoča, da se ukvarjamo z etičnimi razsežnostmi našega športa, pri čemer poudarjamo

pomen okoljskega upravljanja in sodelovanja s skupnostjo. Upam, da bom z deljenjem spoznanj o teh ključnih temah navdihnil kolege planince, da bodo svoje strasti uresničevali z občutkom odgovornosti do narave in drug do drugega.

Za konec naj povem, da pisanje ni le dokumentacijsko dejanje, temveč pot do globljega razumevanja in povezanosti. Ko se ozrem nazaj, ugotavljam, da ima vsaka zapisana beseda moč, da navdihuje, izobražuje in odraža bistvo našega skupnega planinskega duha. Spodbuja nas, da se soočimo z izzivi, proslavljamo zmage in, kar je najpomembneje, priznavamo zapleteno prepletanje in križanje izkušenj, ki oblikujejo to, kar smo. S pisanjem lahko zagotovimo, da bodo naše pustolovščine odmevale tudi po koncu našega življenja, saj tako ustvarimo dediščino navdiha za prihodnje generacije planincev. Vse, kar je bilo poudarjeno zgoraj, se razblini, če planinska društva tega ne dokumentirajo in arhivirajo. To je cena planinstva! ●

*Brod, Šarsko gorovje
Foto Nit Gashi*

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE
ALPINE
ASSOCIATION
OF SLOVENIA

PLANINSKI KOLEDAR

2026

VABLJENI K NAKUPU

Naročila sprejemamo po e-pošti
koledar@pzs.si

v spletni trgovini
<https://trgovina.pzs.si>

in na brezplačni tel. številki
080 18 93 (24 ur na dan, vse dni v letu)

Cena z DDV: **5,90 €**

Tičarjev dom na Vršiču

DR. JOSIP TIČAR, 1875-1946
 ZDRAVNIK, PLANINEC, GORSKI REŠEVALEC
 STRIP: LJRŠKA BODEC, MATJAZ BERTONCELJ

ROJEN V TRBOJAH, NA MATERINO ŽELJO, DA GRE ZA DUHOVNIKA, SE VPIŠE V FLOJZEVIŠČE (DANES JE TAM TEOLOŠKA FAKULTETA).

TA KNJIGA JE V NASPROTJU Z NAŠIM UČNIM NACRTOM!

JOSIPA SO IZKLJUČILI IZ ZAVODA. POZNEJE JE DOŠTUDIRAL MEDICINO.

1903. JE POSTAVLJEN ZA OKROŽNEGA ZDRAVNIKA V KRANJSKI BORI, KJER JE USTANOVIL TUJSKO-PROMETNO (TURISTIČNO) DRUŠTVO, NAREJIL JAVNO RAZSVETLJAVO, UREDIL KOPALIŠČE.

1907-1910 JE ŽUPAN K.B.

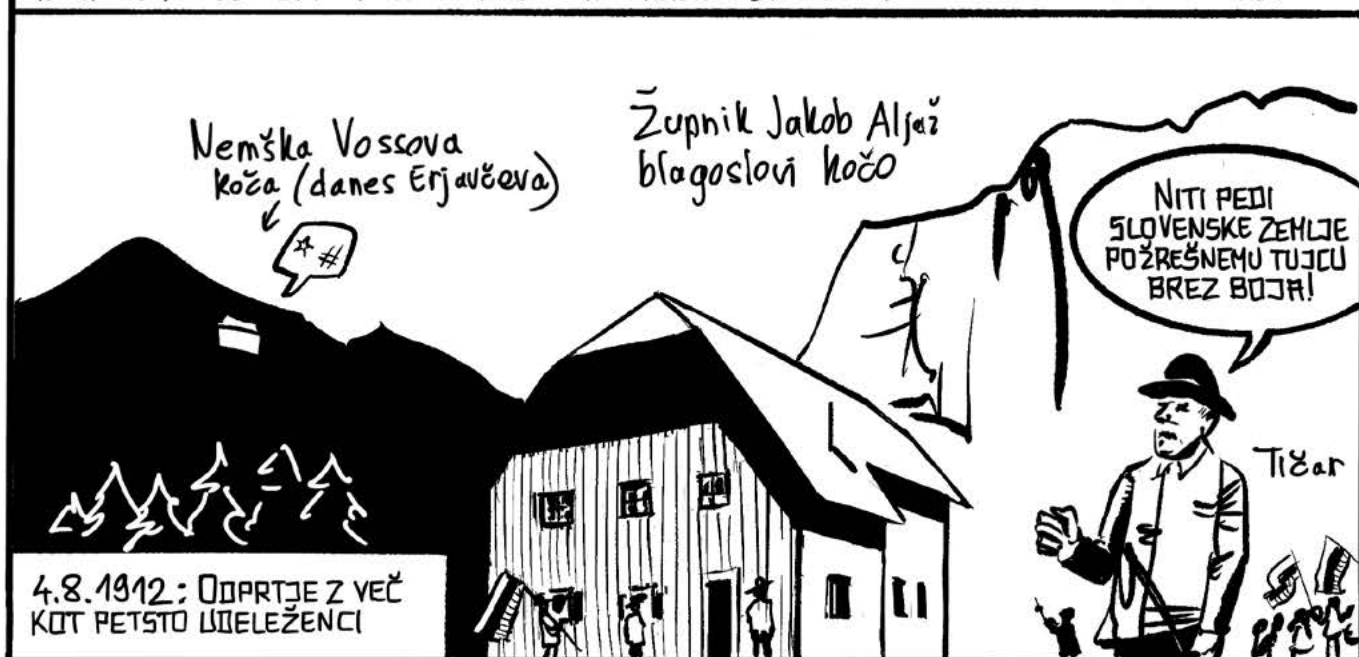
AKTIVNI PLANINEC, USTANOVNI ČLAN IN VEČLETNI PREDSENIK KRANJSKOGORSKE PODRUŽNICE SPD.

ORGANIZIRAL JE REŠEVALNE AKCIJE GORSKIH PONESREČENCEV, KI JIH JE BILNO VEČ.
5.4.1912: VELIKA REŠEVALNA AKCIJA S POLEDENELEGA STOLA.

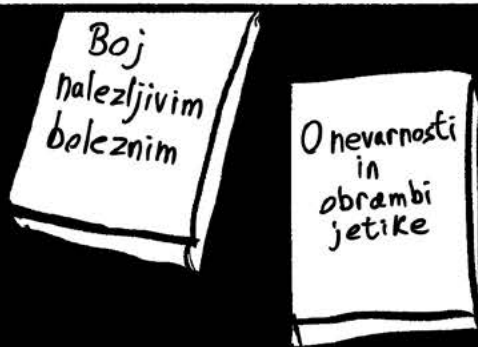
16.6.1912: USTANOVNA SEJA PRVE REŠILNE POSTAJE SPD (IN S TEM SLOVENSKE GRS - GORSKO REŠEVALNE SLUŽBE)

TIČAR JE VEČ LET ISKAL PROSTOR IN SE ZAVZEMAL ZA GRADNJO SLOVENSKE KOČE NA VRŠIČU.

4.8.1912: ODPARTJE Z VEČ KOT PETSTO UDELEŽENCI

OD L. 1919 JE ZDRAVNIK ŽELEZNIŠKEGA BOLNIŠKEGA SKLADA V LJ. JZ SKRBI ZA JAVNO ZDRAVJE JE ZA ŠIRŠE MNOŽICE NAPISAL DVE KNJIGI.

L. 1922 POSTANE PREDSEDNIK SLOVENSKEGA ZDRAVNIŠKEGA DRUŠTVA.

PO 2. SVETOVNI VOJNI SO KOČO V ZELO SLABEM STANJU PREVZELI JESENŠKI PLANINCI...

... JO PRENOVILI IN PONOVNO DOPRU L. 1946 TER PREIMENOVALI V TIČARJEV DOM. KONEC.

Matjaž Čuk

Solzica

U dolini Kaghan, 3. del

Razočaranje po spodletelem trekingu, ki je bil moj glavni cilj v tej dolini, je bilo veliko. Verjel in zaupal sem domačinom, ki so trdili, da poznajo pot, pa se je na koncu izkazalo, da so v turistu iskali samo priložnost za zaslužek. In so *zamočili*. Še danes ne vem, ali namerno ali pa so mislili, da bom zadovoljen že s tem, da me bodo nekam peljali, pa kamorkoli že.

Veliko sem si obetal od te poti, ki mi ni bila usojena. Širne razglede z visokih travnatih prelazov, pravljica ledeniška jezera, v katerih se ogledujejo bele gore v čudoviti pokrajini Kašmir, in vznemirjenje zaradi neznane poti, ki bi jo prehodil. A sem padel na realna tla. S še eno izkušnjo več v Pakistanu. Na svoji koži sem občutil, da je dolina, razen slovitega jezera Saiful Muluk in njegovega izhodišča mesteca Naran, popolnoma turistično neobljudena. Že dejstvo, da v treh dneh, odkar sem tukaj, nisem videl niti enega tujca, bi mi moralo povedati veliko. Ali sem nemara naivno verjel, da premožni Pakistanci iz velikih mest pridejo sem zato, da bi hodili več dni po zapuščenih poteh in visokih prelazih? Izkušnja je prinesla kruto spoznanje, da bi v gorah nad dolino prej srečal medveda ali celo snežnega leoparda kot pa turista in da so to morda gore prihodnosti.

Noori Top

Kakor koli že, neprespana noč, polna razmišljanj, me je pripeljala na začetek. Kam? Kam v tej dolini? Odgovor preložim na poznejši čas. Jutro je prelepo in predragoceno, da bi ga zapravljal s tuhtanjem in načr-

tovanjem poti za naslednje dni. Sultana ob dogovorjeni uri ni, zato mu na hitro načekam na listek, kaj si želim. Danes ga ne potrebujem in pozno popoldne ali zvečer se bova pogovorila o možnostih, ki so na voljo. Ves dan bo imel čas, da najde zanimive cilje in ljudi, ki bi nama pomagali pri njihovi uresnitvi.

Grem v čudovit dan, obsijan s toplimi sončnimi žarki, ki so stopili razočaranje včerajšnjega dne in mi pričarali nasmeh na ustnice ter prižgali iskrice v očeh. Živi se za sedanost, za ta trenutek. Noori Top, visoki prelaz je moj cilj in veselim se vznemirljivega dne. Cesto na 3949 metrov visok prelaz med provincama Kyhber Pakhtunkhawa in Azad Kašmir je zgradila pakistanska vojska leta 1998 med kargilsko vojno. Danes se uporablja za turistične namene. Obiski so zelo redki. Tujcev ni, razvajene premožne Pakistance iz velikih mest, ki množično romajo na turistično točko, jezero Saiful, pa ta dolgotrajna, težavna vožnja ne zanima. Zato je cesta redko obiskana, slabo vzdrževana in pravi izziv za ljubitelje adrenalina. Tja odhajam s prijaznim voznikom džipa, ki dobro govori angleško in bo danes moj vodnik in sopotnik.

Izlet na prelaz

Noori Top

Foto Matjaž Čuk

Izhodišče je vasica Jalkhand, kjer se ustaviva na čaju. Nad vasjo se cesta strmo vzpne, nato pa prečno reže pobočja visoko nad dolino. Okolica je slikovita, beli kopasti oblaki se zbirajo nad grebeni. Globoko spodaj je reka, ob njej pastirska naselja. Skoraj tri ure potrebujeva do visokega prelaza Noori Top. Na drugi strani je pakistanski del Kašmirja. Dobre pol urice si privoščim na vrhu. Izlet je majhna tolažba za izgubljeni trekking. Tod nekje bi moral hoditi s prelaza na prelaz. V daljavi slutim doline, ki sem si jih želel obiskati. Srce nemirno bije in hrepeni po neizpolnjeni poti. Sedem nazaj v džip. Odpraviva se po isti cesti, po kateri sva prišla. Vreme še vedno drži, le oblaki so že malo temnejši. V vasi Jalkhund mi prijazen voznik pokaže pot do bližnjega jezera. Skoraj okroglo jezerce leži v globoki kotanji, prav zanimivo. Obhodim ga okrog in okrog. Vedno rad hodim okrog jezer. Odsevi in podobe gora ter pokrajine na gladini, ki se spreminjajo z vsakim metrom prehojene poti, me vedno znova očarajo. Škoda, da ni več sonca. Ob petih sva doma, v Naranu. Lep in zanimiv izlet je bil, prav lepo sva se imela.

Izlet

Medtem ko sem užival na izletu, je Sultan delal. Predstavi mi starejšega moža, vodnika. V polomljeni angleščini mi na dolgo in široko razlaga, kdo in kaj je, koliko in koliko ljudi je že vodil, hvali se sem in tja. Name ne naredi ne vem kakšnega vtisa. Ne maram pretirane samohvale. Ne zaupam mu. Ljudi ocenjujem po dejanjih, ne po besedah. A ne rečem nič. Vesel sem, da se je nekaj premaknilo. Da bom imel priložnost še kaj videti v tej dolini. Zmenimo se za tridnevni trekking od jezera Saiful Muluk do baznega tabora pod Malika Parbat, izlet na jezero Ansoo ter nato čez 4100 metrov visoki prelaz Kuca Gali v dolino Siran do vasi Battakundi. Cena 9000 rupij in prevoz. Stari

hoče še danes 6000 rupij akontacije. Ne bo šlo. Dobil bo jutri. Preveč je bilo razočaranj v tej dolini. Denar bom z veseljem dal za dobro opravljeno delo, ne za govorjenje. Še več. Cenim težko delo domačinov, in če bom zadovoljen, bom primaknil tudi napitnino.

Vreme se je poslabšalo. Z nočjo so se pripodili oblaki in začelo je deževati. V dežju dolgo iščeva restavracijo, kjer bi lahko jedel ribe. Končno jo najdeva. RIBE so okusne – račun pa za tukajšnje standarde visok. Kar malo me spominja na ljubo domačo Slovenijo ... Kot vsako noč grem tudi tokrat pozno spat. Potrkavanje dežnih kapelj po pločevinasti strehi me zaziblje v trden spanec.

Prebudim se v čemerno jutro. Stari vodnik že nekaj minut čez pol sedmo sedi pri meni v sobi. Sultana ni. "Kje je Sultan?" mrmra stari bolj sam zase. Skomignem z rameni. Ne vem. Vreme je kislo. Oblačno. Toliko, da ne dežuje. Dvajset minut čez sedem pride Sultan. Voznika džipa ni. Sultan pravi, da je vreme preslabo, da bi šli. Tudi mene je že minilo. Pozno je,

Radovedni pastirčki ob poti
Foto Matjaž Čuk

Neuresničena želja – vrhovi in doline v pokrajini Kašmir
Foto Matjaž Čuk

*Malika Parbat,
najvišji vrh doline
Kaghan
Foto Matjaž Čuk*

možnosti, da bi videl jezero Ansoo, so majhne. Čez pol ure, ko smo se že razšli, je prišel voznik džipa. "Malo sem zamudil," je rekel.

"Da, res je. Malo. Dobro uro in pol ..." je bil moj nejevoljni odgovor.

Torej je pred mano še en prost dan v tej dolini. Danes nam je zagodlo vreme. Zamudil je Sultan, da o vozniku džipa, ki mi že od začetka para živce, niti ne govorim.

Ob devetih izza oblakov posije sonce. Tudi nekaj modrih krp je na nebu. Odločim se za še en izlet z džipom po dolini. Tokrat navzdol in na drugo stran do Kamal Ban Forest Rest House, ene najstarejših zgradb v okolici. Malo čez deseto sem pripravljen. Moj angleški voznik mi je ušel na jezero, zato vzamem najinega zamudnika. Ko odhajam, pred mojo sobo postopa stari vodnik. Da je vreme lepo, da bi kar zdaj šli. Odslovim ga. Prepozno je. Jutri zjutraj gremo. V vsakem vremenu, razen če bo deževalo. Odpeljeva se po dolini navzdol. Prav je, da vidim tudi ta del, ki smo ga ob prihodu prevozili v temi. Ustaviva se v vasi Kaghan. Naredim nekaj posnetkov. Malo nižje je slikovita vasica Kanian. Z glavne ceste zavijeva na stransko in čez most do bližnjega hotela. Tu dobim čaj. Fant, ki govori angleško, mi pove, da je cesta tja, kamor sva namenjena, neprevozna. Hmm, to bi moral moj voznik vedeti, saj je domačin! Ko popijem čaj, mi namigne, naj sedem v džip. Je cesta postala kar naenkrat prevozna? Ali pa mi hoče pokazati, da ne gre? Bomo videli. Že prvi prestop čez manjši plaz je adrenalinski. Džip se precej nagne, a počasi prileze čez. Nato se cesta v strmih ovinkih dvigne na gozdni greben. Sledijo globoke kolesnice in blato. Vožnja je prava, terenska, uživam. Dobro uro in pol porabiva za osem kilometrov do stare hiše sredi gozda. Nazaj grede naredim nekaj lepih posnetkov vožnje in

doline. Ob treh sva v Naranu. Zadovoljen sem. Nekaj sem doživel, dan ni bil vržen stran. Voznik je danes za spremembo odlično opravil svoje delo.

Zakleta dolina

Ob šestih sva s Sultanom zmenjena s starim vodnikom. Vse je v redu. Jutri gremo. Stari spet sitnari za denar. Hoče 6000 rupij predujma. Ko ga vprašam, zakaj bo potreboval ta denar čez noč, molči. To trdovratno vztrajanje se mi zdi sumljivo. Ko se bomo jutri zjutraj odpeljali, bo dobil. Ko vidi, da ne bo nič, odneha. S Sultanom greva na postrvi v bližnjo restavracijo. Danes malo prej, saj bo treba jutri zgodaj vstati. Ko pripravljam opremo za treking, nekdo potrka na vrata. Vstopita Sultan in stari vodnik. Kaj je zdaj?

"Treking čez prelaz Kuca Gali je odpovedan," sporoči Sultan. Neki ledenik je menda neprehoden. Zdaj, v teh dveh urah? Še včeraj in danes popoldne je bilo vse v redu? Ne morem verjeti! Zdaj je to vse skupaj že prav tragikomično ...

Kakor koli že, naj bo izgovor ali kaj drugega – spet smo na začetku. Debeli dve uri se pogovarjamo, kaj bi bilo možno, a ne najdemo rešitve. Stari mi predlaga tridnevni izlet do nekega jezera in po isti poti nazaj. To me ne zanima. Povem mu, da žal nima trekinga zame. Razočaran zamrmra, kaj bo z njegovim porabljenim časom. Ne plačujem govorjenja, plačujem delo. Še dobro, da mu nisem dal 6000 rupij. Vprašanje je, ali bi jih še kdaj videl ... Ura je enajst. Stari odide. S Sultanom ostaneva sama v sobi. Spet sem na začetku. Ta dolina Kaghan je zame kot zakleta.

Sklenem, da bom s tem napravil konec. Odločim se na hitro. Jutri greva do jezera Ansoo, pojutrišnjem čez Hans Gali Pass in Lalazar v vas Batakundi. "Ob šestih zjutraj, Sultan, si slišal? Ob šestih!!! Brez zamujanja, prosim."

Jezero Ansoo –
Solzica
Foto Matjaž Čuk

Vstanem ob pol šestih. Vreme je jasno, brez oblaka. Ob šestih pride Sultan. Voznika ni. Ura je pol sedmih. Še vedno ga ni. Ne morem verjeti. Besen sem. Nahrumlim Sultana. "Kje je? Sultan, že tretjič! Si slišal, tretjič!!! Ta ne bo šel z nama v Chilas, ni govora. Našel boš drugega! Tudi zate danes ni plače!" kar vre iz mene. Vstajam ob pol šestih zjutraj, da bi kaj videl, pa mi voznik, ki ga povrhu vsega še mastno plačujem, zamuja celo uro!!! Ob sedmih gremo. *Mulcu* bi najraje primazal eno okrog ušes. Med potjo do jezera gre seveda še natočit gorivo. Kot da tega ne bi mogel narediti včeraj! Ob osmih smo pri jezeru Saiful Muluk. Enega moškega smo še pobrali med potjo – zelo grdo sem pogledal voznika. Na koncu se je izkazalo, da je to moj lokalni vodnik. Sultan s prijatelji na široko razgrablja o vozniku, njegovem zamujanju, verjetno tudi moji jezi ... Debatno prekinem z zahtevo, da takoj hočem zajtrk. Pozni smo. Pot do jezera Ansoo je dolga in rad bi prehitel popoldanske oblake.

Jezero Ansoo

Ob devetih končno gremo. Sprva po levi obali jezera, nato pa po široki dolini se zložno vzpenjamo navzgor. Gora, ki kraljuje nad dolino in se samovšečno ogleduje v jezeru, je Malika Parbat. Ima biti na kaj ponosna, saj je ta komaj 5290 metrov visoka Kraljica gora na svoj vrh pustila le peščico ljudi. Pred koncem doline zavijemo desno. Pot se zdaj strmo dviga v lepih serpentinah. Hitro pridobivamo višino. Kraljica gora kaže svoje strme skalnate stene in ledene žlebove. Lep, ponosen vrh ostaja izziv. Za tiste, ki si drznejo v ta navpični, kruti svet ... Naše trave na nasprotni strani so prijetno mehke in polne cvetja. Prav nalašč za počitek. Smo že 4000 metrov visoko. Svet postaja robat in skalnat. Po drnastem svetu se vzpnemo na visok rob.

Zdaj ga zagledam. Tu je. Tik pod nami. Gorski biser, jezero Ansoo. Solzica. Pa je res kot solzica. Odkrito je bilo menda šele leta 1993! Kako je to mogoče v tem vsemogočnem modernem svetu? Moja velika želja, odkar sem zvedel zanj. Skoraj sem ga odpisal že v tistem morečem dežju pred desetimi dnevi. Zdaj sem tu. Dol moram, prav do obale. Spustim se po ozki stezi, nato pa med velikimi skalnimi bloki iščem prehode navzdol. Končno obala. Nikogar ni tu. Sedim na skali in opazujem grozeč ples oblakov. Vreme? Kaj me briga, samo da sem tu, ob "mojem jezeru". Ni 5029 metrov visoko, kot piše v literaturi. To sem vedel že prej. Pa vseeno je nekaj posebnega. Sam sem. Nekaj kamenčkov gre v vodo, da gladina oživi, nato se počasi odpravim navzgor. Drobne pikice, dobrih sto metrov više na grebenu, kjer običajni ljudje končajo svojo pot, so moj cilj. Izberem drugo pot. Po snežnem jeziku prečim desno ob obali, nato pa se v loku po položnem svetu vzpnem na sedlo. Še dobre pol urice si vzamem zase na vetrovnem grebenu. Nekaj fotografij za spomin, še zadnji pogled ...

Gremo! Čeprav se je dan začel slabo, pa je moja jeza že zdavnaj izpuhtela med vsemi temi lepotami. Židane volje dirjam navzdol. Mimogrede smo na dnu doline. Veselja mi ne pokvari niti pes, ki se mi približa s hrbta in svojimi grozečimi čekani ustavi le nekaj centimetrov pred mojo nogo. Na dolgi ravnini klepetam s prijetnim fantom iz Islamabada. V pogovoru pot hitro mine. Večer ob jezeru je božanski. Čisto drugačen kot tisti v dežju in mrazu pred desetimi dnevi. Sončni žarki prijetno grejejo dušo in telo. Bogat dan pod Kraljico gora, s skrito Solzico za visokim grebenom, je za mano. Preveč lepote in doživetij za miren spanec. ●

(se nadaljuje)

Petra Zupet¹

Hoja v gore kot zdravilo

Planinstvo in kronične bolezni

Naše telo je ustvarjeno za gibanje – za hojo, tek, plezanje in tudi za raziskovanje gora. Žal pa nam sodobni življenjski slog ne omogoča, da bi se utegnili več gibati prav vsak dan. Sedenje, stres in hitri tempo življenja so pripeljali do tega, da se vse pogosteje srečujemo z boleznimi srca in ožilja, sladkorno boleznijo, osteoporozo, depresijo in drugimi kroničnimi težavami.

Z redno hojo v gore se ne krepimo le telesno, ampak tudi psihično.

Foto Andrej Trošt

Dobra novica je, da je preventiva v naših rokah. Eden najučinkovitejših načinov, kako ohraniti zdravje in upočasniti napredovanje bolezni, je redna telesna dejavnost. Hoja v gore je ena najlepših in hkrati najbolj dostopnih oblik. Vključuje gibanje na prostem, stik z naravo, druženje in krepitev telesa. Prav zato jo zdravniki in športni strokovnjaki vse pogosteje primerjamo z zdravilom.

Zakaj je gibanje zdravilo?

Telesna dejavnost je vsakršno gibanje telesa zaradi mišične aktivnosti, kar povzroči povečano porabo energije v primerjavi s porabo le-te med mirovanjem. Telesna dejavnost postane vadba in trening, kadar gre za načrtovano, strukturirano in ponavljajoče se gibanje z namenom krepitev zdravja in telesne pripravljenosti. Zdravju koristna telesna dejavnost zajema vsa gibanja, ki izboljšujejo zdravje in telesno pripravljenost brez večjega tveganja za poškodbe. Telesna pripravljenost je skupek telesnih funkcij, ki

določajo sposobnost za izvajanje telesne dejavnosti. Lahko je usmerjena bodisi v zdravju koristno pripravljenost bodisi v spretnostno pripravljenost. Šport je načrtovan in strukturiran intenzivni trening s tekmovalnim značajem.

Koristi redne telesne dejavnosti so številne:

- izboljša delovanje mišic (zgradba, presnova, molekularno delovanje),
- izboljša delovanje srca, pljuč in možganov,
- uravnava presnovo, krvni sladkor in holesterol,
- zmanjšuje tveganje za srčni infarkt, možgansko kap in nekatere vrste raka,
- zmanjšuje stres, depresijo in nespečnost,
- podaljšuje življenjsko dobo in izboljšuje kakovost življenja.

Z redno hojo v gore se ne krepimo le telesno, ampak tudi psihično. Narava nam vrača občutek miru, samostojnosti in svobode – vrednote, ki jih danes pogosto pogrešamo.

Planinstvo kot preventiva in terapija

Raziskave kažejo, da redna telesna dejavnost zmanjša umrljivost zaradi srčnožilnih bolezni za 30–40 %, upočasni staranje in lajša simptome številnih bolezni. Posebno pomembna je za starejše, saj ohranja gibljivost in samostojnost. Redna telesna dejavnost lahko preprečuje nekatere vrste raka, kot sta na primer rak debelega črevesa in rak dojke.

Hoja v hribe je odlična oblika vadbe, saj vključuje vzdržljivost, krepitev mišic in ravnotežja. Poleg tega ponuja naravno "intervalno vadbo": strmi klanci, ravnine in spusti ustvarijo raznolike obremenitve, ki pozitivno vplivajo na srce, ožilje in dihala.

Gore in sladkorna bolezen

Za bolnike s sladkorno boleznijo tipa 2 je hoja v gore zelo priporočljiva. Pomaga uravnati telesno težo, izboljšuje občutljivost za inzulin in zmanjšuje tveganje za srčnožilne bolezni. Pri sladkornih bolnikih na inzulinu je potrebna previdnost. Med naporom lahko pride do hipoglikemije, zato so nujna redna merjenja krvnega sladkorja in pravilna prehrana med turo. Bolniki z okvarami žil ali živcev naj se izogibajo daljšim turam ali plezanju v tesnih čevljih, saj so bolj

¹ Dr. Petra Zupet, dr. medicine, prof. športne vzgoje.

nagnjeni k poškodbam stopal. Prav tako morajo biti previdni tisti s prizadetimi očmi; njim sta intenzivna vadba in dvigovanje krvnega tlaka izrecno odsvetovana. Na višjih nadmorskih višinah se pojavijo še dodatne težave, zato so posvet z zdravnikom, prilagoditev terapije in premišljeno načrtovanje ture ključnega pomena.

Gore in srčnožilne bolezni

Ljudem s povišanim krvnim tlakom hoja v gore koristi, saj ga znižuje – vendar le, če je vadba zmerno intenzivna. Prehitra hoja ali tek v strmino lahko pritisk celo zvišata. Zato je ključno, da je krvni tlak urejen in da je tempo hoje prilagojen.

Koronarna bolezen srca: telesna dejavnost učinkovito preprečuje koronarno bolezen. Po srčnem infarktu ali ob znani bolezni je vadba učinkovito preprečuje napredovanje ali ponovitev akutnih dogodkov.

Srčno popuščanje: vadba izboljšuje srčno funkcijo (iztisni delež), kakovost življenja in telesno zmogljivost, kar velja tudi za diastolično popuščanje.

Periferna arterijska bolezen: hoja (trening hoje) je učinkovitejša kot katerokoli zdravilo in lahko celo boljša kot dilatacija ali stentiranje.² Priporočeno je 30–40 minut hoje na dan do pojava bolečine.

Pri srčnih bolnikih hoja krepi srčno mišico in izboljšuje kakovost življenja. A vsak napor mora biti usklajen z nasveti kardiologa. Nad 2000 metri nadmorske višine se občuti manj kisika v zraku, kar dodatno obremeni srce, zato so priporočila zdravnika še toliko pomembnejša.

Gore in dihala

Astma ni ovira za planinstvo, če je le bolezen dobro nadzorovana. Tudi pri zdravih se lahko v hladnem in suhem zraku pojavijo težave z dihanjem ali kašljem. Te zmanjšamo z dihanjem skozi nos, zaščito ust z ruto ali šalom, postopnim ogrevanjem in ustreznimi zdravili. Pri znani preodzivnosti dihalnih poti težave pogosto same po sebi izzvenijo, če nadaljujemo z zmerno hojo.

Pri kronični obstruktivni pljučni bolezni in astmi (tudi vadbena pogojeni) je vadba učinkovita kot preventiva in terapija – izboljša zmogljivost, pljučno funkcijo in kakovost življenja.

Gore in kosti

Hoja v hribe lahko obremenjuje sklepe, zato se ljudem z napredovalo artrozo kolen ali kolkov odsvetuje dolgotrajna hoja, zlasti po strmih spustih. Bolnikom z osteoporozo pa se priporočajo manj zahtevne poti, kjer je nevarnost padcev manjša. Prav hoja po lahkem terenu je zanje idealna, saj krepi kosti in hkrati zmanjšuje tveganje za zlome.

² Posega, ki se izvajata za odpiranje zoženih ali zaprtih krvnih žil in izboljšanje pretoka krvi. Pri dilataciji se zoženi del arterije razširi z majhnim balončkom, stentiranje pa pomeni namestitev majhne mrežice v arterijo, da se ta odpre in obdrži odprta bolj dolgoročno.

Gore in duševno zdravje

Duševno zdravje: vadba je pomemben del zdravljenja depresije, saj zmanjšuje depresivne simptome, tesnobo, stres, izboljšuje kognitivne funkcije in spanec.

Demenca in Alzheimerjeva bolezen: redna vadba lahko odloži ali delno prepreči bolezni.

Parkinsonova bolezen in sindrom kronične utrujenosti: vadba izboljša gibljivost in lajša simptome.

Kako in koliko?

Strokovnjaki priporočajo pravilo FITT – frekvenca, intenzivnost, čas in tip aktivnosti:

- frekvenca: vsaj 3–4 dni na teden,
- intenzivnost: zmerna, tako da še lahko govorimo med hojo,
- čas: vsaj 150 minut na teden,
- tip: vzdržljivost (hoja, kolesarjenje, plavanje), dopolnjena z vajami za moč in gibljivost.

Za planince to pomeni redno hojo v hribe, ki naj bo prilagojena zdravstvenemu stanju. Priporoča se vsaj 10.000 korakov na dan, pri čemer tudi vsakdanja hoja, uporaba stopnic in vrtnarjenje štejejo.

Pet ključnih sporočil glede hoje v gore

- Hoja v gore je naravno zdravilo. Redna hoja v gore krepi srce, mišice, pljuča in kosti ter deluje kot preventiva pred številnimi boleznimi.
- Pozitivno vpliva tudi na kronične bolnike. Telesna dejavnost je pri sladkorni bolezni, srčnožilnih obolenjih, osteoporozi in astmi učinkovita terapija – a vedno pod zdravniškim nadzorom.
- Potrebna je prava mera. Vadba naj bo zmerna, prilagojena posamezniku. Prehiter tempo ali prevelik napor lahko prinese več škode kot koristi.
- Rednost šteje. Priporočenih je vsaj 150 minut zmerne telesne dejavnosti na teden ali 10.000 korakov na dan.
- Gore ne podarjajo samo zdravja. Poleg telesnih koristi prinašajo notranji mir, samozavest in občutek svobode.

Gore kot zaveznik zdravja

Hoja v gore ni le prosti čas in razvedrilo, ampak dokazano učinkovita preventiva in terapija pri številnih boleznih sodobnega časa. Deluje kot zdravilo, kot *polypill* – to je tabletko z mnogo pozitivnimi učinki na zdravje in brez stranskih učinkov. Seveda pa, tako kot vsako zdravilo, zahteva pravo mero in prilagoditev posamezniku.

Kdor ima kronično bolezen, naj se pred resnejšimi podvigi posvetuje z izbranim zdravnikom, svojim specialistom ali specialistom medicine športa. Tako bodo gore postale varen prostor za krepitev telesa, duha in samozavesti.

Planinstvo nam ponuja nekaj, česar ne more dati nobeno zdravilo: občutek svobode, stik z naravo in radost, ko z lastnimi nogami dosežemo vrh. Naj bo hoja v gore torej naša redna terapija – za zdravje, srečo in dolgo življenje. ●

Aljaž Anderle

Nekateri so za dež

Znamka Fjällräven, 4. del

Kadar sklepam, da bom v družbi dežja ali snega, se veselim, ker skoraj vedno prinašata dodatne dimenzije izkušnji trenutka, pa naj bo to v avtu, v gorah, na kolesu, v šotoru ali doma, ko je škropot kapelj najboljša možna zvočna kulisa. Pogoj za uživanje v mokrem in spolzkem je, da smo na to pripravljeni in primerno opremljeni. Dirkanje, plezanje po ledu, v snegu, *downhill* v mokrem in v dežju ostrijo čute, urijo reflekse, krepijo zaupanje in samozavest, dvigajo naše sposobnosti na višje ravni. Dobra zaščita pa omogoča, da se tega lotevamo načrtno in redno, pa tudi z užitkom.

*Ko začne deževati, a ti je popolnoma vseeno ...
Foto Aljaž Anderle*

Ko sem sredi vročega bavarskega poletja odprl paket in iz njega vzel jakno Fjällräven Keb in hlače Fjällräven Bergtagen Pro, sem imel samo eno željo: da bi bil sredi zime. Mrzli, snežno mokri dnevi bi bili namreč tisto, kar bi bilo oblačiloma, ki sem ju imel pred sabo, pisano na kožo. Oziroma membrano. A kot se je kmalu izkazalo, je tudi letošnje poletje v Alpah ponudilo več kot dovolj dežja, da sem si o obeh kosih oblačil lahko oblikoval popolnoma tehtno in vodotesno mnenje.

Jakna Fjällräven Keb GTX

Prva faza seznanjanja z vsakim kosom opreme se vedno dogaja doma, ko brskamo, obračamo, odpiramo, pomerjamo in si sploh ustvarjamo prvi vtis. Ta me ni presenetil, ker sem "skandinavcev" že vajen do te mere, da me kroj, velikost in dizajn ne presenetijo, pač pa pomirijo. Pomirjen bi bil tudi, če bi imel 20 kilogramov več, saj bi v poletnih razmerah jakno in hlače velikosti L lahko lepše zapolnil. Pravzaprav bi

s 186 cm in 82 kg z lahkoto nosil velikost M. Jakna je namreč velika in prostorna, tako da bo večina kupcev posegla po številko manjši velikosti od običajne. Po drugi strani pa tak kroj omogoča neovirano gibanje, tudi ko imamo na sebi številne sloje oblačil, torej predvsem v hladnejši polovici leta. Poleti sem večino časa pod njo nosil samo jopico iz flisa, pa to ni bilo prav nič neestetsko, še več, med plezanjem ali kolesarjenjem me velikost vetrovke ni prav nič ovirala.

Ko sem jo prvič oblekel v deževnem jutru za kolesarjenje v službo in poznejše plezanje po ferati v dežju, sem takoj vedel, da bom konec dneva suh. Velika kapuca je pogoltnila veliko čelado, kot da je ni, pri čemer sta se gibljivost in vidljivost popolnoma ohranili. Dolgi rokavi segajo daleč in še malo dlje, zato niso silili stran od dlani ne glede na to, kako sem se *zviral* po stenah in na kolesu. Kapuco nastavimo z eno roko, kadar jo nosimo na golo glavo, pa je najbolje njeno prostornino dodatno zmanjšati z zavijanjem vizirja, ki nam sicer lahko ovira pogled.

*Dolga zadrga pod pazduho in nadlaktjo
Vir spletna stran Fjällräven*

*Fjällräven Keb GTX
Vir spletna stran Fjällräven*

Dva prsna žepa sta postavljena visoko in sta dosegljiva z nasprotni strani, tudi ko nosimo plezalni pas ali nahrbtnik. Sta dovolj velika in globoka za običajne potrebe, večji kosi, kot so zimske rokavice, pa bodo malo na tesnem. Še en dodatni notranji žep je na voljo za hrambo denarnice, ključev ali smučarskih vozovnic. Dolga zadrga pod pazduho in nadlaktjo skrbi za zračenje. Z nekaj previdnosti jo imamo lahko delno odprto tudi med hojo po dežju – praksa, ki je bila zlasti v toplih poletnih popoldanskih plohah in nevihtah kar pogosta. Na vratnem delu je pas mehke tkanine, ki vpija vodo in preprečuje občutek mraza na tilniku, hkrati pa preprečuje poljenje potnih kapelj po hrbtu. Z nastopom težko pričakovane jeseni se je količina padavin povečala, temperature pa so zahtevale izdatnejše oblačenje – nič od tega ni spremenilo imenitnega vtisa, ki sem si ga o Kebu ustvaril dotlej: klasičen, brezčasen nordijski dizajn, katerega rezultat je zanesljiva, trpežna, udobna, funkcionalna vetrovka za najslabše vremenske pogoje. Še posebej bo primerna za zimske razmere. Ni pretirano lahka in ni nastopaška. Je pa točno to, kar obljublja. Tip zaščitnega oblačila, na katerega lahko računa vsak, ki ljubi mokre razmere, želi pa ostati suh. In to več kot zadošča.

Za: kroj, kakovost izdelave, nič nepotrebne, nova membrana ePE, kapuca, robustnost
Proti: ozek barvni izbor

Hlače Bergtagen GTX Pro

Nepremočljivih hlač poleti ne nosimo za zabavo, nosimo jih, ko jih potrebujemo, da nas kljub vremenu ohranjajo režečih se obrazov. Zabavno in navdušujoče je plezati po ferati v dežju ali kolesariti skozi nalive in se spuščati po blatnih DH-progah v mokrem in ob tem pozabiti na to, da nas od bednega občutka mokrote in mraza loči manj kot milimeter debela pregrada nepremočljivih oblačil. Pozimi je njihova uporaba še bolj samoumevna in sam si ne predstavljam hoje in plezanja v gorah brez njih. Ker sem v

življenju preoblekel in uporabljal že kakih sto (bolj ali manj) nepremočljivih modelov, sem se z Bergtagen Pro Pants spoprijel na domačem terenu. Čeprav niso bile deležne snega, sem jim namenil dovolj namakanja v poletno-jesenskih nalivih, tako na gorskem kolesu kot peš.

Hlače Bergtagen Pro so izdelane z mislijo na to, da jih v hladnih, mokrih dneh nosimo ves dan, in ne samo pol ure, preostali čas pa zamorjene prečemijske stlačene v nahrbtniku. Ko sem jih namesto svojih običajnih tankih in lahkih poletnih vetrnih hlač oblekel prvič, se je zdelo, kot bi s sabo nesel pol *cimra* udobja, suhote in topline. Na to sem pomislil vsakič, ko smo po vzponu, še vedno v dežju, posedli v mokro travo in si v miru privoščili kosilo pred sestopom. Ali pa ko sem po spustu s kolesom, ko je tekoče blato kapljalo od povsod, zapeljal do reke, se v njej oblečen umil in nato zunaj čist in znotraj suh odškripal naprej proti domu. Bergtagen Pro GTX niso ultralahke hlače za dirkače. Niti niso *pozerske* hlače. V črni barvi se mi zdijo kot letala *stealth* – težko opazna, hkrati pa najbolj sodobna

Po tej turi je ostal suh samo fotograf.
Foto Aljaž Anderle

Bergtagen GTX Pro - funkcionalnost in trpežnost
Vir spletna stran Fjällräven

*Fjällräven na kolesu ...
Foto Aljaž Anderle*

in vredna zaupanja. Kroj je pričakovano precej širok in klasično odmerjen. Za velikost L so hlače malo široke v pasu (kot EU 52), dolžina pa je ravno prava. Širina pasu se sicer lahko nastavlja z elastičnimi

*Če ti dež ne pride do kože, ti bo mogoče slap.
Foto Aljaž Anderle*

V zadnjem letu je Gore-tex na trg poslal novo generacijo svojih produktov, ki pomenijo precejšnje odstopanje od dosedanje tehnologije. Za zdaj lahko o njih poročam spodbudno, gre pa vseeno za precejšnje premike, ki jih je povzročila večletna ekokampanja, naperjena proti uporabi škodljivih snovi v oblačilih množične potrošnje. Pri vetrovkah na splošno so bili to vodoodbojni nanosi na osnovi polifluoroalkilnih snovi (PFAS), pri Gore-texu konkretno pa tudi njihove znamenite in skorajda neuničljive membrane PTFE (teflonske). Odslej je membrana izdelana iz ekspandiranega polietilena in poliuretana – ePE. Ali se bo to poznalo pri uporabi na dolgi rok, bomo še videli, zlasti kar se tiče kontaminacije z našimi "eteričnimi olji". Laboratorijski testi obljublajo enake ali boljše lastnosti glede teže, nepremočljivosti in paroprepustnosti. Upoštevajoč, da so poliuretanske membrane na trgu prisotne že nekaj časa, sumim, da vse to drži vodo. Dobesedno.

trakovi velkro, a sam sem poleg tega uporabljal tudi pas. Zank za naramnice te hlače žal nimajo. No, pa imamo en minus! Ledveni del je povišan, podložen in izdelan iz materiala, ki vpija vlogo. Stranski zadrgi sicer ne potekata po celotni dolžini, a omogočata izdatno zračenje ali oblačenje čez čevlje, z nekaj truda tudi čez panacerje, če si tega res želimo. V treh žepih na zadrgo so lahko varno shranjeni razni dokumenti, *sprešani* sendviči, davno pozabljene frutabele in kak zemljevid. Telefon in plazovna žolna pa sta uspešno lobirala tudi za ločena in dodatno zaščitena notranja žepa.

V kakovostnih oblačilih nas lahko brez skrbi dostojno zalije. Foto Aljaž Anderle

Hlačnice so široko krojene in temeljito okrepljene za spoprijemanje z ostrimi robniki in derezami ter nenehnim drgnjenjem ob trdno školjko smučarskih čevljev. Če jih nosimo na navadno obutev, pa jih lahko zožimo s pomočjo ježka in gumba. Tudi notranja gamaša je nastavljiva po širini, da se lahko čim bolje oprime čevlja ali panacerja, za blažene trenutke (in malo manj blažene ure) gaženja do kolen. Saj sem omenil, da gre za zimske hlače?

Treba jih je videti od blizu, da razumemo, čemu so namenjene in kje blestijo. Za *freeride* in turno smučanje, klasične zimske vzpone, ledno plezanje in pri obveznem dričanju po zadnji plati z otroki ... Ker pozimi v hribih potrebujemo hlače, ki ne pokajo po sivih, ko počepnemo, in ne izgubijo licence *wasserdicht* po enem mesecu uporabe, pač pa trajajo. In trajajo.

Za: robustnost, udobje, kroj, material, nova membrana, zadrga, nastavljivost
Proti: razmerje širina/dolžina, ni naramnic ○

NOVI KEB GORE-TEX®, FJÄLLRÄVEN V SVOJI NAJBOLJŠI OBLIKI

Pri Fjällrävnu smo trmasto vztrajali pri neuporabi škodljivih kemikalij PFAS že od leta 2009. Zato smo dolgo časa govorili NE največjemu imenu na področju vodoodpornosti – tehnologiji Gore-Tex®. Danes se je zgodba spremenila. Z njihovo najnovejšo membrano ePE, ki skupaj z DWR zaščito ne vsebuje PFAS, lahko končno združimo moči. Rezultat? Novi Fjällräven hardshell izdelki – še bolj funkcionalni, bolj trpežni, brezčasni, enostavni za popravilo – in z zagotovilom, da boste ostali suhi. Guaranteed to keep you dry®.

Jure Krejan Čokl

Danica Blažina

(20. 2. 1928–17. 9. 2025)

"Kadar sem najbolj jezna ali žalostna, stopim tjale ven (vrt pred njeno hišo, op. p.) in pogledam čez Slavnik ali pa tja dol čez morje v Dolomite. Mine jeza. In slaba volja."

Danica Blažina, 19. maja 2018

Danica Blažina v
plezališču
Arhiv Neve
Blažina Sedmak

"Videli pa so me, ko sem v takih pumparicah, takih hlačah čez koleno, z nahrbtnikom hodila iz službe vsako soboto na vlak in v hribe. Vsak je malo čudno pogledal, se je nasmejal ali pa še kakšno rekel pametno ... Pa meni ni bilo kaj dosti mar za to."

Danica Blažina, 19. maja 2018

Danica Blažina je bila ena izmed oseb, o katerih lahko brez kančka dvoma trdimo, da so imele posebno moč, ki pa je niso izkazovale samo v visokih stenah, ampak v vsem življenju. Ta moč je bila pri Danici prvič na preizkušnji mnogo prezgodaj: pri osmih letih je izgubila očeta, pri dvanajstih mamo in pri trinajstih letih doživela začetek druge svetovne vojne. Štiri leta je bila ujeta v internatu v Ljubljani, ker so njeno teto, ki je skrbela zanjo po smrti staršev, zaprli v taborišče. Toliko dogodkov, ki bi mlado dekle lahko zlomili – pa je niso. Nasprotno. Pokazala je svojo tiho, a veliko moč. Takoj po vojni je dokončala šolanje na trgovski akademiji in našla službo. Sodelovala je na udarniških akcijah in na eni izmed njih spoznala ljubezen svojega življenja, slovitega tržaškega alpinista Sandija Blažino. Tetin mož, ki jo je naučil govoriti italijansko in nemško, ji ni dovolil, da bi se začela ukvarjati s padalstvom. Tudi možnost, da bi se naučila voziti tovor-

njak, mu ni bila pogodu. Jo je pa za maturo peljal v gore in s tem začrtal njeno življenjsko pot.

Danica se je kot študentka Ekonomske fakultete pridružila takratnemu Planinskemu društvu Univerza, znotraj katerega je deloval predhodnik Akademskega planinskega društva z enako imenovanim alpinističnim odsekom. Ko je Planinska zveza Slovenije leta 1949 organizirala tečaj v Vratih, je bila med izbranimi plezalkami iz vse države. Na tečaju je izstopala s svojim plezanjem in po koncu tabora ostala v Vratih, kjer je v dveh dneh opravila še dva, za tiste čase nadvse resna vzpona – preplezala je Skalaško smer z Ladjo in Bavarsko smer, obe v navezi z Radom Kočevarjem. Prav z njim je preplezala tudi nekaj prvenstvenih smeri v Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alpah. Med njene prijatelje so spadali najvidnejši predstavniki generacije tako imenovanih ekstremistov – Rado Kočevar, France Zupan, Ciril Debeljak in seveda Sandi Blažina, s katerim se je leta 1952 poročila.

"Seveda. Seveda. Jaz nisem nikogar ne zapustila ne kregala ne nič. Moža poznam 70 let skoraj. Kočevar pa nas pride obiskovat; ali pa Francelj Zupan ali pa Andrej Aplenc pa taki, ki so še živi. Smo prijatelji celo življenje. Bolj kot bratje. Nas veže ta reč."

Danica Blažina, 19. maja 2018

V letih po vojni je kot ena izmed redkih plezalk nove generacije opravila nekaj vrhunskih vzponov: Čopov steber kot druga ženska, Smer Sandija Wisiaka, Herletovo smer, stala je tudi na vrhu Matterhorna, Mont Blanca in Gran Paradisa. Do leta 1951 je preplezala tudi devet prvenstvenih smeri. Ko je umrla njena tašča, sta z možem denar, ki sta ga podedovala, porabila za potovanje v Himalajo. Danica je to opisala kot svojo največjo s plezanjem povezano srečo v življenju. Plezala je tudi v Paklenici, v dolini Neretve in drugod po nekdanji skupni državi.

Po rojstvu hčere Neve je morala ostati doma. Njena moč je spet prišla do izraza – nikoli ni obupovala ali žalovala zaradi dejstva, da je bilo njenih vrhunskih plezalnih dni konec, ampak je novo vlogo sprejela z vsem srcem, kot nekaj lepega, novega. Podprla je tudi moža, ki se je udeleževal odprav po celem svetu.

Danica Blažina s hčerko Nevo v hribih
Arhiv Neve Blažina Sedmak

"To je tako kot slikarji ali pa pesniki in pisatelji. Začetek je tak, in potem, če se razvije, se razvije. Če imaš možnost to nadaljevati. Midva sva bila reveža celo življenje, ne vem česa ni bilo, z eno plačo sva ostala, ko je hči bila na poti, vrtca ni bilo. Majhna je bila, tašča je bila daleč, teta v Ljubljani. Ni bilo drugega kot ostati doma."

Danica Blažina, 19. maja 2018

Pozneje je kot izvrstna alpska in turna smučarka dobrih petnajst let učila otroke smučanja, dejavna je bila tudi v TVD Partizan, vključila se je v delo Obalnega PD in tam vodila tečaje za predšolske in šolske otroke. V zadnjih letih življenja je Danica Blažina ljubeče skrbela za moža in dom, a stika z alpinizmom ni prekinila – rada se je udeleževala srečanj alpinistov

Sandi in Danica Blažina
Arhiv Neve Blažina Sedmak

veteranov in bila naročnica *Planinskega vestnika* neprekinjeno od leta 1948. Leta 2019 je s Stazo Černič prejela priznanje PZS za življenjsko delo v alpinizmu. Ob podelitvi sta bili deležni stoječih ovacij, s čimer sta njuni plezalni karieri, pomembni za razvoj ženskega alpinizma, tudi uradno dobili zasluženo veljavo.

"Priznanje mi pomeni veliko, to je moje življenjsko delo ne le v alpinizmu, ampak tudi za delo z otroki, ki sem jih vodila na tabore in smučala z njimi, z morja smo šli v hribe ... in mislim, da so ti otroci v svoje življenje odnesli velike stvari."

Danica Blažina, 23. januarja 2019

Moč, ki jo je imela Danica, se je kazala v vztrajnosti, ljubezni in sprejemanju življenja, ki je bilo do nje vse prej kot prizanesljivo. Vse tisto, kar bi jo lahko zlomilo, jo je okrepilo. Vse tisto, kar bi jo lahko ustavilo, ji je dalo voljo, da je šla naprej. In s tem postala zgled generacijam slovenskih plezalk, ki so prišle za njo. Hvala, Danica.

"Nič nisem žrtvovala. Lepo sem se imela. In to cenim."

Danica Blažina, 19. maja 2018 ●

Z Danico Blažina sva se prvič srečala v Črnem Kalu, ko sem začel obiskovati alpinistično šolo. Mlademu in nabitemu z energijo mi je neka gospa postregla z novo lekcijo. Smer, v katero sem vložil kar nekaj moči, je preplezala lahkotno in elegantno. Comici bi rekel 'l'arte di arrampicare', prevedeno kot 'umetnost plezanja'. In res je lahko plezanje zelo blizu umetnosti, saj nudi veliko estetskih užitkov in navdiha, je ples, pri katerem ritem narekujejo v skalo zapisane note.

V svojem času je bila zelo dobra alpinistka, kar dokazuje ponovitev Čopovega stebra v navezi s Sandijem Blažino leta 1950. Če brskamo po starejših vodnikih, zasledimo tudi katerega od prvenstvenih vzponov, na primer z Radom Kočvarjem v Malem Jalovcu. Najlepše pa je mogoče to, da sta z možem Sandijem ostala povezana z alpinizmom vse življenje. Opravila sta lepo število vzponov v Dolomitih, pa tudi širše v Alpah sta bila prisotna.

Žal je bil alpinizem v njenem času možka zadeva. Ženske so bile dobrodošle, ampak takole za okras. Pa tudi zgodovino alpinizma so pisali moški. Danes verjetno ni veliko alpinistov, ki vedo, da sta Danica Pajer in Danica Blažina ista oseba.

Če prav pomislim, sem se z Danico malokrat "srečal", saj smo vsi prihajali k Sandiju. Bila je sicer vedno zraven, postregla s prigrizkom in pijačo, se vključila v pogovor, ampak vedno je bila nekako v senci. Njena prisotnost je bila sicer samoumevna, tako kot zabiti klin v steni in čvrst oprimek, ki nas reši trenutnih težav.

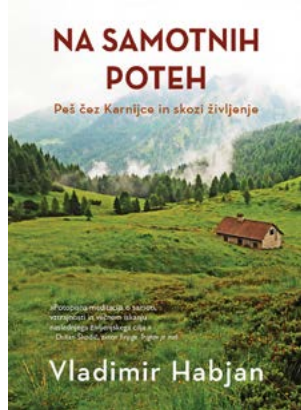
Hvala za vse zabite kline in dobre grife, z njihovo pomočjo smo se lahko dotaknili modrega neba. Čeprav tu nisem zapisal veliko njenih uspehov v gorah in zaslug pri uveljavljanju žensk v alpinistični skupnosti na sončni strani Alp, na koncu šteje le tisto, kar je zapisano v srcih tistih, ki so jo poznali. Živela je tiho in neopazno, a njena ljubezen je grela vse, ki smo ji bili blizu, saj je ljubezen edina stvar, ki se z razdajanjem podvoji.

Zahvaljujem se ti v svojem imenu, v imenu Obalnega alpinističnega kluba in Obalnega planinskega društva za vse, kar si nam podarila. Hvala!

Fulvij Živec, Obalni alpinistični klub

LITERATURA

Vladimir Habjan: Na samotnih poteh. Peš čez Karnijske in skozi življenje. UMco, Ljubljana, 2025. 263 str., 26,00 EUR

Avtor bralca že na prvi strani prestavi *in medias res*, v središče dogodka petega dne pohoda. S tem v bralcu vzbudi radovednost, kako se bo končalo. No, tega ne bo izvedel že na začetku knjige, ampak se mora skupaj s Habjanom podati na pot, dan za dnem, dokler je sedmega dne ne dokonča(ta).

Hoja oziroma popotovanje po Karnijskih Alpah ni sprehod kot v naših hribih, kjer so poti večinoma lepo markirane, uhojene in obljudene. Karnijci so nasprotje vseh treh pravkar naštetih pridevnikov. Toda avtor se z bogatimi izkušnjami v brezpotjih vedno izvleče iz orientacijskih zagat, pogosto tudi s pomočjo intuicije, če mu ne preostane drugega.

Zaradi vseh zgod, ki so se končale brez nezgod, bi lahko – upravičeno – to potepanje označil kot epsko popotovanje po njegovem priljubljenem gorovju.

In še nekaj je: prav je, da se kdaj odpravimo tudi kam čez mejo. Tudi zato, ker so bili nekateri teh krajev posejani s slovenskim življem. Na to nas še danes spominjajo mnoga slovenska imena globoko na današnjem italijanskem ozemlju.

Odločil se je prečiti Karnijske Alpe od zahoda proti vzhodu, od reke Piave do reke Tilment, od vasice Codissago do vasice Bordano, in sicer v enem tednu. Iskal je poti, ki so se večkrat

končale v gosto zaraslih stezicah ali pa so se – tebi nič meni nič – enostavno izgubile sredi zaraščenega gozda, visokih trav, melišča ali utonile v potoku, da se je moral sezuti, stisniti zobe in prebresti deročo vodno oviro. Vse to je bilo seveda bolj ali manj naporno, vendar se Habjan vedno izvleče iz zadrege. Pogosto brez tehnološkega pripomočka, se pravi brez signala na telefonu, da bi si pomagal s to ali ono aplikacijo, zato si pomaga na klasičen način – s kompasom in papirnatim zemljevidom. Kljub občasnim Kam pa zdaj?, Kje pa sem? ostane dojemljiv za naravne lepote, čudovite pejsaže divje in neokrnjene pokrajine. Na celotni poti ne sreča veliko ljudi, približno toliko kot živali. Občasno se mu na pot postavi kakšen samotni neustrašen kozorog, oblajata ga gams in srnjak. Ker je tam malo nadležnih dvonožcev, se živali v svojem kraljestvu počutijo suverene gospodarje. Redka srečanja z ljudmi pa so bila prisrčna, razen enega z neprijaznim oskrbnikom. Italijani so ga pogosto povabili na pivo ali kozarec vina, tudi pomagali so mu, ko so videli, da na cesti potrebuje pomoč.

Čar Karnijcev je torej svet divjine, daleč stran od običajne civilizacije, kjer si lahko sam s sabo. Tudi zato me enodnevne ture niso več zadovoljevale. Hotel sem več, moral sem prehoditi to deželo, gore, doline, prečkati kraje ...

Bil sem na turah v času božiča, pa na prvi november in silvestrovo, ob vseh mogočih priložnostih. In tudi v vseh vremenskih pogojih, ob nevihtah, toči in dežju, v megli, sneženju in požledu sem vedril po bivakih ... Vsega je bilo, predvsem pa je bilo ogromno lepega vremena!

V pripoved spretno vpleta spomine iz otroštva, na prve korake v gorski svet s starši in bratom.

Ko so otroška leta ostala za njim, se je včlanil v planinsko društvo, od koder so ga poslali na tečaj za planinskega vodnika. Vodil je številne društvene izlete (čez 300 tur), zamikali so ga težji vzponi in postopno tudi brezpotja. Zaradi njih je spoznal, da se mora naučiti osnov plezanja. In se jih je, v alpinističnem odseku. Nato se je priključil še gorskim re-

ševalcem. Opremljen z vsem tem znanjem, študijem vodnikov in zemljevidov se je pripravil za izlete v še neokrnjen svet Karnijskih Alp, kjer se ljudje ne gnetejo na poteh, kjer ne čakajo v vrsti, da bi dosegli vrh (strnjena vrsta na grebenu je od daleč podobna glavniku).

Da bi bil zmeraj tako dobre volje in tako ves čas zabaval udeležence. (Konec koncev gora ni sama sebi namen, je predvsem pomoč človeku, da najde pot do sočloveka. Srečno! Stanko Klinar, alpinist, gorski vodnik in publicist, 22. 6. 1997, Planjava čez Planjavske zelenice in Repov kot. (Navedek je iz Habjanove spominske knjige mnenj udeležencev njegovih izletov, ki jo je vedno nosil s seboj.)

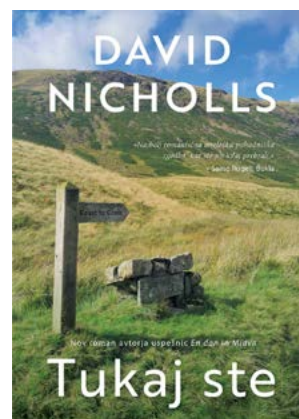
Knjiga *Na samotnih poteh* je privlačna zmes opisov prečenja Karnijcev – poglavja so razdeljena po dnevih – in dogodkov s preteklih izletov, gorniških tur, plezarij in sodelovanj v akcijah gorske reševalne službe, tako da ohranja enako raven zanimivosti in napetosti; kombinacija transverzalnega potopisa in gorniške avtobiografije.

V knjigi je več eno- in dvostranskih sivih črno-belih fotografij ter skupek strani z barvnimi.

Pričujoče delo Vladimirja Habjana se mi zdi najboljšo od vseh njegovih knjig.

Mire Steinbuch

David Nicholls: Tukaj ste. UMco, Ljubljana. 2025. 400 str., 28,90 EUR.

Če želite dober roman, ki vas bo pritegnil, je to ta iz zgornjega naslova. Zagotavljam vam, da – če ste le malce knjigoljuba – ga ne boste mogli odložiti pred koncem. Gorniško je obarvan le okvir dogajanja, to je znamenita angleška pešpot od

zahodne do vzhodne obale (*Coast to Coast*), ki si jo je pred pol stoletja zamislil angleški naravopisec Alfred Wainwright, vse ostalo je prepričano domišljiji. Glavna akterja sta Michael, ki se je po ženinem odhodu znašel na razpotju in bi se rad izognil svoji prazni hiši, Marnie pa je obtičala v svojem majhnem londonskem stanovanju in se izogiba starim prijateljem ter spominom na svojega sebičnega bivšega moža. Najdeta se na tej dolgi poti, ki ji sledita od etape do etape vse do zadnje. David Nicholls je angleški pisatelj in scenarist, ki je mednarodno zaslovel s svojima romanoma *En dan*, po katerem so posneli film in televizijsko serijo, ter z drugim *Midva*. Napeta pohodniška romantična zgodba vas ne bo pustila ravnodušnih.

Vladimir Habjan

Paolo Amadio, Nicola Binelli: Adamello. Skyward Routes. East Face. Versante Sud, Milano. 496 str., 43 EUR.

Milanska založba je izdala nov vodnik klasičnih in modernih plezalnih smeri z območja gore Adamello, 3539 m, vzhodna stran (za ostale strani je še v pripravi). Vodnik opisuje smeri z območij dolin Val di Fumo, Val di San Valentino, Val Borzago, Val di Genova, Lobbia in Mandron Glaciers. Avtorja pišeta o območju Adamella kot višavju z globokim zgodovinskim pomenom in osupljivo naravno lepoto, s neizmernimi dolinami, ki so jih izdoblili ledeniki, z nazobčanimi, kilometre dolgimi grebeni, ki se kot triskelion raztezajo iz ledene osrednje planote, s srebrno obarvanimi tonaltnimi stenami in z izrazitim občutkom neskončnosti, ki je skoraj zaščitni znak masiva. Zato je Adamello

preprosto čaroben kraj za plezanje. Vseh opisanih smeri je skoraj 330, kar uporabniku ponuja široko paleto možnosti za raziskovanje.

V uvodnem delu so poleg preglednega zemljevida nanizane splošne informacije in tehnični uvod (podatki o smereh, težavnost, dolžina, značilnosti, nevarnosti, možnosti varovanja, potrebna oprema, sestop itn.), poglavje o kočah in bivakih, poglavje o narodnem parku Adamello Brenta in besedilo o zgodovini gorovja, vključno z vojnimi časi (*white war*). Vsako območje je uvodoma predstavljeno z informacijami in pregledno skico, posamezne smeri so opremljene s skicami ali pa so poteki vidni na fotografijah. Med opisi lahko preberemo nekaj zgodb alpinistov, ki so plezali v teh stenah. Fotografije so odlične in lepo prikazujejo gore in plezalne terene. Na koncu je dodana preglednica z nekaj najbolj bistvenih podatkov vseh smeri po območjih. Vodnik je napisan v angleškem jeziku.

Vladimir Habjan

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

Miha Habjan je v novih delih podkasta *V steni* gostil Filipa Princija, ki je že od malih nog povezan z aktivnostmi v naravi in gorah. Pri štirinajstih letih se je udeležil alpinistične šole na AO PD Nova Gorica, zdaj je vodilni v Sloveniji v *drytoolingu*, tj. v posebni športni disciplini orodnega plezanja. Habjanov gost je bil tudi Viki Grošelj, sinonim za slovenski alpinizem. Osvojil je deset osemstisočakov, se povzpel na najvišje vrhove vseh celin, napisal več kot dvajset knjig in s svojimi zgodbami približal gore tudi tistim, ki vanje nikoli niso zahajali.

Odbor inPlaninec od 17. do 19. oktobra v planinskem domu na Uštah nad Moravčami organizira tri-dnevno izobraževanje inPlaninec za vse, ki želijo nadgraditi svoje znanje in izkušnje, pa tudi za tiste, ki se na to pot šele podajajo.

Ob svoji desetletnici organiziranega delovanja v okviru PZS so se inPlaninci podali na desetdnevno potepanje po Srbiji, kjer pa niso spoznavali samo gora in dolin, ampak tudi ljudi in sebe ter v krogu 36 inPlanincev preživeli čudovite počitnice.

Avgustovsko ime meseca na radiu Val 202 je postal Jurček Nowakk, vodja odbora inPlaninec v okviru PZS. Ob 10. obletnici odbora je vodil 41-člansko slovensko odpravo na Breithorn in Mali Matterhorn, kamor so se tokrat prvič podale tudi osebe na invalidskih vozičkih.

Mladinska komisija in Zavod za šport RS Planica organizirata že 36. državno tekmovanje Mladina in gore za osnovne šole, za srednje šole pa deseto po vrsti. Regijska tekmovanja za osnovne šole bodo potekala 15. novembra na treh krajih, državno tekmovanje za osnovnošolce in srednješolce pa 17. januarja 2026 v Pirničah.

Planinsko učno središče (PUS) je od 5. do 22. septembra gostilo mednarodni SCI delovni tabor. V devetih dneh se je v dolini Bavšice zbralo štirinajst prostovoljk in prostovoljcev iz tujine (Hongkong, Indija, Finska, Češka, Slovaška, Španija, Nemčija, Italija in Srbija) ter deset prostovoljcev iz Slovenije. SCI (*Service Civil International*) je ena najstarejših mirovniških organizacij na svetu, ki prek prostovoljnih projektov že več kot sto let povezuje ljudi različnih kultur in ozadij.

Gospodarska komisija (GK). V enajsti sezoni akcije Naj planinska kočica Planinske zveze Slovenije in medija Siol.net, v kateri je sodelovalo 147 planinskih koč, sta lovoriko osvojili Lavričeva kočica na Gradišču (PD Šentvid pri Stični) kot naj planinska in Krekova kočica na Ratitovcu (PD za Selško dolino Železniki) kot naj visokogorska planinska kočica. Lavričeva kočica je bila seveda vesela prve dolenjske zmage, Krekovo kočico pa so ob njeni stoletnici obiskovalci gora že tretjič okronali za najbolj priljubljeno visokogorsko kočico. Njune skupne točke, kot so ugotavljali, pa so poleg prijaznosti in gostoljubnosti tudi dolgoletna družinska oz. društvena oskrbniška tradicija – in slastni flancati.

Plaketi za naj visokogorsko kočo in naj planinsko kočo leta 2025 sta šli v roke ekipe Krekove koče na Ratitovcu (1644 m) in Lavričeve koče na Gradišču (509 m).

Foto Manca Ogrin

GK je podala navodila za uporabo in naštela osnovne lastnosti bivakov v slovenskih gorah. Bivaki se od planinskih koč precej razlikujejo, saj so majhna, preprosto opremljena gorska zavetišča za od 4 do 10 oseb, namenjena izključno kot zatočišče v sili (npr. ob nenadnem poslabšanju vremena, izmučenosti, poškodb, temi ipd.) ali kot izhodišče za alpinistične in zahtevnejše gorske ture. V Sloveniji je 17 bivakov in 159 planinskih koč. Bivaki, ki so tudi izjemna arhitekturna in kulturna dediščina, delo številnih povojnih generacij alpinistov in planincev, so običajno stalno odprti, v nekaterih primerih pa je za dostop treba pridobiti ključ pri skrbniku. Bivaki so neoskrbovani in neogrevani, torej nikakor niso namenjeni večdnevni bivanju, udobnemu prenočevanju ali celo zasebnim zabavam in veseljačenju. Bivake vedno zapustimo ujanjrene in čiste, vso svojo opremo in smeti odnesemo nazaj v dolino, prav tako ne puščamo hrane, saj ta privablja gladalce in je tako lahko vir bolezni. V bivakih ne kadimo. Poskrbimo, da za seboj skrbno zapremo vsa okna in vrata. V bivake nikoli ne vstopamo z derezami. Pri uporabi kuhalnikov ali sveč smo vedno zelo previdni in odgovorni, da preprečimo požar ali zastropitev z ogljikovim monoksidom ali dimom. Do bivakov v večini primerov vodijo zahtevna brezpotja in nemarkirane planinske poti, na katere se lahko podajajo le izkušeni posamezniki z znanjem orientacije in uporabe ustrezne opreme.

PD Postojna je objavilo razpis za oddajo Vojkove koč na Nanosu v najem za nedoločen čas.

Komisija za planinske poti (KPP) je pozvala planinska društva k oddaji predlogov za tehnične delovne akcije na planinskih poteh v letu 2026, kjer je potrebna strojna nadelava oz. obnova zahtevnih in zelo zahtevnih planinskih poti.

PD Postojna je obnovila in ponovno odprla zahtevno strmo planinsko pot iz Razdrtega na Nanos in do Vojkove koč na Nanosu, prav tako je sanirala podor. Kljub temu pa opozarjajo, da je na tej poti nevarnost padajočega kamenja še vedno prisotna, zato uporabljajte čelado.

18. in 19. septembra so kamniški markacisti v obsežni in zahtevni dvo-dnevni delovni akciji uredili dostop od Kamniškega sedla prek Kotličev do Turske gore, v širši okolici obnovili markacije ter zamenjali nekaj poškodovanih žigov in skrinjic na območju Rink. Šlo je za daleč največjo oz. najboljše delovno akcijo kamniških markacistov v zadnjih letih; na pomoč pri tovorjenju nekaj sto kilogramov opreme jim je priskočil policijski helikopter.

PD Celje - Matica je obnovilo planinsko pot na Okrešel od slapa Rinka v Logarski dolini.

Planinska pot, ki preko dveh odsekov povezuje vas Črni Kal in grad Socerb z vasema Praproče in Podpeč, je na odsekih, ki prehajajo železniško progo, zaprta. Najbližji prehod železniške proge je možen skozi podvoz gozdne ceste pri vasi Černotiče.

Komisija za alpinizem (KA). Z junjsko-juljske alpinistične odprave Bolivija 2025 sta poročala vodja Urban Bolta in Uroš Oblak, ki sta pridobila veliko novih izkušenj, čeprav jima glavni cilj, prečenje glavnih treh vrhov Illimanija, zaradi snežnih razmer ni bilo moč uresničiti. Devetčlanska alpinistična odprava Peru 2025 je med 17. junijem in 29. julijem uspešno plezala v Cordillera Blanca nad Huarazom, Peter Borič (vodja) in Anja Petek pa sta med 17. junijem in 9. avgustom plezala na Lofotih na Norveškem.

Z mednarodnega ženskega alpinističnega tabora v Franciji sta poročali Tina Uranič in Rebeka Čadež, ki sta bili med drugim navdušeni nad prepletom navad in debat alpinistk različnih starosti iz številnih držav.

KA je organizirala obnovitveni seminar alpinističnih inštruktorjev, ki je bil 4. oktobra v sklopu Festivala alpinizma v Ospu. Na festivalu so med drugim pripravili 16 zanimivih delavnic in izobraževanj, predstavitev ponudnikov alpinistične opreme in organizacij, ki se ukvarjajo z alpinizmom, varstvo in plezanje za otroke, podelitev priznanj, predavanje vrhunske alpinistke, druženje z ostalimi plezalci ter s člani ostalih alpinističnih odsekov in večerni žur z bendom.

Člana slovenske reprezentance v lednem plezanju Gregor Šegel in Marko Guna sta oktobra organizirala tečaj orodnega plezanja.

Komisija za športno plezanje (KA). Od 29. do 31. avgusta je jubilejni 5. Kanjonfest na Roglo privabil okoli tristo udeležencev iz Slovenije in tujine. Kljub deževnemu vremenu so organizatorji festival uspešno izpeljali, udeleženci pa so uživali v športnem, kulturnem in družabnem programu. 30. avgusta pa je 9. Plezalni festival Kotečnik v največje naravno plezališče v Sloveniji pripeljal številne ljubitelje plezanja.

V zadnjem obdobju sta na domačih tleh potekali dve tekmi državnega prvenstva, in sicer v Slovenski Bistrici in na Prevaljah. KA je med 4. oktobrom in 16. novembrom organizirala seminar za pridobitev naziva vaditelja športnega plezanja, med 15. novembrom in 21. decembrom pa bo izvedla

Neprekosljiva Janja Garnbret je v Seulu postala svetovna prvakinja v težavnostnem in balvanskem plezanju. Na sliki Janja na poti do naslova v težavnosti.

Foto Slobodan Miskovic

seminar za pridobitev naziva trener športnega plezanja.

V Žilini na Slovaškem so se od 28. do 31. avgusta v težavnosti in hitrosti pomerili najboljši mladi plezalci iz vse Evrope. V težavnosti nas je pod vodstvom selektorice Ajde Remškar zastopala številčna slovenska reprezentanca, ki se je odlično borila, domov pa so se vrnili zelo motivirani ter z novimi osebnimi in državnimi rekordi v hitrostnem plezanju.

Letošnji vrhunec tekem svetovnega kova na domačih tleh je bila zagotovo tekma svetovnega pokala v težavnosti, in sicer 5. in 6. septembra v Kopru. Najuspešnejša športna plezalka vseh časov Janja Garnbret je na tekmi, kjer se je zbralo skoraj sedem tistoč navijačev, z novo zmago potrdila, zakaj je ena največjih športnic v zgodovini športnega plezanja. V moški konkurenci je slavil Japonec Sorato Anraku.

V južnokorejskem Seulu je med 20. in 28. septembrom potekalo svetovno prvenstvo v športnem plezanju in paraplezanju. Paraplezalci so

se domov vrnili s srebrno medaljo, ki jo je osvojila Manca Smrekar, in z dvema bronastima medaljama, ki sta si ju pripelzala Tanja Glušič z vodnikom Mitjem Projetom in Matej Arh. Janja Garnbret je postala nova svetovna prvakinja v težavnosti v športnem plezanju. Deveti naslov najboljši na svetu in tretjega v disciplini težavnost je osvojila z najboljšo prepričljivo predstavo finala v Seulu. Za popoln slovenski dan v Južni Koreji je poskrbela Rosa Rekar, ki je na svojem prvem članskem prvenstvu osvojila srebro, njun uspeh pa je dopolnila Lučka Rakovec na sedmem mestu. Garnbretova je 27. septembra po dramatičnem finalu pripelzala do drugega naslova svetovne prvakinja v Seulu, saj je zmagala še v balvanski preizkušnji. Njen uspeh je dopolnila Jennifer Buckley s petim mestom.

Komisija za turno kolesarstvo je razpisala obnovenitveno usposabljanje za turnokolesarske vodnike, ki je oktobra potekalo v teoretičnem in praktičnem delu. PZS in Zavarovalnica Generali sta na dan slovenskega športa, 20. septembra, vabila na praznični STKP DAN, ki so ga obeležili s turnokolesarsko vožnjo po Slovenski turnokolesarski poti (STKP) – od Mozirske kočice na Golteh do Doma na Smrekovcu in nazaj.

Komisija za tekmovalno turno smučanje. Turnosmučarski klub LiMa je povabil na vadbo turnega smučanja, ki bo potekala trikrat tedensko. Več informacij najdete na <https://www.pzs.si/novice.php?pid=18024>.

Planinska založba je 1. septembra izdala nov planinski vodnik po Kamniško-Savinjskih Alpah in Karavankah. Odlična poznavalca slovenskih gora in prekaljena pisca vodnikov Andraž Poljanec in Vladimir Habjan sta nam pripravila 45 opisov poti vseh zahtevnosti na razgledne vršace nad Savo Dolinko, Tržiško Bistrico, Kokro, Kamniško Bistrico, Savinjo in Mežo.

Stalni sekretariat Alpske konvencije tudi letos ob mednarodnem dnevu gora vabi k sodelovanju na festivalu Brati gore, ki bo letos že enajstič. Več podrobnosti na spletni strani <https://www.alpconv.org/sl/domaca-stran/projekti/festival-brati-gore/>.

V okolici Vojašnice Boštjana Kekca na Bohinjski Beli, na strelišču in vadišču SV Mačkovec ter na širšem območju Jelovice in Ratitovca je od 22. septembra do 10. oktobra potekala mednarodna vojaška vaja Zvezda Triglava 2025.

Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo je planince obvestila, da je zaradi ureditve odvodnjavanja in parkirišč na območju vrha prelaza Vršič ter sanacije voziščne konstrukcije v sklopu vzdrževalnih del od prelaza Vršič do Koče na Gozdu od 12. oktobra do 28. novembra (oziroma dokler bodo to dopuščale vremenske razmere) predvidena delna zapora ceste, tako da bo promet potekal izmenično enosmerno s semaforji. Iz Kranjske Gore bo dostop do Koče na Gozdu omogočen ves čas gradbenih del, iz Trente pa bo dostop možen do Tičarjevega doma, odvisno od razmer na gradbišču.

Vzdržljivostni športnik in ambasador sladkorne bolezni Žiga Papež je 24. avgusta v Mariboru začel enega izmed najzahtevnejših in hkrati izredno navdihujočih športno-dobrodelnih podvigov tega leta – Sladko slovensko transverzalo, ki jo je s hojo po Slovenski planinski poti z nasmehom sklenil 9. septembra na Debelem Rtiču.

Zdenka Mihelič

Zbrani pohodniki na vrhu ob 125-letnici prve označitve poti iz Leskove doline na Veliki Snežnik
Arhiv Štefke Šebalj Mikše

125 let označitve poti iz Leskove doline na Veliki Snežnik

V planinskem društvu Cerknica smo sredi avgusta pripravili spominski pohod na Veliki Snežnik iz Leskove doline, kajti letos je minilo 125 let od prve označitve poti. Novico o tem je objavil *Planinski vestnik* leta 1900 v številki 8. Prvih oznak seveda v naravi nismo našli, tako da smo proti Čaši začeli po Notranjski planinski poti, ki je bila označena leta 1978. Blizu glavne vojaške ceste smo lahko opazili presahli izvir in le sredi skale se je, kot v nekakšni skledi, še zadrževala voda. Na Čaši smo cesto zapustili in se h Gašperjevi koči podali po poti mimo Tjure, ki jo je eden od udeležencev dobro poznal. Ob poti smo opazili stare markacije – bela pika s svetlomodro obrobo. Kdo je to pot označil, nismo mogli ugotoviti, tudi na zemljevidu ni označena. Dosegli smo obračališče Gašperjeve ceste in si v bližini ogledali dobro ohranjen zbirnik vode. Na vrh Snežnika smo nadaljevali po neoznačeni poti, z upanjem, da bomo morda le našli kakšno staro oznako. Te seveda nismo odkrili, ampak smo lahko z roba manjše udornice opazovali medvedji brlog. Po odmoru v koči smo začeli sestopati proti Gašperjevemu hribu. Nad pobočjem Nova Kračina smo na razvalinah prve planinske kočice na Slovenskem opazili tudi spominsko ploščo. Koča je bila odprta 19. julija 1874, pri gradnji je s sredstvi pomagal Rudolf Baumbach, smo lahko prebrali na plošči. Preden smo sestopili do Gašperjeve ceste, smo si ogledali nekaj balvanov, ki jih

je odložil ledenik v zadnji ledeni dobi. Do Čaše smo šli po cesti, do Leskove doline po poti pristopa. Tu smo sklenili naš sedemurni pohod, ki smo ga pripravili v počastitev 125. obletnice prve označitve poti iz Leskove doline na Veliki Snežnik.

Štefka Šebalj Mikše

U SPOMIN

Aleš Ekar (1970–2024)

Letošnji september je bil še kako drugačen od lanskega, saj je takrat v visokih gorah že zapadel sneg in privabil prve turnosmučarske navdušence. Med njimi tudi strastnega ljubitelja narave in gora Aleša Ekarja, ki pa se s smuke v avstrijskem Obertauernu iz objema snežne pasti ni vrnil domov. Alešu so bile gore vse življenje blizu, doma je bil namreč iz Nove vasi pri Preddivoru, kjer je od mladih let dalje lahko vsak dan opazoval Zaplato, Krvavec, Potoško goro, Storžič ... Že kot otrok se je povzpел

nanje, pozneje pa njihova zasnežena pobočja tudi presmučal. Bil je človek, ki je živel za gore. Strast do plezanja je z očeta Francija Ekarja, vrhunskega alpinista in gorskega reševalca, preskočila na sina. V seznam so se Alešu zapisale smeri, kot so Raz Mojštraniških veveric, Kunaver - Drašler v Sfingi v Triglavski severni steni, prvenstvena smer Kranjski steber med Rinko in Skuto z Rokom Glavino, smer Comici - Dimai v severni steni Velike Cine itd.

Predanost goram je zanj pomenila obenem tudi pomoč tistim, ki jo potrebujejo, tako da je presegala meje osebnega zadovoljstva. Kot dolgoletni pomemben član ekipe Društva Gorske reševalne službe Kranj je sodeloval v mnogih zahtevnih reševanjih, pogosto tvegajoč svoje življenje za varnost drugih. Gorska reševalna zveza Slovenije je v svojem sporočilu ob nesreči izpostavila, da je bil Aleš vselej pripravljen na pomoč in res se je z vsem srcem posvetil poslanstvu gorskega reševalca. Ravno v počastitev Aleševega velikega prispevka pri gorskem reševanju in v spomin nanj so gorski reševalci njegovega matičnega društva letos v septembru izvedli plezalni tabor v Dolomitih v dolini Val di Fassa ter tam preplezali več smeri in se povzpeli na vrhove njemu tako ljubih Dolomitov. Kot je zapisal predsednik GRS Kranj Klemen Jelič: "Aleš bi bil vesel, da so nas njegove poti v gorah navdihnile in da se njegov duh na tak način še naprej povezuje z življenjem, ki ga je tako strastno živel."

Gore so bile za Aleša pomemben del njegove identitete, v njih je našel tako izzive kot mir. Čeprav je zadnja leta živel na jugu ob morju, si ustvaril družino, ga je klic gora vedno močno vabil. Kot odličen gospodarstvenik, strokovnjak in predavatelj je ravnovesje med zahtevnim delom in prostim časom uspešno obvladoval. Žal je prav v svojem najljubšem okolju, v gorah, sklenil življenjsko pot. Aleš je bil več kot plezalec, smučar, gorski kolesar in navtik – bil je globoko povezan z naravo in predan reševanju življenj. Njegova vztrajnost in pogum sta navdihovala mnoge, ki so imeli priložnost sodelovati z njim.

Društvo GRS Kranj

U prihodnjih številkah Planinskega vestnika boste lahko prebrali ...

TEMA MESECA

Bogumil Brinšek

Z NAMI NA POT

Pogorje Visočica v Hercegovini, Goteniški Snežnik

REPORTAŽA

Smučanje z vulkanov v Čilu

TV Krpan

urednistvo@produkcijakrpan.eu +38640 146 101

www.facebook.com/tvkrpan

TELEVIZIJA Z MERO IN OBČUTKOM

GLEJTE NAS

V DIGITALNI SHEMI TELEMACH (PROGR.MESTO 750)

**PRI KABELSKIH OPERATERJIH
(PROGR.MESTO 30)**

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,

99,5 MHz, 103,7 MHz,

105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

**Od Trente do Trojan, najbolj poslušana
regionalna radijska mreža na Primorskem.**

**JESENSKA
DOŽIVETJA
NARAVE**

vsak petek ob 17.02 h

na radiu Ognjišče

z Blažem Lesnikom

**RADIO ŠT. 1
OD KOLPE DO BARJA**

radijska oddaja

ČEZ HRIBE IN DOLINE

vsak 3. četrtek v mesecu, ob 17. uri

SE SLIŠIMO!

**RADIO
UNIVOX**

**99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz**

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

Podprite nastanek dokumentarnega filma o Planinskem vestniku

Jubilej Planinskega vestnika bomo obeležili z dokumentarnim filmom. Nastanek filma bo z denarnimi sredstvi delno podprla PZS. Na vas, dragi bralci, pa se obračamo z idejo, da reviji ob obletnici namenite finančni prispevek po svoji meri. Z zbranimi donacijami bomo pokrili preostale stroške snemanja dokumentarca.

Svoj prispevek lahko nakažete na TRR SI56 6100 0001 6522 551, sklic 512

Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana
z namenom "Prispevek za PV-dokumentarec".

Za vašo podporo se vam bomo zahvalili z objavo vašega imena v reviji in v odjavni špici filma.

PLANINSKI KOLEDAR

2026

VABLJENI K NAKUPU

V koledarju Planinske zveze Slovenije 2026 so najlepše fotografije, ki so bile izbrane na razpisu Planinske zveze Slovenije. Motivi na koledarju predstavljajo del gorske narave v različnih letnih časih, ki vas bodo spremljali skozi leto 2026. Koledar je opremljen trimesečno z luninimi menami. 13-listni koledar je tiskan na kakovostnem papirju in vezan z belo spiralo.

Format koledarja je 33 x 48 cm.

Možnost dotiska na pasici, višine 5 cm.

Naročila sprejemamo po e-pošti
koledar@pzs.si

v spletni trgovini
https://trgovina.pzs.si

in na brezplačni tel. številki
080 18 93 (24 ur na dan, vse dni v letu)

Cena z DDV: **5,90 €**

